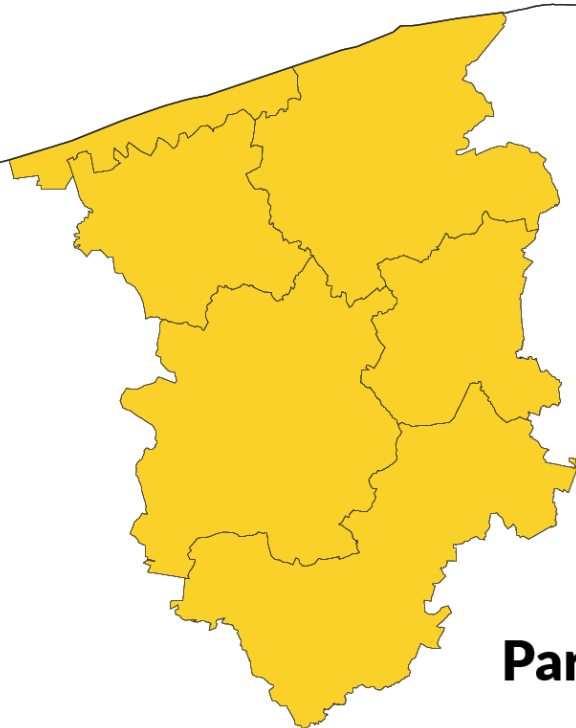

Strategia ZIT

z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej

Partnerstwo
Obszar Funkcjonalny Gryfic

gmina
Brojce

miasto i gmina
Gryfice

gmina
Karnice

miasto i gmina
Płoty

gmina
Rewal

miasto i gmina
Trzebiatów

powiat
gryficki

Strategia ZIT

**z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej**

Partnerstwo

Obszar Funkcjonalny Gryfic

Strategia terytorialna

Partnerstwa Obszaru Funkcjonalnego Gryfic

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Sandra Szczerbal, Grzegorz Kamiński, Anna Kardasz, Bartłomiej Kotsut, Andrzej Szczodry.

We współpracy z zespołem opracowującym model struktury funkcjonalno-przestrzennej w składzie: Buszac-Piątkowska Ewa, Górka Piotr, Gurgul Marta, Karzyński Marek, Łapko Maciej, Roman Grzegorz, Strzyżewska Justyna, Turzyński Marcin, Urbański Michał.

Koordynator prac zespołu autorskiego

Grzegorz Kamiński

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” jest drugą edycją programu Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Bezpośrednim wsparciem doradczym ekspertów FFW i ZMP objęto 77 partnerstw samorządowych. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa. Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, Fundacji Fundusz Współpracy, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla partnerstw samorządowych, w tym z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi, przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie różnego typu strategie rozwoju oraz pakiety przedsięwzięć podnoszących jakość życia mieszkańców, a także dokumentacja konieczna do pozyskania dofinansowania.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” realizowany jest w okresie od kwietnia 2022 do czerwca 2023 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2022 © Związek Miast Polskich

Zdjęcia w strategii wykorzystano dzięki uprzejmości Starostwa Powiatowego w Gryficach.

PROJEKT NA DZIEŃ 12 WRZEŚNIA 2023 r.

Skład Partnerstwa:

1. Gmina Brojce,
2. Gmina Gryfice,
3. Gmina Karnice,
4. Gmina Płoty,
5. Gmina Rewal,
6. Gmina Trzebiatów,
7. Powiat Gryficki.

Skład Rady Partnerstwa:

- ▶ **Ryszard Chmielowicz**, starosta Powiatu Gryfickiego – Przewodniczący Rady,
- ▶ **Michał Zinowik**, wójt Gminy Brojce,
- ▶ **Andrzej Szczygieł**, burmistrz Gryfic,
- ▶ **Lech Puzdrowski**, wójt Gminy Karnice,
- ▶ **Edyta Podgórska**, zastępca burmistrza Płotów,
- ▶ **Konstanty Oświecimski**, wójt Gminy Rewal – Lider Porozumienia,
- ▶ **Józef Domański**, burmistrz Trzebiatowa.

Skład Grupy Roboczej:

- ▶ Gmina Brojce – **Bartosz Janecki**, zastępca wójta,
- ▶ Gmina Gryfice – **Marzena Domaradzka**, zastępczyni burmistrza,
- ▶ Gmina Karnice – **Eliza Koclejda**, inspektor ds. pozyskiwania i rozliczania funduszy zewnętrznych,
- ▶ Gmina Płoty – **Piotr Sobczak**, podinspektor ds. inwestycji,
- ▶ Gmina Rewal – **Magdalena Bereźnicka**, inspektor ds. funduszy pomocowych i infrastruktury komunalnej – Koordynatorka Grupy Roboczej,
- ▶ Gmina Trzebiatów – **Edyta Modzelewska**, główny specjalista ds. funduszy UE,
- ▶ Powiat Gryficki – **Magdalena Krupa**, p.o. Dyrektora Wydziału Działań strategicznych, środków zewnętrznych i inwestycji,
- ▶ Powiat Gryficki – **Tomasz Aniuksztys**, główny specjalista ds. programów operacyjnych,
- ▶ Powiat Gryficki – **Patrycja Mazur**, samodzielny referent ds. funduszy zewnętrznych.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	9
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	11
2.1. Synteza diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej wraz z analizą wymiaru instytucjonalnego	12
2.2. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa	31
2.3. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa	37
2.4. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa	38
2.5. Analiza powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych	41
2.6. Analiza strategiczna TOWS/SWOT	48
3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja	56
3.1. Misja i wizja partnerstwa	56
3.2. Cele strategiczne	59
3.3. Cele szczegółowe i kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych	60
3.3.1. 1. CEL STRATEGICZNY: POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO.....	61
3.3.2. 2. CEL STRATEGICZNY: WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA .	63
3.3.3. 3. CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZECZ ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCES ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU.....	65
3.3.4. 4. CEL STRATEGICZNY: Efektywna polityka zrównoważonego rozwoju w ramach współpracy samorządów tworzących Partnerstwo Powiatu Gryckiego.....	67
3.4. Podejście zintegrowane w procesie strategicznym	68
3.5. Rezultaty strategiczne	70
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru partnerstwa	75
4.1. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru partnerstwa.....	75
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	88
4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030	103
4.4. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022	104
4.5. OSI – Obszar Strefy Przybrzeżnej	107
4.6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Gryckiego – zakładane działania i rekomendacje	109
4.6.1. I OSI – Miasta i obszar korytarza kolejowego	109

4.6.2.	II OSI – Pas nadmorski	112
4.6.3.	III OSI – Obszary wiejskie	113
5.	Projekty	117
5.1.	Proces identyfikacji i wyboru projektów	117
5.2.	Lista projektów	119
5.2.1.	Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT	119
5.2.2.	Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT	127
5.2.3.	Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych	137
5.3.	Powiązanie pomiędzy projektami – wiązki projektów	148
6.	Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	155
6.1.	Zarządzanie wdrażaniem strategii	155
6.2.	Monitorowanie i ocena wdrażania	159
7.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	163
7.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	165
7.2.	Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii	170
7.3.	Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii	172
8.	Źródła finansowania	173
9.	Wykazy i spisy	177
9.1.	Spis rycin	177
9.2.	Spis tabel	178

1. Wprowadzenie

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 „Europa bliżej obywateli” skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Niniejsza strategia *terytorialna ZIT* stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, a także z projektem z dnia 11 października 2022 r. ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw.

Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, źródła finansowania i opis systemu wdrażania.

Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „*Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027*”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami.

Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego i wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Zachodniopomorskiego.

Projekt strategii terytorialnej ZIT został przygotowany przez partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie od listopada 2022 r. do kwietnia 2023

r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, **dlatego też co do zasady, dane gromadzone w ramach diagnozy i strategii oraz prowadzone analizy odnoszą się ściśle do momentu czasowego prac nad dokumentem.**

W prace nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących partnerstwo (Rada Partnerstwa oraz Grupa Robocza) oraz Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych i interesariusze różnych środowisk. Ostateczny kształt projektu strategii został zatwierdzony 12 września 2023 r.

2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

Rozdział ten stanowi syntetyczne podsumowanie prac analitycznych prowadzonych podczas etapu diagnostycznego. Dokument „Raport diagnostyczny: portret Partnerstwa Powiatu Gryfickiego” zawierający kompleksową analizę wymiaru społecznego, gospodarczego, środowiskowo-przestrzennego i instytucjonalnego, zostały przyjęty decyzją Rady Partnerstwa w dniu 28 października 2022 r.

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze, prowadzone na potrzeby wspomnianego dokumentu, dotyczyły spersonalizowanego dla partnerstwa, obszaru zagadnień i objęły szeroki zasób źródeł: danych, informacji i dokumentów, z wykorzystaniem specjalnie dedykowanych temu procesowi narzędzi badawczych i analitycznych, opracowanych przez doradców ZMP. W raporcie diagnostycznym uwzględniono zasób źródeł zastanych (tzw. wtórnych) i wywołanych (tzw. pierwotnych), w tym m.in.: dostępne dane statystyczne gromadzone przez GUS, Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), zasób kartograficzny ZMP, informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie badań społecznych oraz informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie kwestionariuszy i formularzy.

W celu poprawnej interpretacji wskaźników rozwoju w poszczególnych obszarach zaleca się, by dokonywaną analizę przeprowadzać każdorazowo (o ile nie zaznaczono inaczej) w oparciu o poniższe wyjaśnienia: **wykres kolumnowy grupowany** – wartością syntetyczną dla partnerstwa jest suma odpowiednich wartości wskaźników diagnostycznych dla gmin wchodzących w skład partnerstwa; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin, **wykres punktowy (X Y)** – środek układu współrzędnych (0,0) stanowi średnią wartość dla danej grupy porównawczej. Wartości po prawej lub lewej stronie osi X (wartość) określać będą odpowiednio wyższy lub niższy poziom rozwoju, natomiast wartości powyżej lub poniżej osi Y (dynamika) prezentować będą szybkość zachodzących procesów rozwojowych. W ten sposób możliwe jest dokonanie, nie tylko oceny wartości wskaźnika dla danej gminy w stosunku do średniej w grupie porównawczej, ale i postępu poczynionego w ciągu ostatnich pięciu lat. Dlatego ważne jest, by wykresy punktowe (XY) prezentujące pozycje gmin, odczytywać każdorazowo (o ile nie zaznaczono inaczej) w odniesieniu do grup

funkcjonalnych prof. Śleszyńskiego, do których należą tj. Brojce, Płoty: umiarkowana funkcja rolnicza, Gryfice: ośrodki wielofunkcyjne, Karnice: intensywna funkcja rolnicza, Rewal, Trzebiatów: funkcje pozarolnicze, **wykres radarowy** – prezentuje rozwój poszczególnych obszarów w oparciu o określone wskaźniki, porównując ich wartości z roku 2016 i 2020.

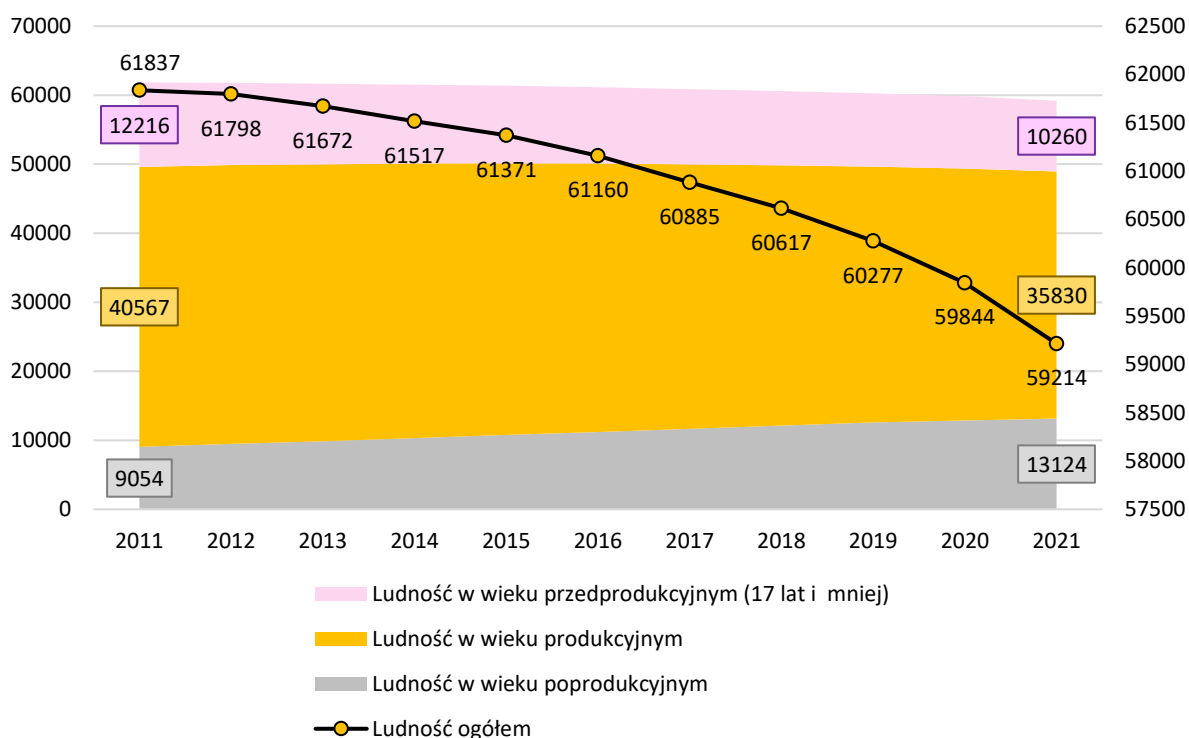
2.1. Synteza diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej wraz z analizą wymiaru instytucjonalnego

2.1.1. Synteza diagnozy sytuacji społecznej

Rozwój demograficzny

Liczba ludności Partnerstwa powiatu gryfickiego od 2011 roku systematycznie spada. Na przestrzeni analizowanych dziesięciu lat (2011-2021) liczba ludności powiatu gryfickiego zmniejszyła się o 2 623 osoby (tj. 4,24%), z czego 50,78% tej liczby stanowiły kobiety. Wszystkie gminy obszaru partnerstwa w analizowanym okresie odnotowały **spadek liczby mieszkańców**.

Ryc. 1. Ludność Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Największe różnice widoczne były w gminach Karnice (-288 osób) oraz Płoty (-605 osób), gdzie liczba ludności pomniejszyła się odpowiednio o 6,9% i 6,6%. Wyjątek stanowiła gmina Rewal, której liczba ludności wzrosła o 0,9%.

Analiza zmian ludnościowych miast i obszarów wiejskich w gminach Gryfice, Trzebiatów i Płoty wykazała, że zmiany te przyjmują wartości wyższe na obszarach wiejskich niż w miastach. Co ciekawe, obszar wiejski gminy Gryfice, składający się z 35 sołectw, jako jedyny, od 2011 r. charakteryzuje się napływem ludności, a co za tym idzie dodatnią zmianą liczby mieszkańców. Ma to związek przede wszystkim z postępującą **suburbanizacją**, a zatem wyludnianiem się miasta Gryfice, a rozwojem strefy podmiejskiej.

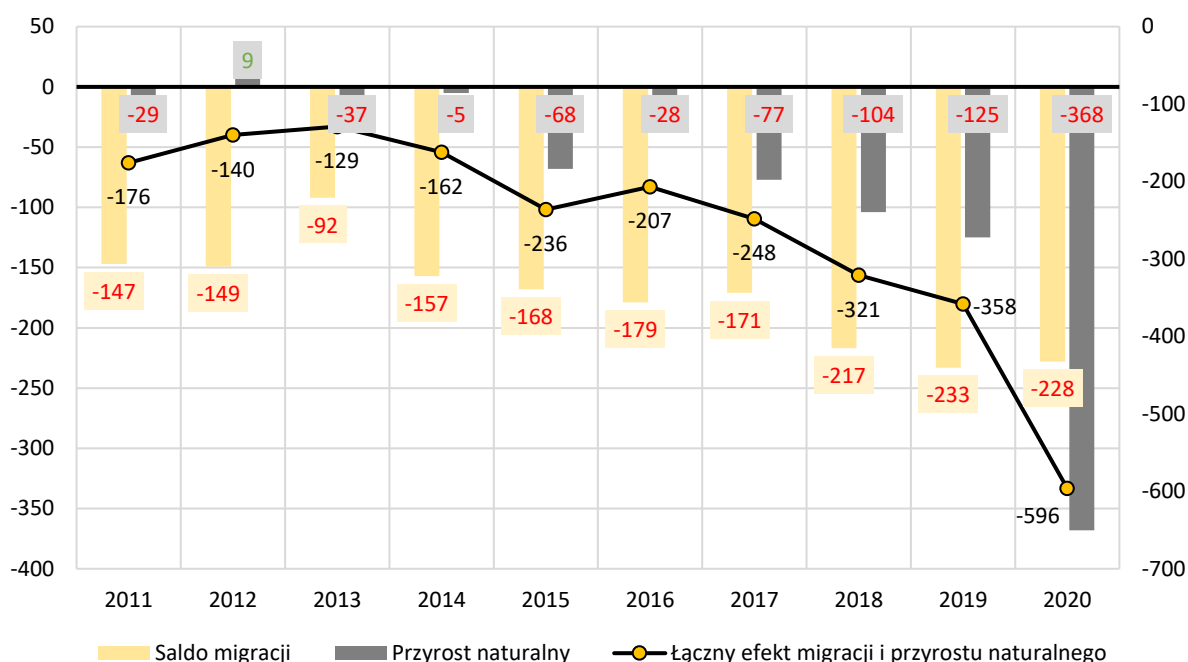
Piramida płci i wieku mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego kształtem odpowiada piramidzie płci i wieku dla całej Polski, prezentując wyraźnie dwa wyższe demograficzne: pierwszy – tzw. powojenny wyż kompensacyjny przypadający na lata 50. oraz drugi, przypadający na lata 80.

Strukturę ludności partnerstwa odznaczają ponadto inne cechy: zwiększona liczebność kobiet w grupie 65+ stanowi pokłosie wydłużania się długości życia, a także efekt wyższej umieralności mężczyzn na choroby cywilizacyjne. Z kolei zwężanie się piramidy u jej podstawy, jest elementem charakterystycznym dla **społeczeństwa starzejącego się**. Zmiana modelu kulturowego macierzyństwa połączona z przesunięciem decyzji o zakładaniu rodziny sprawiają, że wiek kobiety gotowej do reprodukcji przesuwa się na lata 25-29 oraz 30+. Piramida o wyraźnie zwężonej podstawie nazywana jest piramidą regresywną, której charakterystyczną cechą jest bardzo niski udział w ogóle społeczeństwa dzieci i młodzieży do 5 roku życia oraz postępujące starzenie się społeczeństwa.

Zgodnie z prognozą, struktura ludnościowa Partnerstwa powiatu gryfickiego ulegać będzie stopniowemu przeobrażeniu. Zarówno udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) jak i w produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn), w kolejnych latach będzie spadał. Będzie to odbywało się na rzecz wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+), co w konsekwencji doprowadzić może do **niekorzystnych zmian społeczno-gospodarczych**.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiecie gryfickim osiąga wartości poniżej średniej dla kraju oraz dla województwa – w ujęciu regionalnym **sytuacja w powiecie gryfickim należy do jednych z najmniej korzystnych w województwie**. Widoczne zwiększenie się liczby zgonów ogółem nastąpiło w 2019 roku i spowodowane było bezpośrednimi skutkami choroby COVID-19 wywoływanej wirusem SARS-CoV-2.

Ryc. 2. Łączny efekt migracji i przyrostu naturalnego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że w kolejnych latach pogłębianie się ujemnego przyrostu naturalnego związane będzie z tzw. powikłaniami pocovidowymi, na które najbardziej narażone będą osoby starsze i osoby z chorobami współistniejącymi.

Saldo migracji dla Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020 przyjmowało ujemne wartości, utrzymując się na zbliżonym, choć nacechowanym pewną dynamiką poziomie. Zestawienie przyrostu naturalnego wraz z saldem migracji pozwala uzyskać informacje dotyczące pełnego obrazu zmian liczby mieszkańców obszaru partnerstwa. Zgodnie z poniższym wykresem, **główną przyczyną zmian demograficznych pozostaje ujemne saldo migracji**, choć w roku 2020 w związku z wydarzeniami dotyczącymi pandemii SARS-CoV-2, ujemny przyrost naturalny znacznie je przewyższył.

W Partnerstwie Powiatu Gryfickiego współczynnik dzietności utrzymuje się poniżej zastępowalności pokoleń¹: w 2011 r. wynosił 1,4 i na przestrzeni 10 lat obniżył się

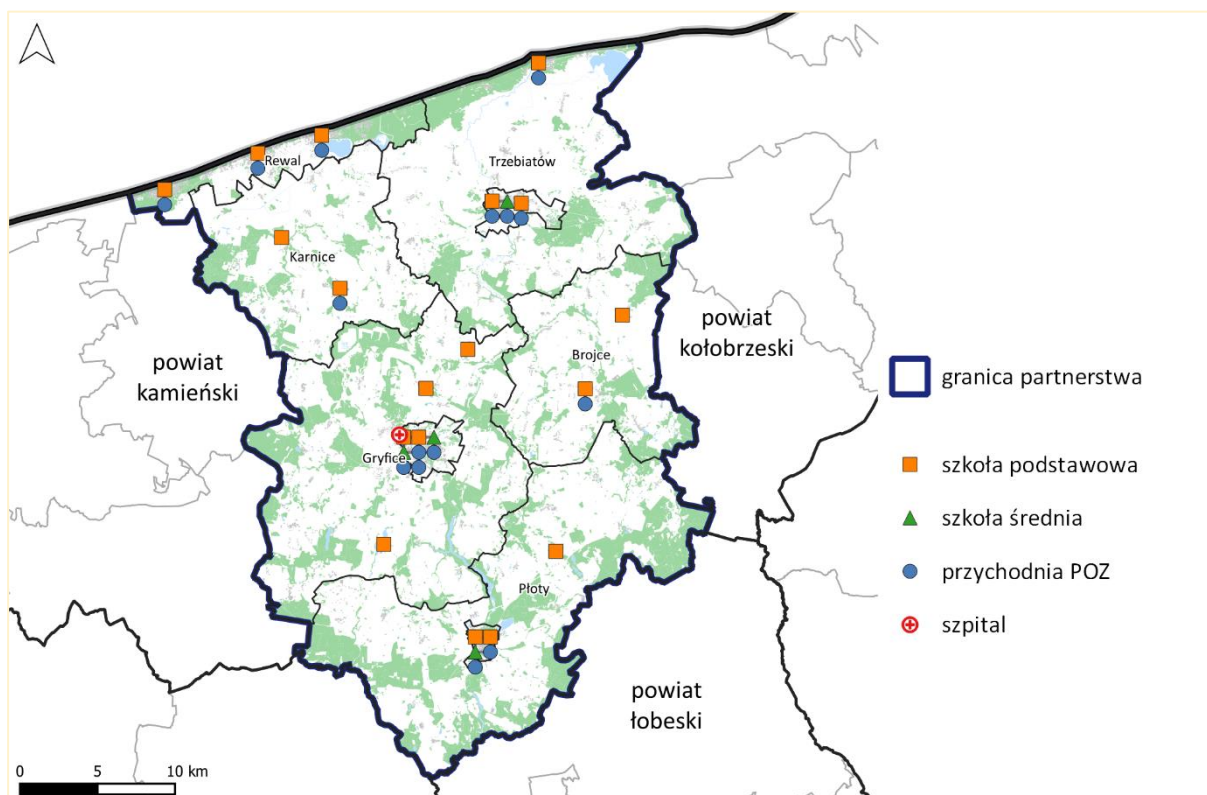
¹ Analizując zastępowalność pokoleń należy zwrócić uwagę na współczynnik dzietności (płodności całkowitej), który określa przeciętną liczbę dzieci, które mogłaby urodzić kobieta przez cały okres rozrodczy (a więc mając 15-49 lat),

do 1,0. Taka sytuacja w kolejnych latach prowadzić będzie nie tylko do spadku ogółu liczby ludności partnerstwa, ale także do **istotnego naruszenia proporcji w układzie dzieci-dorośli-osoby starsze**. Partnerstwo powiatu gryfickiego będzie w nadchodzących latach zmagać się z bardzo niekorzystnymi skutkami zmian demograficznych, co znajduje swoje potwierdzenie również w trendach ogólnokrajowych.

Usługi publiczne i rynkowe w kontekście zmian demograficznych

Postępujące w Partnerstwie powiatu gryfickiego zmiany demograficzne skutkować będą w przyszłości koniecznością zmiany kształtowania polityki społecznej w zakresie rozwoju usług społecznych, w tym przede wszystkim edukacji, ochrony zdrowia i opieki.

Ryc. 3. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa.

zakładając jednocześnie, że intensywność porodów odpowiadałaby intensywności obserwowanej wśród kobiet w danym roku. Przyjmuje się, iż współczynnik dzietności między 2,10 a 2,15 jest tą właśnie wartością, która zapewni zastępowalność pokoleń.

Spadek ludności w młodszych grupach wieku produkcyjnego wymusi na władzach samorządowych konieczność, lepszego i bardziej kompleksowego niż dotychczas, **przygotowywania młodzieży do podjęcia aktywności zawodowej** – gdyż, odnosząc się do przywoływanych zmian demograficznych, utrzymujący się dotychczas nadmiar pracowników, zastępować będzie ich znaczący niedobór.

W kolejnych latach, z rynku pracy odchodzić będą pracownicy urodzeni w pierwszym powojennym wyżu demograficznym, by ich miejsca zastąpić mogła młodzież urodzona pod koniec XX wieku.

Edukacja

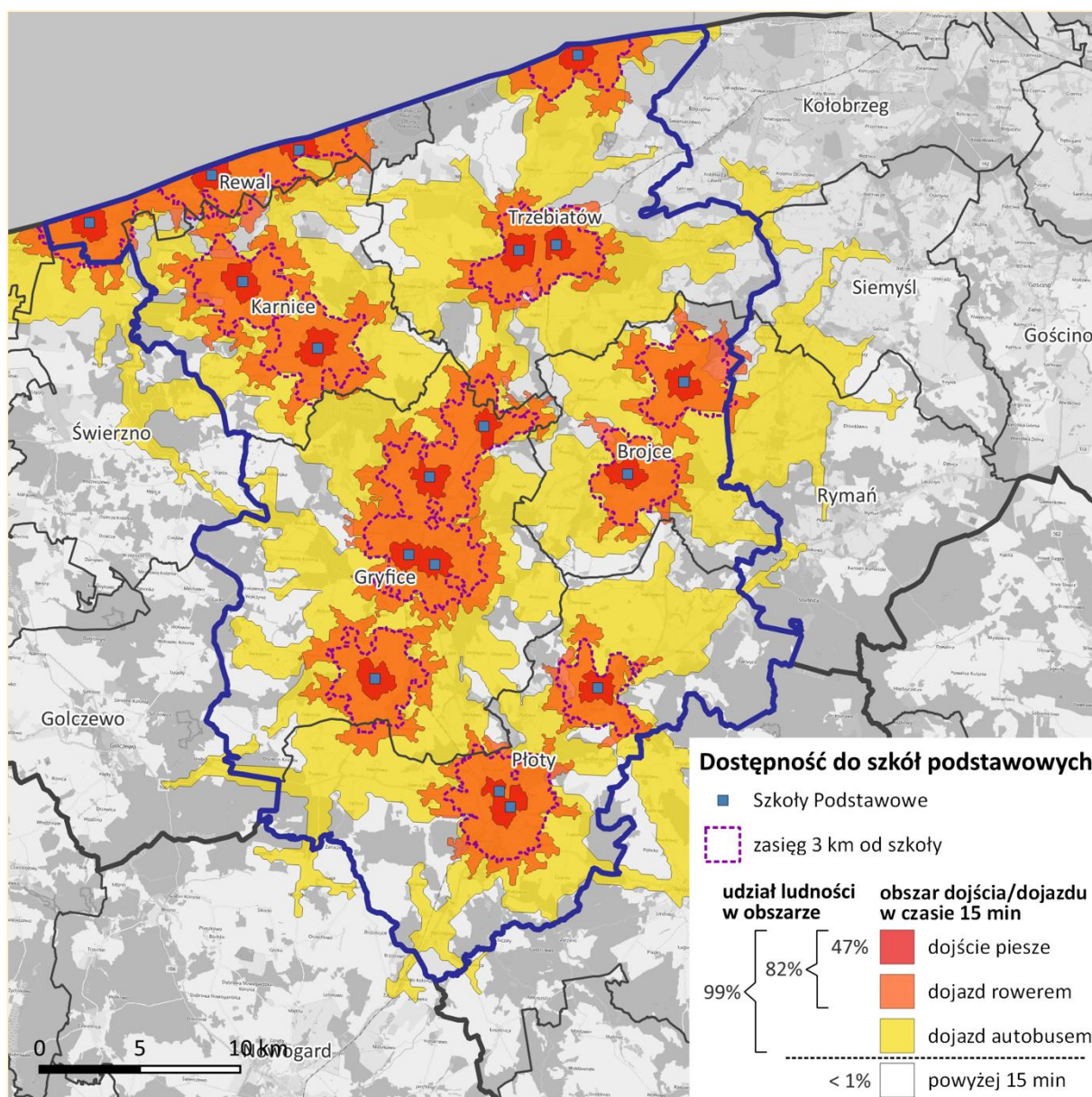
Ocena wyposażenia usługowego obejmuje zarówno ilościowe zaspokojenie potrzeb społecznych, jak i dostępność przestrzenną do usług, o której decyduje wielkość zasobów usługowych i ich przestrzenny rozkład w stosunku do miejsca zamieszkania. W Partnerstwie Powiatu Gryfickiego na jedną szkołę przypadało średnio 3 290 mieszkańców, co oznacza, że z reguły są to szkoły średnie. Funkcjonowanie dużych szkół jest korzystniejsze z punktu widzenia organizacji pracy nauczycieli oraz kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości nauczania we wszystkich placówkach.

Około 47% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły podstawowej (Ryc. 4). Kolejne 35% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując rowerem. W zasięgu akceptowalnego 15-minutowego dojazdu do szkoły samochodem lub autobusem szkolnym zamieszkuje ponad 99% mieszkańców powiatu.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych obrazuje dostępność i jakość kształcenia szkół podstawowych. Dla Partnerstwa powiatu gryfickiego, wskaźnik poniżej 100 wskazuje, że **część mieszkańców obszaru partnerstwa realizuje obowiązek edukacyjny w sąsiednich gminach**. Od 2012 r. zauważalny jest coraz mocniejszy trend w tym zakresie – konkurencyjność placówek edukacyjnych, a także zwiększona mobilność zarówno uczniów, jak i rodziców gotowych zawozić dzieci do innych, oddalonych od miejsca zamieszkania, szkół, wpływa na kształt wskaźnika.

Ryc. 4. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa.

Poziom nauczania w szkołach podstawowych partnerstwa powiatu gryfickiego pozostaje obszarem wymagającym nakładu pracy, w tym zaangażowania kadry pedagogicznej, a także woli i determinacji uczniów. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. w powiecie gryfickim ułożyły go bowiem na jednym z ostatnich miejsc zestawienia powiatów województwa zachodniopomorskiego.

Wyniki badań opinii i planów życiowych młodzieży jasno wskazują na istniejące deficyty i problemy obszaru partnerstwa z zakresu edukacji i wychowania. Młodzież, stanowiąca w przyszłości siłę napędową potencjału ekonomicznego partnerstwa **zdecydowana jest opuścić obszar zamieszkania i rozpocząć aktywność zawodową w**

innym państwie lub – przynajmniej – województwie. Taka postawa wśród ludzi młodych, połączona z postępującymi zmianami demograficznymi, skutkować będzie wyludnianiem się obszaru partnerstwa, a w konsekwencji utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego. Wyniki badań społecznych pokazały również, że lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki) stanowi według ankietowanych, jedną z najpilniejszych do podjęcia inwestycji na obszarze partnerstwa.

Kultura, sport i rekreacja

Wyniki badań opinii mieszkańców obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego wykazały, że zarówno dla samych mieszkańców, jak i liderów życia społecznego oraz młodzieży, **atrakcyjność turystyczna** tj. przyrodnicza i kulturowa, w tym zabytki, stanowią jeden z największych atutów obszaru partnerstwa. Atut ten, pozostaje jednak niewykorzystany i niedostosowany do oczekiwań mieszkańców partnerstwa.

Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa dla 74% badanych mieszkańców stanowi słabą stronę obszaru partnerstwa. Co więcej, stworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego zostało wymienione jako jedno z **najpilniejszych inwestycji koniecznych do podjęcia**. Wykorzystanie nagromadzonych cennych kulturowo obiektów, a także zwyczajów i tradycji, stanowić może istotny impuls do poprawy jakości życia mieszkańców i istniejącego potencjału obszaru. Tym bardziej, że realizacja potrzeb z zakresu kultury wysokiej, a także uczestnictwo w życiu kulturalnym mieszkańców obszaru partnerstwa, odbywa się przede wszystkim w innych, odległych ośrodkach miejskich takich jak Szczecin czy Kołobrzeg.

Kapitał społeczny

W Partnerstwie powiatu gryfickiego liczba organizacji społecznych przypadających na 1000 mieszkańców od 2011 r. nieustannie wzrasta, praktycznie podwajając swoją wartość w 2020 r. Wskaźnik ten obrazuje poziom zaangażowania mieszkańców gminy oraz ich gotowość do włączania się w realizowanie polityk lokalnych. Więcej podmiotów o charakterze dobrowolnym, działających nie dla zysku, o charakterze samorządnych, odrębnych od administracji samorządowej podmiotów, oznacza **większą różnorodność usług i faktyczny wpływ mieszkańców na jakość życia w gminie**. W Partnerstwie powiatu gryfickiego obserwuje się rosnący udział podmiotów komercyjnych oraz organizacji społecznych w świadczeniu usług społecznych, które do tej pory były domeną podmiotów sektora publicznego.

Pomoc społeczna

Zarówno liczba osób korzystających z pomocy społecznej jak i liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych spadają, osiągając rokrocznie niższe wartości w porównaniu do lat poprzednich. Zmniejszeniu uległ także zasięg ubóstwa głębokiego z 11,07% w 2013 r. do 4,22% w roku 2020.

Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2011-2020 pozostawała na podobnym, niezmiennym poziomie. Wyjątkiem pozostały **placówki wsparcia dziennego**, których liczba wzrosła z 14 w 2011 r. do 18 w 2020, co przełożyło się na wzrost liczby miejsc w tych placówkach z 311 w 2011 r. do 360 w roku 2020.

2.1.2. Synteza diagnozy sytuacji gospodarczej

Rynek pracy

Największa liczba osób ubezpieczonych w latach 2019-2021 pracowała w handlu hurtowym i detalicznym: 2 634 osoby stanowiły ponad 50% wszystkich zatrudnionych i w analizowanych latach utrzymywały podobną strukturę. Sekcją notującą największą dynamikę jest działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, która w ciągu trzech lat zwiększyła zasób pracowników z 193 do 249, uzyskując dynamikę na poziomie 29%. Z kolei największy przyrost wyrażony wartością bezwzględną nastąpił w budownictwie oraz działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, gdzie liczba pracowników wzrosła odpowiednio z 1664 do 1887 i z 2422 do 2627 osób.

Niekorzystne trendy demograficzne, a także stosunkowo duża migracja osób w wieku produkcyjnym stają się **największym wyzwaniem polskiego rynku pracy**, a w konsekwencji także systemu emerytalnego i ochrony zdrowia.

Coraz częściej powtarza się sytuacja zupełnego braku lub bardzo poważnego niedostatku pracowników – co w konsekwencji przerodzić może się w trwałą barierę dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

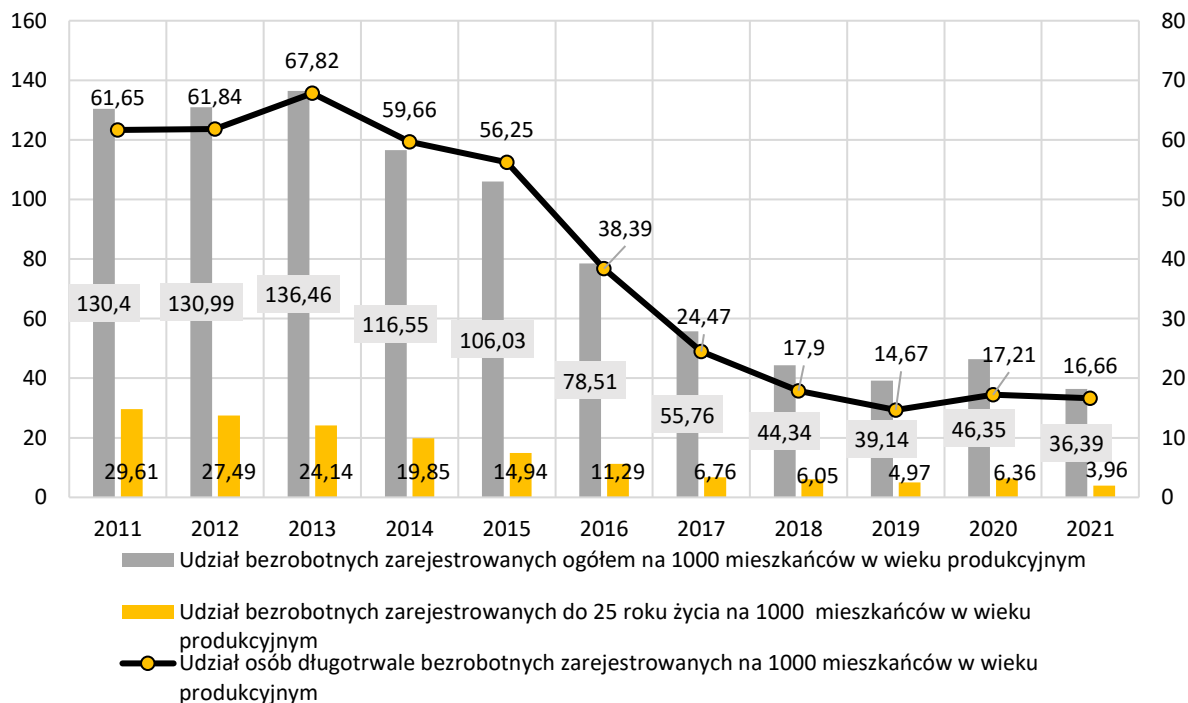
Zgodnie z raportem tematycznym Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości „Zagraniczni pracownicy na polskim rynku pracy”, dane Eurostatu przewidują, że w 2030 r. stali imigranci, którzy napłynęli od 2018 r., będą stanowić około 4% osób w wieku produkcyjnym na Węgrzech i w Czechach oraz ok. 1% w Polsce i na Słowacji. Do roku 2050 imigranci będą już stanowić ponad 10% osób w wieku produkcyjnym w Czechach i na Węgrzech oraz 3-4% w Polsce i na Słowacji.

Liczba osób z innym obywatelstwem niż polskie zasilająca grono podatników w Partnerstwie powiatu gryfickiego stale rośnie. Zaledwie w 2020 r. liczba wszystkich podatników-obcokrajowców w powiecie gryfickim zwiększyła się o prawie pół tysiąca w porównaniu do roku poprzedniego (wzrost o 37%).

Biorąc zatem pod uwagę rosnący popyt na pracę w Polsce, działania związane z aktywizacją zawodową kobiet i mężczyzn oraz regulacje zachęcające do opóźniania momentu przejścia na emeryturę – mogą one wszystkie okazać się niewystarczające do zapełnienia luki pracowniczej. **Trend zatrudniania cudzoziemców będzie zyskiwał na znaczeniu oraz ważności.**

Wspomniana już aktywność gospodarcza osób starszych staje się coraz bardziej widoczna w strukturze rynku pracy. Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2015-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi. Na przestrzeni 5 lat wartość ta zwiększyła się z 1446 osób w 2005 r. do 2077 osób w roku 2020. Ponad 40% wszystkich osób w wieku emerytalnym aktywnych ekonomicznie pochodzi z gminy Gryfice.

Ryc. 5. Skala bezrobocia w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego w latach 2011-2021 – wskaźniki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Poziom zjawiska bezrobocia na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego przyjmuje tendencję spadkową. Stały rozwój gospodarczy, zakładający rozwój przedsiębiorstw, z jednoczesnym spadkiem osób w wieku produkcyjnym **ograniczył wzrost liczby osób bezrobotnych**. Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Wojewódzki Urząd Pracy, w marcu stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim wyniosła 7,1% i w stosunku do 2021 r. spadła o 1,5 pp. W powiecie gryfickim stopa bezrobocia wynosi 7,6%, co przekłada się na 1,3 tysiąca osób bezrobotnych zarejestrowanych. Zauważyć należy, że wartość ta stanowi jedną z niższych w województwie, choć nadal przewyższa średnią dla regionu.

Zgodnie z danymi WUP, wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się także osoby do 25. roku życia nie mogące znaleźć pracy. Ich udział w powiecie gryfickim ulega systematycznemu spadkowi z 29,61 w 2011 r. do zaledwie 3,96 w roku 2021.

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Partnerstwie powiatu gryfickiego na przestrzeni 10 lat zwiększyła się o ponad 1000 podmiotów, z czego ponad 93% tej liczby stanowiły podmioty z sektora prywatnego. Gminami, w których ulokowanych podmiotów gospodarczych było najwięcej są gminy miejsko-wiejskie Gryfice i Trzebiatów. W czołówce gmin z największą liczbą podmiotów gospodarczych pozostaje także gmina Rewal, która swoim **nadmorskim położeniem oraz dobrze funkcjonującym sektorem turystycznym przyciąga nowe podmioty gotowe otworzyć działalność na terenie gminy**. Warto zaznaczyć, że w ujęciu procentowym to w gminach Płoty (31%) i Karnice (27%) przyrost podmiotów gospodarczych pozostał największy.

Wskaźnikiem dopełniającym obraz rozwoju przedsiębiorczości w Partnerstwie powiatu gryfickiego jest liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, ale przypadająca już tylko na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Pamiętać jednak należy, że zmiana ta ma również bezpośredni związek ze zmianą liczby osób w wieku produkcyjnym, która na przestrzeni analizowanych lat spadła o 4%.

Warto także zaznaczyć, że od 2013 r. w Partnerstwie powiatu gryfickiego liczba mieszkańców w wieku 60-64 lata corocznie przewyższa liczbę mieszkańców w wieku 20-24 lata. Oznacza to, że w nadchodzących latach, **obszar partnerstwa coraz silniej odczuwać będzie brak młodej kadry pracowniczej** mogącej zastąpić miejsca zostawiane przez osoby odchodzące na emeryturę.

Turystka

Obszar Partnerstwa powiatu gryfickiego jest miejscem atrakcyjnym pod względem zarówno położenia geograficznego jak i przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym. Odpowiednie wykorzystanie istniejących zasobów partnerstwa, w tym potencjału turystycznego, przyczynić może się do **trwałego wzrostu gospodarczego i poprawy jakości życia mieszkańców**.

Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w powiecie gryfickim ulega systematycznemu zwiększeniu. Baza noclegowa partnerstwa powiększa się w każdym kolejnym roku. Coraz więcej, zarówno turystów krajowych jak i zagranicznych, decyduje się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych.

Główny potencjał turystyczny obszaru partnerstwa skoncentrowany pozostaje wokół położenia w bezpośrednim sąsiedztwie wybrzeża Morza Bałtyckiego. Istotne znaczenie dla rozwoju turystyki ma także **rzeka Rega**, stanowiąca główną oś, nie tylko w wymiarze hydrograficznym, ale również historycznym i kulturowym. Swym biegiem rzeka obejmuje wszystkie ośrodki miejskie partnerstwa.

Rosnąca popularność turystyki nadmorskiej, poświęconej w głównej mierze rekreacji wypoczynkowej, przyczynia się do wzrostu liczby turystów odwiedzających corocznie nadmorskie miejscowości gmin Rewal i Trzebiatów. Warto zaznaczyć, że nie tylko samo położenie, ale także obecność i dostępność zasobów o wysokim potencjale turystycznym, zachęca do wyboru tych gmin jako miejsca destynacji turystycznej.

Zgodnie z „Raportem z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu gryfickiego” opracowanego przez dra Tomasza Dudę z Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Szczecińskiego: „zdecydowana większość walorów o charakterze turystyczno-kulturowym pozostaje w powiecie gryfickim oddalona od strefy nadmorskiej i koncentruje się wzdłuż naturalnej osi regionu, jakim jest dolina rzeki Regi. Niemniej jednak miejsca te stanowią alternatywę na jednodniowe czy nawet półdniowe wycieczki dla wypoczywających nad morzem wczasowiczów”.

Niestety, zasoby turystyczne gmin oddalonych od pasa nadmorskiego pozostają **w niewielkim stopniu wyposażone w infrastrukturę niezbędną do rozwoju przestrzeni turystycznej**. Baza noclegowa i gastronomiczna, w pełnym tego słowa znaczeniu, nie została dotychczas ukształtowana, a pojedyncze ośrodki skupione pozostają w głównych ośrodkach miejskich lub w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Wśród barier rozwojowych sektora turystycznego całego partnerstwa wymienić należy brak wspólnej i spójnej dla obszaru polityki informacyjnej, w tym promocji i marketingu. Często nieświadomość atrakcji i oferty poszczególnych miejsc wśród turystów odwiedzających obszar partnerstwa, prowadzi do ograniczenia podróży do obszaru jednej miejscowości. Dostęp do źródeł danych oferujących kompleksową informację turystyczną, mógłby stanowić dla osób odwiedzających powiat gryficki, impuls do odwiedzenia kolejnych miejsc.

Rolnictwo

Obszar Partnerstwa powiatu gryfickiego określić należy jako **typowo rolniczy**: użytki rolne stanowią w każdej z gmin ponad 60% terenu – wyjątkiem pozostaje gmina Rewal, w której wysoki odsetek gruntów leśnych i zadrzewionych oraz gruntów zabudowanych, ogranicza tereny użytków rolnych do ok. 35%. Największy udział w powierzchni użytków rolnych powiatu stanowią grunty orne (71,5%), łąki (18%) i pastwiska (7,5%).

Użytki rolne na terenie powiatu to gleby bez zanieczyszczeń, o naturalnych zawartościach metali ciężkich, nadające się pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze. To sprawia, że możliwe staje się prowadzenie intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej w większości gospodarstw.

Ziemie należące obecnie do właścicieli prywatnych niegdyś wchodziły w zasób **Państwowych Gospodarstw Rolnych**. Dlatego też struktura agrarna w powiecie gryfickim składa się w głównej mierze z gospodarstw wielkości 10-60 hektarów.

Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą **doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego** w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną (głównie dla zaopatrzenia chłonnego rynku zbytu). Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

2.1.3. Synteza diagnozy sytuacji środowiskowo-przestrzennej

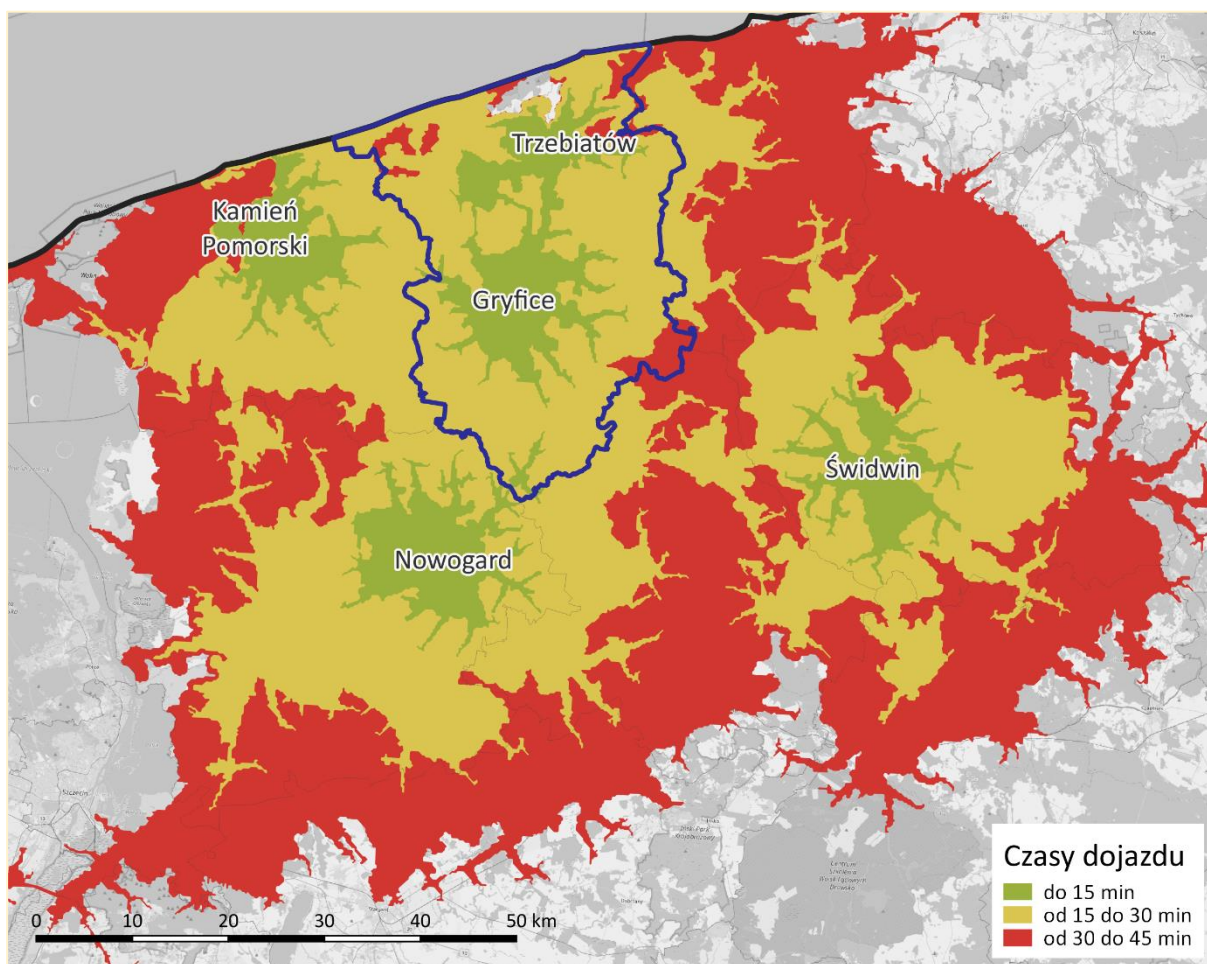
Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w regionie i kraju

Położenie obszaru partnerstwa pomiędzy dominującymi w województwie ośrodkami miejskimi daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina i Koszalina. Wpływa także pozytywnie na możliwości dostępu mieszkańców obszaru partnerstwa do usług i miejsc pracy oferowanych przez te dwa duże miasta, jednak elementem ograniczającym są czasy

dojazdów przewyższające 1 godzinę. Położonymi najbliższymi miastami, których wielkości pozwalają na zaoferowanie poszerzonej oferty usługowej, są Kołobrzeg (45,7 tys. mieszkańców) i Goleniów (21,8 tys. mieszkańców) położone w odległościach ok. 50-60 km. Przeciętny czas dojazdu do nich to około 40 minut.

Rozkład przestrzenny miast na terenie Pomorza Zachodniego wykazuje charakterystyczne uporządkowanie i regularności - typowe dla układów osadniczych, które wykształciły się w tej części Europy, w regionach rolniczych o w miarę równinnym ukształtowaniu terenu. **Czytelny jest wyraźny, hierarchiczny układ miast, miasteczek i ośrodków gminnych**, pełniących funkcje ośrodków usługowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców otaczających je obszarów.

Ryc. 6. Dostępność czasowa Gryfic i wybranych miast w otoczeniu partnerstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics.

Zasięg obsługi Gryfic – stolicy powiatu – w zakresie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy odpowiada granicom powiatu. Natomiast zasięg oddziaływania w sferze pozostałych usług, uzależniony jest od dostępności

konkurencyjnej oferty usługowej sąsiadujących miast. Na Ryc. 6 przedstawiono analizę dostępności czasowej do Gryfic i do sąsiednich miast świadczących usługi analogicznego poziomu. Prawie cały obszar powiatu gryfickiego **leży w zasięgu 30 minutowego dojazdu** do Gryfic, co podkreśla znaczenie miasta jako ośrodka centralnego obsługującego obszar partnerstwa. Trzebiatów, również istotny ośrodek usługowy (na tym poziomie obsługi), wspiera Gryfice w obsłudze północnej części powiatu gryfickiego, a mniejsze Płoty uzupełniają obsługę w południowej części powiatu. Konkurencyjną ofertę usługową dla południowej części powiatu zapewnia również leżący poza obszarem partnerstwa Nowogard – z dogodnym czasem dojazdu rzędu 15 minut.

Środowisko przyrodnicze

Obszar partnerstwa położony jest głównie na morenie falistej na południu oraz na morenie płaskiej na północy z pasmem wydym nad samym morzem. Wysokości terenu wzrastają wraz z oddalaniem od morza od 10-20 m n.p.m. na północy do 40 – 50 m n.p.m. na południu. Najwyższym wzniesieniem jest Bukowiec 75,4 m n.p.m., znajdujący się przy zachodniej granicy gminy Gryfice. Krajobraz urozmaicają pradoliny o przebiegu równoleżnikowym, wykorzystywane na trwałe użytki zielone oraz przebiegające południkowo wąskie rynny glacialne wykorzystywane przez rzeki, w tym, stanowiącą oś hydrologiczną powiatu, rzekę Regę.

Na obszarze powiatu znajdują się dwa jeziora przybrzeżne - odcięte od morza mierzejami jezioro Liwia Łuża i część jeziora Resko Przymorskie. Na południu powiatu znajdują się tylko niewielkie jeziora rynnowe oraz zaporowe jezioro Rejowickie powstałe przez spiętrzenie Regi na zaporze w Smolecinie. Istotną częścią krajobrazu powiatu są plaże nadmorskie które na zachodzie od Pobierowa do Niechorza mają charakter przeważnie klifowy, a dalej na wschód charakter wydymy z chronionymi siedliskami wydym białych, szarych i porośniętych borem.

Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego jest **materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich**. O odrębności i specyfice regionu (powiat gryficki do XVII w. należał do Księstwa Pomorskiego) stanowią między innymi: miejskie układy przestrzenne o rodowodzie średniowiecznym zlokalizowane w Gryficach, Płotach i Trzebiatowie, miasto Płoty posiadające dwa zamki: stary zamek – średniowieczna siedziba rodu von Osten i nowy zamek – XVII w. siedziba rodu von Bismarck, jedyna czynna w województwie zachodniopomorskim kolej wąskotorowa powstała pod koniec XIX w. obecnie pełni

funkcję turystyczną oraz malownicza ruina XV w. kościoła w Trzęsaczu stanowiąca żywy przykład abrazji wybrzeża klifowego Morza Bałtyckiego.

Spośród zachowanych zabytków architektury sakralnej przedmiotowego obszaru na szczególną uwagę zasługują gotyckie fary ceglane w Trzebiatowie i Gryficach oraz liczne mniejsze obiekty – datowane na XV i XVI w. - w m.in. Trzebuszu, Brojcach, Karnicach czy Bądkowie. Obszar powiatu gryfickiego obfituje w zabytki architektury obronnej i rezydencjonalnej głównie za sprawą dwóch zamków zlokalizowanych w Płotach oraz fragmentów murów obronnych z basztami i bramami w Gryficach i Trzebiatowie. Na terenie powiatu – szczególnie w jego części południowej i zachodniej znajdują się dość liczne założenia parkowo pałacowe pochodzące z XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w., niestety obiekty pałacowe w większości w ruinie bądź wymagające pilnego zabezpieczenia. Z uwagi na dostęp obszaru do linii brzegowej na obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego pojawiają się elementy XIX w. zabudowy kurortowej, której przykładem jest Rewal.

W krajobrazie kulturowym województwa zachodniopomorskiego wyróżniono 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych (OKK) jako zintegrowaną formę ochrony dziedzictwa kulturowego wraz z ochroną wartościowych walorów krajobrazu zarówno naturalnego, jak i antropogenicznego. Trzy spośród tych obszarów położone są w całości lub w części na obszarze partnerstwa. Są to:

- ▶ OKK12 „Dolina Regi” (w granicach gmin: Gryfice, Łobez, Płoty, Resko, Świdwin, Trzebiatów). Obszar nad rzeką Regą wraz z położonymi sześcioma historycznymi miastami: Świdwin, Łobez, Resko, Płoty, Gryfice i Trzebiatów. Na Redze funkcjonuje wiele budowli i urządzeń hydrotechnicznych pozostałych po bogatym niegdyś zagospodarowaniu rzeki.
- ▶ OKK19 „Rewalska Wąskotorówka” (w granicach gmin: Gryfice, Karnice, Rewal, Trzebiatów). Obszar na którym istnieje kolejka wąskotorowa – zabytek techniki – z zachowanymi w dużym stopniu budynkami i obiektami inżynierskimi prezentującymi przykłady nowatorskich rozwiązań. Kolejka wiedzie przez teren na ogół równinny o zróżnicowanych krajobrazach: od otwartych o charakterze rolniczym, poprzez leśne, po dolinę przymorską z rozległymi łąkami. Do szczególnie atrakcyjnych krajobrazów należy pas nadmorski z ekspozycją latarni morskiej w Niechorzu oraz odcinki trasy w rejonie miast Gryfic i Trzebiatowa z ekspozycją sylwet tych miast.
- ▶ OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” (w granicach gmin: Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin). Obszar posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmy, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi i tzw. lagunowymi

(np. Resko Przymorskie i Liwia Łuża), terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami. Miejscowości z portami i stoczniami, uzdrowiskami, latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych.

Komunikacja i transport

Układ dróg powiatu gryfickiego pozwala na **sprawną obsługę zarówno miasta powiatowego (Gryfice) jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu (Trzebiatów, Płoty)**. Główny ruch pojazdów skupia się w obszarze ekspresowej drogi krajowej S6 przebiegającej przez południowo-wschodnią część powiatu oraz na odchodzącej od niej w kierunku północnym drodze wojewódzkiej nr 109 oraz drodze wojewódzkiej 102 prowadzącej od Trzebiatowa do Kołobrzegu. W okresie wakacyjnym szczególnie obciążone są też trasy biegnące wzdłuż wybrzeża.

Podstawowy układ drogowy obszaru (drogi o największym obciążeniu transportowym) tworzą:

- ▶ S6 – droga ekspresowa (docelowo w klasie S na całej długości) prowadząca od Szczecina, przez Kołobrzeg i Koszalin do Trójmiasta. Biegnie przez południowo-wschodnią część powiatu przechodząc (obwodnica) przez Płoty, gdzie przecina się z drogą wojewódzką 109. Droga ekspresowa jest główną linią zasilającą potoki pasażerskie na obszarze szczególnie w okresie wakacyjnym (dojazdy nad morze);
- ▶ DW109 – droga wojewódzka w klasie G, prowadząca od miejscowości Płoty, przez Gryfice, Trzebiatów aż do Mrzeżyna jest główną drogą na kierunku północ południe. Obsługuje zarówno ruch turystyczny jak i jest elementem układu codziennych dojazdów do pracy na kierunku Gryfice-Trzebiatów-Kołobrzeg;
- ▶ DW102 – droga wojewódzka w klasie G, prowadząca wzdłuż pasa nadmorskiego przez Rewal i Trzebiatów w kierunku Kołobrzegu, obsługująca główny sezonowy ruch turystyczny. Stanowi również element układu codziennych podróży mieszkańców obszaru w kierunku Kołobrzegu (szczególnie na odcinku od Trzebiatowa) oraz łączy się niemal bezpośrednio z S6 poprzez węzeł Kołobrzeg Zachód;

Oferta transportu kolejowego w ramach linii 402 zwiększyła się po uzupełnieniu taboru przewozowego przewozów regionalnych o **nowe składy hybrydowe**. Według stanu na dzień 31.08.2022 trasa Płoty-Trzebiatów obsługiwana była średnio przez dziewięć par pociągów regionalnych REGIO oraz jedno połączenie krajowe PKP InterCity. Połączenia kolejowe w odstępie średnio 2 godzin dają możliwość dostosowania harmonogramu podróży do potrzeb mieszkańców i turystów.

Należy zwrócić również uwagę na ofertę **Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej**. Choć jej przestrzenna skala działania jest stosunkowo niewielka (głównie przejazdy na turystycznym odcinku Trzęsacz-Pogorzelica) to w roku 2019 z jej oferty skorzystało blisko 174 tysięcy pasażerów (19% wszystkich pasażerów przewiezionych w kraju na liniach wąskotorowych i pierwsze miejsce w kraju). Nadmorska Kolej Wąskotorowa organizuje regularne przejazdy w okresie od 30 kwietnia do 30 września. W tych terminach zapewnia jedno dzienne połączenie na trasie Gryfice – Trzęsacz – Gryfice oraz 5 wahadłowych połączeń na trasie Trzęsacz – Pogorzelica (tam i z powrotem).

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy na obszarze ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych i odbywa się głównie na trasach podporządkowanych dowozom uczniów. W ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych korzystając m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Wyniki naborów FRPA na rok 2022 wskazują, że o dofinansowanie przewozów wystąpiły samorządy:

- Powiat Gryficki (1 linia, łączna długość 117 km),
- Gmina Karnice (4 linie, łączna długość 163 km),
- Gmina Brojce (6 linii, łączna długość 258 km),

Łączna długość dofinansowanych linii komunikacyjnych wyniosła: 538 km. W systemie drogowych przewozów pasażerskich nadal dominuje transport zbiorowy organizowany przez prywatnych przewoźników koncesjonowanych przez władze stosownego szczebla samorządowego (wydawane zezwolenia na obsługę linii transportowych). Na obszarze powiatu nie działają obecnie żadne porty lotnicze. Najbliższym dostępnym lotniskiem jest Port Lotniczy Szczecin-Goleniów. W Gryficach znajduje się lądowisko sanitarne przeznaczone do wykonywania startów i lądowań śmigłowców sanitarnych, ratowniczych oraz Lotnictwa Szwedzkiego i NATO.

Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną powiatu, w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. Przez obszar powiatu przebiega linia elektroenergetyczna 220 kV biegnąca od granicy z powiatem kołobrzeskim (w sąsiedztwie miejscowości Bieczyno), przez Trzebiatów (odgałęzienie w kierunku do Niechorza) do Gryfic. Następnie linia prowadzi na zachód do granicy z powiatem kamieńskim oraz na południe w kierunku Reska (powiat łobeski). Planuje się rozbudowę linii 220kV od Karnic i połączenie z linią od Kamienia Pomorskiego. Główne stacje elektroenergetyczne 110/15 kV, zasilające układ średniego napięcia, zlokalizowane są w Gryficach, Trzebiatowie, Niechorzu i na północ od miejscowości Karnice.

W kontekście realizowanej infrastruktury przesyłowej należy wskazać na przebieg przez powiat strategicznej krajowej infrastruktury gazociągu w ramach projektu **Baltic Pipe**. Celem projektu jest budowa gazociągu podmorskiego łączącego systemy przesyłowe gazu ziemnego Rzeczypospolitej Polskiej i Królestwa Danii. W maju 2020 r. projekt wkroczył w fazę inwestycyjną, po uzyskaniu kompletu niezbędnych pozwoleń na budowę dla wszystkich odcinków projektu Baltic Pipe w każdym z krajów, przez które gazociąg ma przebiegać. W drugim półroczu 2020 r. rozpoczęto fazę przedmontażowych badań trasy rurociągu na dnie Bałtyku. Statki przygotowujące podłoże pod układanie gazociągu pojawiły się na Morzu Bałtyckim w pierwszym półroczu 2021 r. Układanie gazociągu rozpoczęło latem 2021 r. Planowana data oddania gazociągu do eksploatacji to koniec roku 2022 r. Realizacja projektu umożliwi m.in.: dostawy gazu z norweskiego szelfu kontynentalnego do Polski.

Według stanu na dzień 31.12.2021 r. w powiecie gryfickim moc instalacji wytwarzających energię elektryczną wynosiła 92,7 MW, z czego 7,2 MW zainstalowanych było w mikroinstalacjach fotowoltaicznych o mocy do 50 kW. Dominujące znaczenie miała energetyka wiatrowa o łącznej mocy 76,9 MW. Ponadto funkcjonowała biogazownia rolnicza oraz małe elektrownie wodne i małe instalacje fotowoltaiczne.

Dane IMGW wskazują, że warunki nasłonecznienia w Polsce nie wykazują dużych różnic, a istotne znaczenie mają inne czynniki, w tym lokalizacja wpływająca na naturalne chłodzenie, zwłaszcza w okresie największego nasłonecznienia i możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

Powiat gryficki nie zalicza się do **obszarów perspektywicznych dla poszukiwania i ujmowania wód termalnych**, a tym samym rozwoju geotermii głębokiej. Taka ocena to efekt działań podjętych przez Państwowy Instytut Geologiczny wspólnie z Ministerstwem Klimatu i Środowiska oraz Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a polegających na udostępnieniu opinii na temat wielkości potencjału geotermalnego w poszczególnych gminach. Na terenie powiatu eksploatowane jest złożo wód geotermalnych z ujęcia Trzęsacz GT1. Wody zalegające w warstwach jurajskich wykorzystywane są do hodowli ryb (łososia jurajskiego).

Na terenie powiatu gryfickiego w miejscowości Strzykocin w gminie Brojce funkcjonuje biogazownia rolnicza o mocy ok. 1 MW. Należy pamiętać, że możliwość efektywnej ekonomicznie produkcji biogazu warunkuje zdolność do zapewnienia lokalnej podaży odpowiedniej ilości ulegających biodegradacji substratów takich, jak odpady z produkcji zwierzęcej lub roślinnej, przemysłu drzewnego lub spożywczego,

czy też osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków lub metanu uwalnianego na składowiskach odpadów. Na dzień dzisiejszy takich możliwości nie zdiagnozowano.

2.1.4. Wymiar instytucjonalny

14 lutego 2022 r. podpisany został list intencyjny pomiędzy Województwem Zachodniopomorskim reprezentowanym przez Zarząd w osobach Olgierda Geblewicza – Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego oraz Tomasza Sobieraja – Wicemarszałka Województwa Zachodniopomorskiego, a Powiatem Gryfickim, Gminą Brojce, Gminą Gryfice, Gminą Karnice, Gminą Płoty, Gminą Rewal i Gminą Trzebiatów w sprawie podjęcia działań, których celem będzie przygotowanie projektu strategii terytorialnej dla rozwoju obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego. Proces instytucjonalizacji Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, w części formalno-prawnej, zakończył się 1 czerwca 2023 r. kiedy opublikowane zostało ***Porozumienie w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic zawarte w dniu 28.02.2023 r.*** (DZ. URZ. WOJ. 2023.3221), określające cele i przedmiot zawarcia porozumienia.

Zasób kadrowy poszczególnych jednostek wchodzących w skład Partnerstwa powiatu gryfickiego zależy pozostaje od ich wielkości oraz liczby ludności zamieszkującej dany obszar. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba pracowników zatrudnionych ogółem w gminach tworzących partnerstwo ulegała niewielkim zmianom (+/- 3 osoby). Wyjątkiem pozostały jednak Powiat Gryficki (+11 osób), Gmina Rewal (+13 osób) oraz Gmina Płoty (-12 osób).

Tabela 1. Zasób kadrowy gmin wchodzących w skład Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

	LICZBA PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH OGÓŁEM		
	na dzień 31.12.2019	na dzień 31.12.2020	na dzień 31.12.2021
Powiat gryficki	91	93	102
Gmina miejsko-wiejska Gryfice	91	91	90
Gmina miejsko-wiejska Trzebiatów	64	61	61
Gmina wiejska Rewal	57	61	70
Gmina miejsko-wiejska Płoty	55	49	43
Gmina wiejska Brojce	32	39	34
Gmina wiejska Karnice	27	28	29
RAZEM	417	422	429

Źródło: „Raport diagnostyczny: portret Partnerstwa Powiatu Gryfickiego”.

Przeprowadzona wśród Partnerów ankietyzacja² z zakresu zaplecza instytucjonalnego pozwoliła zbadać także ich potrzeby kadrowe. Kluczowym problemem pozostaje brak jasno zdefiniowanego stanowiska, którego pracownik pozostawałby odpowiedzialny za kwestie wynikające z obecności danej jednostki w projekcie CWD Plus. Rozwiązaniem stosowanym dotychczas jest delegowanie zadań pracownikom związanym pośrednio z zagadnieniami planowania strategicznego tj. pracownikom zajmującym się funduszami pomocowymi, inwestycjami, gospodarką.

Wśród obszarów, dla których Partnerzy zidentyfikowali potrzebę wzmocnienia kadry urzędniczej, znalazły się m.in.: zamówienia publiczne, projekty unijne, usługi prawne, inwestycje, księgowość, planistyka oraz ochrona środowiska.

2.2. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Zjawiskiem najmocniej kształtującym społeczny wymiar Partnerstwa Powiatu Gryfickiego pozostaje spadek liczby ludności, generowany przez odpływ ludzi młodych oraz ujemny przyrost naturalny.

Powszechność modelu życiowego zakładającego migrację za granicę lub do dużych miast, rozwój kariery (często połączony z decyzją o przesunięciu momentu założenia rodziny), wpływa bezpośrednio na sytuację demograficzną obszaru. Zmianie ulega także struktura ludnościowa obszaru partnerstwa: spada udział osób w wieku przedprodukcyjnym i w produkcyjnym, zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Analizy dokonane w raporcie diagnostycznym pozwoliły zaobserwować także problemy dotyczące sferę edukacji, w tym: względnie słabe wyniki z egzaminów ósmoklasisty, niezmieniające się od kilku lat przeciętne wyniki matur, a także – bardzo często poruszane podczas spotkań i warsztatów – niedopasowanie oferty do potrzeb rynku pracy. Z kolei wnioski płynące z analizy powiązań funkcjonalnych pozwoliły zauważyć istotne wahania w przepływie uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy coraz częściej wybierają placówki zlokalizowane poza obszarem partnerstwa. To w konsekwencji prowadzić będzie do trwałego osiedlenia

---

² Ankieta prowadzona została przez doradców ZMP w terminie od 21 września do 10 października 2022 r. W ramach ankiety zbadano zaplecze instytucjonalne partnerów, kompetencje i umiejętności współpracy, w tym poziomu współpracy w ramach partnerstwa. W efekcie zanalizowano gotowość i zdolność realizacji zadań i projektów strategicznych na poziomie partnerstwa z punktu widzenia instytucjonalnego.

i rezygnacji z powrotu do miejsca zamieszkania, co skutkować będzie wyludnianiem się obszaru i utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego.

Swoistą barierą pozostaje także niewielka liczba ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych – ich obecność, połączona z wysoką rangą i szeroką promocją, zagwarantowałaby m.in. promocję obszaru partnerstwa i całoroczność (lub przedłużenie) oferty kulturalnej.

W wymiarze gospodarczym dominuje problem niskiego poziomu dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego. Zmienność uwarunkowań prawnych, w tym głównie zagadnień podatkowych, stanowić może czynnik obniżający samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatu. Obserwowany z kolei wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania zagrażać może płynności funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz jednostek publicznych.

Na obszarze partnerstwa zauważalny jest także niski poziom aktywności gospodarczej i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej. Co więcej, problem ten dotyczy także przemysł rolno-spożywczy, bezpośrednio związany z profilem branżowym terenu. Kwestie przedsiębiorczości związane są z sytuacją demograficzną partnerstwa: zmniejszająca się liczba osób, skutkuje zmniejszaniem się liczby osób aktywnych zawodowo, co w połączeniu z sezonowością zatrudnienia, generuje problemy natury społeczno-gospodarczej. Niewykluczone jest także, że w nadchodzących latach, obszar partnerstwa dotykać będą skutki recesji gospodarczej, postępującej w skali globalnej.

Diagnoza wymiaru gospodarczego wykazała ponadto brak sieciowej oferty turystycznej, w postaci np. produktów turystycznych integrujących różne atrakcje, które mogłyby stanowić, nie tylko uzupełnienie walorów nadmorskich, ale przede wszystkim czynnik włączający w sektor turystyki gminy oddalone od wybrzeża.

Analiza wymiaru przestrzenno-środowiskowego pozwoliła z kolei zauważyć braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej – na tle innych powiatów, poziom ich dostępności na obszarze partnerstwa pozostaje stosunkowo niski.

Problemem wskazywanym przez mieszkańców obszaru w badaniach społecznych, co znajduje swoje potwierdzenie w analizie uwarunkowań komunikacyjnych i transportowych, jest słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki w sieci dróg rowerowych.

Analizując ponadto czynniki zewnętrzne, należy mieć na uwadze postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu obszarowi partnerstwa zmiany klimatyczne,

w tym globalne ocieplenie oraz związane z nim ekstremalne zjawiska pogodowe czy podnoszące się poziomy mórz. Zjawiskiem bezpośrednio wpływającym na jakość i stan zasobów środowiskowych partnerstwa pozostaje także kłusownictwo – czyli bezprawne i niedozwolone zabijanie, łapanie lub ściganie zwierzyny w niedozwolonym czasie i miejscu.

Pogłębiona analiza słabych stron (deficytów) obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego odbyła się podczas warsztatów diagnostycznych z udziałem członków Grupy Roboczej w dniu 14 września 2022 r. Za pomocą techniki drzewa problemów oraz narzędzi pracy grupowej on-line stworzone zostały matryce porządkujące kluczowe problemy obszaru partnerstwa w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej w ujęciu przyczyna-problem-skutek.

SFERA SPOŁECZNA

NISKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ PODSTAWOWYCH USŁUG PUBLICZNYCH
SKUTKUJĄCA BRAKIEM INTEGRACJI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW ORAZ ODPŁYWEM Z TERENU
PARTNERSTWA LUDZI MŁODYCH.

PRZYCZYNY

- oferty edukacyjne szkół niedostosowane do rynku pracy
- nieefektywne zajęcia z doradztwa zawodowego
- uboga oferta kulturalna
- niskie płace oferowane osobom młodym podejmującym pierwsze aktywności zawodowe
- mała liczba dobrze zagospodarowanych terenów rekreacyjnych
- deficyt miejsc spotkań publicznych
- niski stopień współdziałania i ujednolicenia harmonogramu wydarzeń kulturalnych
- niewystarczająca promocja oferty kulturalnej
- niski standard opieki zdrowotnej, szczególnie specjalistycznej
- brak animatorów organizujących zajęcia dodatkowe
- nieatrakcyjna oferta organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży
- brak komunikacji ze społeczeństwem / zbyt długi proces decyzyjny
- przenoszenie „życia” do świata wirtualnego

SKUTKI

- odpływ mieszkańców i wyludnianie się obszaru
- przyspieszony proces starzenia się społeczeństwa
- brak u mieszkańców poczucia więzi z miejscem, w którym żyją
- alienacja społeczna
- brak chęci podejmowania inicjatyw społecznych
- większe nakłady na finansowanie aktywizacji społecznej
- ucieczka do wirtualnego świata
- problemy psychiczne i zdrowotne
- bezrobocie
- niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do rynku pracy
- pogłębiające się antagonizmy społeczne
- wykluczenie edukacyjne
- wysoka umieralność, choroby układu krążenia
- brak integracji społecznej

SFERA GOSPODARCZA

NIEATRAKCYJNY RYNEK PRACY STANOWIĄCY PRZYCZYNĘ NISKIEGO POZIOMU ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I HAMULEC WZROSTU GOSPODARCZEGO OBSZARU PARTNERSTWA.

PRZYCZYNY

- niska świadomość w kontekście korzyści wynikających ze współpracy
- brak współpracy sektora MŚP i jednostek naukowych
- brak zabezpieczenia logistycznego - słaba infrastruktura drogowa na poziomie gmin
- niski poziom szkolnictwa branżowego
- ciągła zmiana uwarunkowań prawnych rozwoju przedsiębiorczości
- niska świadomość społeczna w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, dofinansowań
- brak ujednoliconej oferty biznesowej i samorządowej
- niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do rynku pracy
- słabe zainteresowanie inwestorów lokowaniem kapitału na terenach popegeerowskich
- brak spójnej wizji rozwoju gospodarczego regionu
- niski odsetek firm oferujących atrakcyjne zatrudnienie
- duża odległość od wielkich ośrodków miejskich
- słabo rozwinięta komunikacja zbiorowa
- słabe zainteresowanie ze strony JST wspieraniem sektora MŚP
- niski stopień innowacji

SKUTKI

- mało postaw proaktywnych w społeczeństwie
- "dziedziczenie ubóstwa"
- niski poziom wykształcenia wśród mieszkańców
- niewielkie zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji
- słaba aktywizacja zawodowa
- wąskie skanalizowanie firm nastawione na określone specjalizacje
- depopulacja obszaru
- wyjazd ludzi młodych poza obszar partnerstwa w poszukiwaniu zadowalających ofert pracy
- narastanie apatii społecznej
- wzrost liczby problemów społecznych
- niskie wpływy podatkowe
- niska dynamika w gospodarce
- deficyt wykwalifikowanej kadry pracowniczej
- niska jakość życia

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA

NIETYKORZYSTANIE POTENCJAŁU PRZYRODNICZO-KULTUROWEGO PARTNERSTWA
SKUTKUJĄCE DEGRADACJĄ LOKALNEGO ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I BRAKIEM
DOSTĘPU DO ATRAKCYJNEJ INFRASTRUKTURY KULTURALNO-REKREACYJNEJ.

PRZYCZYNY

- wzrost zanieczyszczeń powietrza
- betonoza otoczenia
- słaba infrastruktura kanalizacyjna lub jej brak
- niski stopień inwestowania przedsiębiorców w nowoczesne rozwiązania produkcyjne
- nadmierna eksploatacja kopalin
- ograniczenia natury prawnej wynikające z ochrony obszarów cennych przyrodniczo
- zbyt niskie nakłady finansowe na wspólną promocję
- brak aktualnej inwentaryzacji zasobów kulturalno - przyrodniczej
- brak ujednoliconej oferty turystycznej dla całego obszaru
- niski poziom środków własnych i ograniczone możliwości współfinansowania inwestycji
- zbyt niski poziom współpracy w partnerstwie w zakresie wspólnych inicjatyw
- brak pomysłu na funkcjonowanie obiektów
- oddanie inicjatywy podmiotom prywatnym / MŚP
- niedostosowanie godzin działalności obiektów kulturowo rekreacyjnych do potrzeb mieszkańców
- brak strategii rozwoju wskazanego obszaru
- niewystarczające nakłady na inwestycje w infrastrukturę

SKUTKI

- pogarszająca się jakość życia
- utrata wizerunku partnerstwa jako miejsca czystego, bliskiego natury itp.
- niszczenie potencjału przyrodniczego - wymieranie parków
- tworzenie miejsc niebezpiecznych - słaba rekultywacja wyrobisk, brak koncepcji na ich realne zagospodarowanie
- niska świadomość mieszkańców odnośnie miejsca w którym żyją
- niszczące obiekty kultury
- dalsza degradacja obiektów i wyższe koszty remontów
- niski poziom ruchu turystycznego
- niski poziom rozwoju gospodarczego
- skrócenie sezonu turystycznego
- brak tożsamości lokalnej
- brak integracji mieszkańców
- odpływ mieszkańców z terenu partnerstwa
- ogólne niezadowolenie mieszkańców
- niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym
- pogarszający się stan zdrowia
- wzrost uzależnień wśród młodzieży
- migracja turystyczna / odpływ środków finansowych

2.3. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

Diagnoza kontekstowa Partnerstwa Powiatu Gryfickiego przeprowadzona w wymiarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym i instytucjonalnym, pozwoliła sformułować kluczowe potrzeby, często traktowane także jako wyzwania stojące przed partnerstwem, którymi są:

Zahamowanie, a w konsekwencji odwrócenie, tendencji odpływu z obszaru partnerstwa ludzi młodych, dzięki przedsięwzięciom wpływającym na atrakcyjność i konkurencyjność obszaru partnerstwa jako miejsca do życia i rozwoju.

Działania skoncentrowane na podniesieniu poziomu dostępności i jakości usług publicznych (edukacji, opieki zdrowotnej, usług opiekuńczych, transportu), przy odpowiednim wykorzystaniu istniejących zasobów instytucjonalnych i infrastrukturalnych partnerstwa, które pozwolą zwiększyć jego atrakcyjność, prowadząc do napływu nowych mieszkańców, a w konsekwencji wzrostu kapitału społecznego i poprawy jakości życia.

Kształtowanie, nie tylko konkurencyjnego, ale przede wszystkim atrakcyjnego rynku pracy, poprzez określenie, wspólnej dla obszaru partnerstwa wizji rozwoju gospodarczego, będącą wypadkową potrzeb i możliwości sektora nauki, biznesu i administracji publicznej.

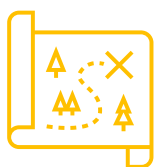

Minimalizowanie sezonowości i koncentracji turystyki jedynie w gminach nadmorskich, poprzez podjęcie zintegrowanych działań służących zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów środowiskowo-przestrzennych oraz kulturowych partnerstwa i utworzeniu sieciowej oferty turystyczno-kulturalnej, a następnie jej spójnej i skoordynowanej promocji.

Zahamowanie dalszej degradacji lokalnego środowiska przyrodniczego oraz kształtowanie, i w efekcie zachowanie, krajobrazu partnerstwa jako kluczowego zasobu, przyczyniającego się do atrakcyjności obszaru, wpływającego na jakość życia mieszkańców i wzrost walorów turystycznych oraz

prewencja kłusownicza, polegająca na systematycznej kontroli miejsc, gdzie stawiane są pułapki i ich likwidacji.

Rozwój sektora turystycznego przy zaangażowaniu możliwie największej liczby zasobów lokalnych, w celu złagodzenia pogłębiającego się rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego, spowodowanego wpływem kapitału zewnętrznego.

Zwiększenie poziomu wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa i promocji wspólnych walorów na zewnątrz.

2.4. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Partnerstwo Powiatu Gryfickiego odznacza się dobrą zewnętrzną dostępnością komunikacyjną (obecność drogi ekspresowej S6 i węzłów transportowych) zapewniającą względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych. Dobra dostępność transportowa zwiększa z kolei atrakcyjność terenów inwestycyjnych (w tym m.in. Gryfickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Na szczególną uwagę zasługuje również Nadmorska Kolej Wąskotorowa, która łączy także gminy nieleżące bezpośrednio w pasie przybrzeżnym (Gryfice-Karnice-Rewal wraz z nieużytkowanym obecnie odcinkiem Rewal-Trzebiatów) i stanowi szczególny element oferty turystycznej obszaru.

Niewątpliwie, jednym z największych potencjałów Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, pozostają zasoby środowiska przyrodniczego, w tym przede wszystkim atrakcyjne turystycznie wybrzeże Morza Bałtyckiego, które w połączeniu z rosnącym popytem na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia) generuje wzrost istniejącej bazy noclegowo-usługowej zapewniającej obsługę turystów krajowych i zagranicznych.

Potencjał partnerstwa dostrzegalny jest także w szerokim dostępie do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej. Co więcej, dostęp ten dotyczy także infrastruktury portowej, która pomimo dość wąskiego zakresu, umożliwiać może rozwój rybactwa i rybołówstwa.

Na uwagę zasługuje ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych. Istniejące miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, domy pomocy społecznej, a także szpital w Gryfiach zapewniają możliwość realizacji podstawowych potrzeb w zakresie usług społecznych, stanowiąc także ponadlokalną ofertę skierowaną do mieszkańców powiatów ościennych. Wyjątkowość obszaru partnerstwa podkreśla obecność Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu – Akademii Nauk Stosowanych (wydział w Gryficach) oferującej możliwość ukończenia studiów I i II stopnia, studiów podyplomowych oraz kursów i szkoleń bez konieczności wyjazdów do innych ośrodków miejskich.

Dobrze działające organizacje społeczne, zrzeszające aktywnych przedstawicieli społeczności lokalnych stanowią potencjał, kształtujący poziom kapitału społecznego obszaru. Ich liczba od 2011 r. wzrosła praktycznie dwukrotnie, pokazując zaangażowanie i chęć realizacji usług społecznych, które do tej pory pozostawały domeną przede wszystkim podmiotów sektora publicznego.

Pewnego rodzaju inwentaryzacja atutów partnerstwa odbyła się także podczas warsztatów diagnostycznych w dniu 18 sierpnia 2022 r., w którym udział wzięli członkowie Grupy Roboczej, Rady Partnerstwa, a także osoby będące przedstawicielami Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali na zagadnieniu produktów lokalnych oraz zasobów.

Zasoby lokalne to elementy rzeczywistości, które mają lub mogą mieć znaczenie dla rozwoju partnerstwa, często o charakterze specyficznym, unikatowym, właściwym wyłącznie lub prawie wyłącznie partnerstwu.

Z kolei produkt lokalny to materialny lub niematerialny element szeroko pojętej struktury funkcjonalno-przestrzennej partnerstwa, który staje się przedmiotem wymiany rynkowej pośrednio lub bezpośrednio. Produkt lokalny jest najczęściej wynikiem celowego wykorzystania zasobów lokalnych przez władze, mieszkańców, biznes lub organizacje pozarządowe.

Wypracowanie finalnej listy kluczowych na rozwoju partnerstwa zasobów i produktów poprzedzone zostało etapem:

- ▶ identyfikacji – polegającym na zgłaszaniu i przesyłaniu określonych propozycji do katalogu,
- ▶ usystematyzowania – w trakcie którego zebrane propozycje zostały podzielone zgodnie z dedykowanymi im kategoriami,

- ▶ rangowania – podczas którego wybrano zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru oraz określono wartość dodaną wraz potencjałem i perspektywą rozwoju dla wybranych produktów lokalnych.

Tabela 2. Zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru partnerstwa.

LP.	ZASÓB
1	Dorzecze Regi jako forma ochrony o szczególnym znaczeniu spajającym tereny gmin obszaru partnerstwa.
2	Położenie geograficzne gwarantujące szeroki wybór form rekreacyjnych: turystyki wodnej (morze, jeziora), krajoznawczej (bogata, średniowieczna historia miast partnerstwa), wypoczynkowej (piaszczyste plaże, ośrodki SPA i wellness).
3	Walory przyrodnicze i środowiskowe: rzeka Rega, Rezerwat Liwia – Łuża, jezioro Resko Przymorskie, obszary NATURA 2000 itp.
4	Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego jako materialne świadectwo bogatej historii Pomorza Zachodniego.
5	Infrastruktura przeznaczona pod uprawę turystyki aktywnej: przystanie kajakowe, ścieżki rowerowe, trasy piesze, szlaki spacerowe.
6	Baza noclegowo-usługowa zakładająca obsługę zarówno turystów krajowych jak i zagranicznych, decydujących się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych.
7	Infrastruktura drogowa: układ drogowy jako uwarunkowanie generujące potencjał rozwojowy – sprawna obsługa zarówno miasta powiatowego jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu; obecność drogi ekspresowej S6.
8	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (Basen miejski w Gryficach, Hala widowiskowo - sportowa "Gryf - Arena", Hala widowiskowo - sportowa przy SP nr 4 w Gryficach, Stadion Miejski w Gryficach)
8	Gospodarka rolna: uprawa ziemi, hodowla zwierząt, obecność dużych i bardzo dużych przedsiębiorstw rolnych.
10	Gryficka Strefa Ekonomiczna (podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kostrzyńsko – Słubickiej) stanowiąca miejsce dostępnych zasobów inwestycyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych warsztatów diagnostycznych.

W trakcie dyskusji dotyczącej produktów o najwyższej wartości dodanej dla całego obszaru oraz największym potencjale rozwojowym wskazywano na:

Tabela 3. Produkty Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

LP.	PRODUKT
1	Zagospodarowane miejsca zielone gwarantujące wypoczynek w bliskości z naturą: parki, rezerваты przyrody, obszary chronione, lasy
2	Elementy infrastruktury rekreacyjnej będące odpowiedzią na potrzeby turysty aktywnego: kąpieliska, basen miejski, przystanie kajakowe, ścieżki rowerowe, trasy biegowe, szlaki nordic-walking
3	Szlaki turystyczne będące formą łączącą aktywność pieszą z jednoczesnym poznawaniem historii regionu : Szlak Dwóch Bram, Św. Jakuba, Słonia,

4	Zaplecze noclegowo-usługowo-gastronomiczne stanowiące fundament rozwoju gospodarczego bazującego na ruchu turystycznym w partnerstwie.
5	Obiekty dziedzictwa kulturowego : Zamki w Płotach, Muzeum Pałacowe nad Młynówką, Kościół w Trzęsaczu itp..
6	Zachodniopomorską Wystawę Kolei Dojazdowych - Muzeum Narodowe w Szczecinie
7	Wydarzenia kulturalne promujące atrakcje i produkty regionu: Gryfickie Lato Muzyczne, Plener malarski, rzeźbiarski i fotograficzny w Rybokartach, Teatr małomiasteczkowy, Gryf Arena Run, Trzebiatowskie Święto Kaszy, Spotkanie Czterech Świec, Sąsiady - Trzebiatowskie Spotkania Kultur
8	Promenadę i Port Morski w Mrzeżynie jako elementy charakterystyczne dla nadmorskiego położenia części partnerstwa.
9	Instytucje działające w obszarze nauki i biznesu : Zachodniopomorska Szkoła Biznesu oddział w Gryficach, Cech Rzemiosł w Gryficach
10	Obiekty sportowe stanowiące zaplecze dla organizacji imprez masowych: hale widowiskowo-sportowe, stadion miejski, kompleksy widowiskowe.
11	Eventy patriotyczne i rekonstrukcje historyczne odwołujące się do lokalnego patriotyzmu, dziedzictwo i historii: Zaślubiny z Morzem, Święto Flądry, Historyczne Żniwa,
12	Przemysł spożywczy (w tym przetwórstwo rybne): Kapitan Navi, Miody ze Wzgórz Świeszewskich
13	Działające instytucje kultury wraz z ich ofertą: biblioteki, domy kultury, centra aktywności

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych warsztatów diagnostycznych.

2.5. Analiza powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych

Powiązania funkcjonalne mają kluczowe znaczenie dla partnerstw jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ określają one skalę współzależności oraz potencjał i potrzeby w zakresie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych. Podsumowanie analizy powiązań funkcjonalnych podzielono na trzy części, dotyczące powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

POWIĄZANIA SPOŁECZNE

Diagnozę powiązań społecznych oparto w pierwszej kolejności na analizie **migracji stałych (przemeldowań)**. Tę analizę opracowano na podstawie danych z tablic relacyjnych GUS, publikowanych w Bazie Demografia. Pozyskane dane zredukowano o przemeldowania wewnątrzgminne, a dla pól zanonimizowanych przez GUS przyjęto założenie o migracji 1 osoby. Podsumowanie wniosków płynących z analizy migracji stałych przedstawiono poniżej.

Bilans migracyjny Partnerstwa Powiatu Gryfickiego był w ostatnich latach ujemny (średniorocznie -190 mieszkańców w okresie 2015-2020) i dotknął wyraźnie praktycznie wszystkie gminy Partnerstwa (gm. Trzebiatów: -1100 mieszkańców w okresie 2002-2020, Płoty: -950, Gryfice: -900, Karnice: -430, Brojce: -340). Jediną gminą z dodatnim bilansem migracyjnym była gm. Rewal (+480 mieszkańców).

W całej pracy migracyjnej (suma wymeldowań i zameldowań) dominują przemieszczenia poza obszar Partnerstwa (80%). Tylko ok. 1/5 (20%) międzygminnej pracy migracyjnej realizowana jest w obszarze Partnerstwa, co jest cechą przynajmniej kilku peryferyjnych powiatów województwa zachodniopomorskiego. Najsilniej związane z Partnerstwem są gminy Brojce (ok. 49% przemeldowań wewnątrz Partnerstwa) i Karnice (ok. 43%), a najsłabiej gmina Trzebiatów (ok. 21%).

Rola ośrodka powiatowego w układzie migracji wewnątrz Partnerstwa jest zróżnicowana. Wskaźniki powiązań migracyjnych (średnioroczna wartość wskaźnika migracji) gminy Gryfice w okresie 2015-2020 wyniosły: z gminą Płoty: 5,57; z gminą Brojce: 5,49; z gminą Karnice: 4,38; z gminą Rewal: 3,45. Warto dodać, że istotne powiązania z gminą Gryfice cechowały także gminę Świerżno z powiatu kamieńskiego (2,19).

Wśród powiązań migracyjnych poza obszar Partnerstwa przeważają relacje ze Szczecinem (np. w gminie Rewal stanowią one 19% całej pracy migracyjnej, w gminie Gryfice ok. 17%). Relacje te mają w większości wymiar jednostronny (przemeldowania z Partnerstwa do Szczecina) – w latach 2002-2020 partnerstwo „straciło” na rzecz Szczecina ponad 2300 mieszkańców. Warto dodać, że gminy Rewal i Trzebiatów, które posiadając atrakcyjne turystycznie położenie, przyciągają mieszkańców dużych miast, w tym głównie Szczecina. Migracje z miast na prawach powiatu do gm. Rewal to w sumie w okresie 2002-2020 ok. 360 osób, a do gminy Trzebiatów: ponad 530 osób.

Kolejnym elementem diagnozy powiązań społecznych były **powiązania w zakresie korzystania z placówek oświatowych**, tj. przedszkoli, szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Analizę oparto na niepublikowanych danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych z Ministerstwa Edukacji i Nauki.

▶ Powiązania międzygminne w korzystaniu z placówek wychowania przedszkolnego są relatywnie niewielkie (w roku szkolnym 2021/2022 ok. 65 dzieci uczęszczało do przedszkoli poza gminą zamieszkania). Największe przemieszczenia odnotowano: z gminy Brojce do gm. Gryfice oraz z gminy Karnice do gmin Rewal, Gryfice i Trzebiatów. Gminy Gryfice, Trzebiatów, Rewal są względnie samowystarczalne w świadczeniu usług wychowania przedszkolnego.

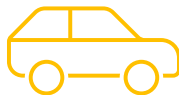
▶ Odsetek korzystania ze szkół podstawowych na terenie swojej gminy kształtuje się w Partnerstwie na poziomie od 79% (gmina Karnice) do 98% (gmina Gryfice). Relatywnie duża liczba uczniów przemieszcza się z gminy Płoty do gminy Gryfice (ok. 60), z gminy Karnice do gminy Rewal (ok. 50) oraz z gminy Brojce do gminy Gryfice (ok. 30). Spośród ok. 275 uczniów uczęszczających do szkół poza granice gminy zamieszkania, ok. 200 (73%) uczy się w szkołach wewnątrz Partnerstwa, a ok. 75 (27%) poza nim, co potwierdza wysoki poziom powiązań wewnętrznych.

▶ W roku szkolnym 2021/2022 mieszkało w Partnerstwie blisko 2400 uczniów szkół ponadpodstawowych, a w szkołach tego typu uczyło się w tym samym okresie ok. 1950 uczniów. Oznacza to, że kilkuset uczniów wyjeżdża do szkół poza granice Powiatu. W roku szkolnym 2021/2022 ok. 73% uczniów mieszkających na terenie Partnerstwa uczęszczało do szkół ponadpodstawowych w powiecie gryfickim, a ok. 27% wyjeżdżało poza jego granice – na tle innych porównywanych powiatów, partnerstwo wypada pod tym względem jako dość dobrze zintegrowane wewnętrznie. Odsetek uczniów uczęszczających do szkół ponadpodstawowych wewnątrz Partnerstwa wynosi odpowiednio: w gminie Gryfice ok. 82%, w gminie Płoty ok. 75%, w gminie Karnice ok. 72%, w gminie Brojce ok. 66%, w gminie Trzebiatów ok. 64% (z tej gminy aż 174 uczniów uczęszczało do szkół w Kołobrzegu) i w gminie Rewal ok. 49%.

Ważnym elementem diagnozy powiązań społecznych była także analiza korzystania ze **świadczeń ochrony zdrowia** w zakresie leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Najważniejsze wnioski z tej analizy zamieszczono poniżej.

Gryfice stanowiły w okresie ostatnich kilku lat istotny ośrodek leczenia szpitalnego. Liczba udzielanych świadczeń (w 2021 r. ok. 19 tys.) znacznie przekraczała te, które odnotowywano np. w szpitalach w Kamieniu Pomorskim (1,3 tys.) lub Świdwinie (3,7 tys.). Szpital w Gryficach stał się w ostatnich latach istotnym czynnikiem integrującym obszar Partnerstwa, ale także elementem stanowiącym bazę świadczenia usług publicznych na zewnątrz. Ostatnie lata to powiększanie zasięgu oddziaływania szpitala w Gryficach, przede wszystkim o gminy powiatów kamieńskiego i łobeskiego, w których szpitale albo przestały istnieć (Łobez), albo ich pozycja drastycznie zmalała (Kamień Pomorski). W 2015 r. z ok. 22 tys. świadczeń udzielonych w szpitalu w Gryficach, 11,5 tys. (53%) stanowiły świadczenia dla mieszkańców obszaru Partnerstwa. Z kolei w 2021 r. z ok. 19 tys. świadczeń, tylko ok. 8 tys. (43%) udzielono mieszkańcom obszaru Partnerstwa. Najsilniej powiązane w tym zakresie są gminy Gryfice (68% świadczeń udzielonych zrealizowano w szpitalu w Gryficach), Brojce (64%) i Karnice (64%).

W ostatnich latach odnotowano spadek roli przepływów wewnątrz-powiatowych w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS), choć nadal są one względnie wysokie. Spośród blisko 35 tys. świadczeń AOS z jakich skorzystali mieszkańcy Partnerstwa w 2015 r., aż 22,5 tys. (64%) udzielono na terenie Powiatu Gryfickiego. Z kolei w 2021 r. z ok. 28 tys. świadczeń udzielonych mieszkańcom Partnerstwa tylko 16,3 tys. (58%) zrealizowano na terenie Powiatu. Spadek odsetka powiązań wewnątrz-powiatowych o ok. 6 punktów procentowych w okresie 7 lat to w pewnym stopniu sygnał niepokojący, jednak sytuacja Partnerstwa Powiatu Gryfickiego jest relatywnie dobra na tle innych powiatów województwa.

POWIĄZANIA GOSPODARCZE

Diagnozę powiązań gospodarczych oparto na analizie danych o **dojazdach do pracy**, pochodzących z badania eksperymentalnego realizowanego przez GUS i bazującego na deklaracjach podatkowych. W analizie wykorzystano dane za lata 2006, 2011 i 2016. Najważniejsze wnioski z analizy zawarto poniżej:

Według danych GUS, w 2006 r. do i z gmin Partnerstwa dojeżdżało do pracy ok. 1450 osób, z czego ok. 800 osób tworzyło przepływy w układzie partnerstwo-gminy poza Partnerstwem, a ok. 650 dojeżdżało do pracy do innych gmin w ramach Partnerstwa. Udział tych dwóch ogólnych kierunków przemieszczeń pokazywał zatem nieznaczną przewagę migracji wahadłowych poza obszar powiatu gryfickiego (56% wobec 44% ruchu wewnątrz partnerstwa). Gminy tworzące partnerstwo różniły się jednak istotnie w zakresie wewnętrznych powiązań rynku pracy. Najsilniej zintegrowanymi z partnerstwem były gminy Rewal (93% przepływów wewnątrz powiatu), Karnice (92%) oraz Brojce (77%). Gdyby jednak odwołać się do bezwzględnych wartości, najwięcej przepływów wewnątrz-powiatowych generowała gmina Gryfice (ok. 500 osób), która znacząco wyprzedziła kolejne jednostki: gminę Trzebiatów (ok. 200 osób) i Płoty (ok. 180 osób). Gmina Rewal, w której struktura przepływów jest wyraźnie jednostronna, generowała przemieszczenia ok. 125 osób.

W 2011 r. suma dojazdów do pracy wyniosła ok. 1600 osób, czyli odnotowano wzrost międzygminnych przemieszczeń o ok. 200 osób. Struktura przepływów zmieniła się z kolei nieznacznie na korzyść przemieszczeń wewnątrz Partnerstwa (ich udział wzrósł z ok. 44 do 47%). Wyniki badania z 2011 r. potwierdziły także część wniosków płynących z analizy danych z 2006 r., tj. silne powiązanie gmin Karnice (94%), Rewal (85%) i Brojce (76%) z pozostałymi jednostkami Partnerstwa, przy względnie niedużych liczbach bezwzględnych przemieszczeń. Nadal kluczowym generatorem ruchu na rynku pracy były gminy Gryfice, Trzebiatów i Płoty.

Odwróceniem tendencji z 2011 r. był rok 2016. Udział przemieszczeń wewnątrz-powiatowych w ogólnej liczbie dojeżdżających do pracy zmniejszył się bowiem z 47 do 43%. Wszystko to jednak działo się przy wzroście bezwzględnej liczby osób przemieszczających się do pracy między gminami – z ok. 1600 do ponad 2200. Skala migracji wahadłowych wewnątrz Partnerstwa również uległa zwiększeniu z ok. 750 do 950 osób. Nieznacznym zmianom uległy także proporcje przemieszczeń wewnątrz Powiatu i poza jego granice w układzie poszczególnych gmin. Zasadnicze jednak proporcje te nie uległy większym zmianom. Najsilniej powiązanymi z gminami Partnerstwa pozostały gminy Karnice, Rewal i Brojce, a najsłabiej – gminy Płoty i Trzebiatów.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE

Obok powiązań społecznych i gospodarczych, które kształtują charakter miejskiego obszaru funkcjonalnego, ważne są także wzajemne **relacje środowiskowe w obszarze Partnerstwa**, które prowadzą do następujących wniosków:

▶ Gminy Powiatu Gryfickiego łączy przede wszystkim podobny profil pokrycia terenu. Większość obszaru powiatu to użytki rolne, które stanowią podstawę funkcjonowania rolnictwa. Rolnictwo zaś jest jednym z najważniejszych sektorów gospodarki Powiatu.

▶ Granice administracyjne gmin Partnerstwa przecinają istniejące obszary ochrony przyrody. Są wśród nich: obszar specjalnej ochrony ptaków Wybrzeże Trzebiatowskie, położony m.in. w gminach Trzebiatów (12 tys. ha), Karnice (2,8 tys. ha), Rewal (2,1 tys. ha). Na podobnym terenie zlokalizowany jest także specjalny obszar ochrony siedlisk Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski o powierzchni ok. 17 tys. ha. Obszar ten występuje na terenie trzech gmin Partnerstwa – Trzebiatów, Rewal i Karnice. Oprócz dwóch ww. terenów Natura 2000 jest jeszcze trzeci istotny obszar ochrony przyrody przecinający granice administracyjne gmin, tj. specjalny obszar ochrony siedlisk Dorzecze Regi ciągnący się od gminy Płoty, przez gminy Gryfice i Brojce po ujście rzeki w gminie Trzebiatów. Jest to jeden z najcenniejszych przyrodniczych zasobów Partnerstwa.

▶ Oprócz obszarów Natura 2000 ważne z punktu widzenia rozwoju ekosystemów na terenie Partnerstwa są dwa korytarze ekologiczne. Pierwszym z nich jest korytarz Gryfice Północny, który przechodzi przez środkową część gminy Płoty, następnie łukiem okala centrum gminy Gryfice i przechodzi na teren powiatu Kamieńskiego. Z kolei drugi korytarz ekologiczny (Puszcza Goleniowska-Puszcza Koszalińska) położony jest na pograniczu powiatu gryfickiego i łobeskiego i przechodzi przez zachodnią część gminy Płoty do terenu gminy Gryfice.

Granice zlewni jednolitych części wód powierzchniowych przecinają granice administracyjne gmin Partnerstwa w kilkudziesięciu punktach. Na obszarze Partnerstwa zlokalizowanych są 44 różne zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych wymagające ochrony i monitoringu. Rodzą one także konieczność współpracy w zakresie zwiększania retencji wodnej i ograniczania strat w bilansie wodnym, co jest szczególnie istotne także z punktu widzenia rozwoju rolnictwa na tym obszarze.

2.6. Analiza strategiczna TOWS/SWOT

WSTĘP METODYCZNY

Jedną z najbardziej popularnych metody syntezy diagnozy oraz formułowania kierunków rozwoju jest metoda TOWS/SWOT. Stanowi ona sposób na określenie głównych kierunków strategicznych dla obszaru z wykorzystaniem jego mocnych i słabych stron oraz zdiagnozowanych w otoczeniu szans i zagrożeń. Procedura stosowania tej metody zakłada przede wszystkim ocenę siły powiązań pomiędzy poszczególnymi czynnikami wewnętrznymi (mocnymi i słabymi stronami) i zewnętrznymi (szansami i zagrożeniami) z uwzględnieniem ich wag. Im większa siła powiązań i wyższa waga danego czynnika tym większe prawdopodobieństwo, że wpłynie on na rozwój partnerstwa.

Procedura określenia siły powiązań między poszczególnymi mocnymi, słabymi stronami, szansami i zagrożeniami (czyli właśnie analiza TOWS/SWOT) została przeprowadzona w następujący sposób. Po określeniu zbioru mocnych, słabych stron oraz szans i zagrożeń (zob. Raport diagnostyczny), a także nadaniu im wag (wagi nadawali zarówno przedstawiciele Partnerstwa jak i eksperci ZMP), sporządzono 8 macierzy relacji pomiędzy zdiagnozowanymi czynnikami rozwoju. Przy tworzeniu każdej z nich ważne były następujące pytania:

- Czy mocne strony Partnerstwa pozwolą wykorzystać pojawiające się w otoczeniu szanse? (macierz 1);
- Czy słabe strony Partnerstwa „zablokują” wykorzystanie pojawiających się w otoczeniu szans? (macierz 2);
- Czy mocne strony Partnerstwa pozwolą na przezwycięzenie pojawiających się w otoczeniu zagrożeń? (macierz 3);
- Czy słabe strony Partnerstwa wzmocnią negatywny skutek pojawiających się w otoczeniu zagrożeń? (macierz 4);
- Czy pojawiające się w otoczeniu zagrożenia osłabiają mocne strony Partnerstwa? (macierz 5);
- Czy pojawiające się w otoczeniu szanse spotęgują mocne strony Partnerstwa? (macierz 6);
- Czy pojawiające się w otoczeniu zagrożenia spotęgują słabe strony Partnerstwa? (macierz 7);
- Czy pojawiające się w otoczeniu szanse pozwolą przezwyciężyć słabe strony Partnerstwa? (macierz 8).

W procedurze oceny związku pomiędzy poszczególnymi mocnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami wykorzystano kilkustopniową skalę od braku zależności (0 punktów), po bardzo silną zależność (2 punkty).

WYNIKI ANALIZY

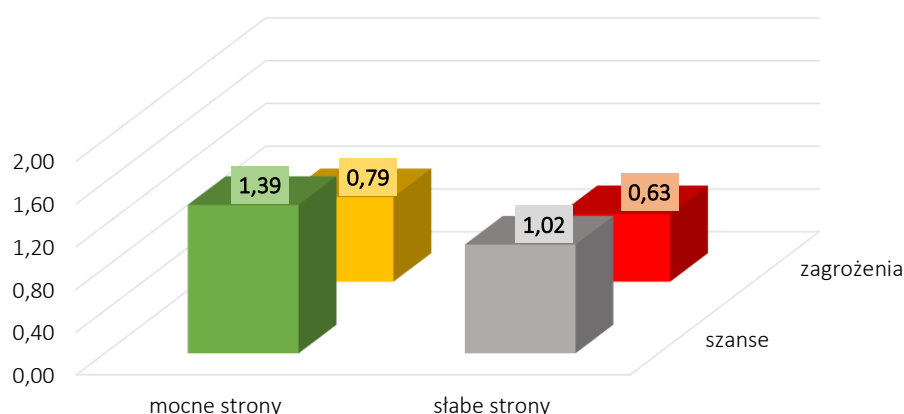
Po stworzeniu 8 szczegółowych macierzy powiązań czynników wewnętrznych i zewnętrznych, dokonano podsumowania analizy TOWS/SWOT. Jej wyniki przedstawione zostały na ryc.4. oraz w tabeli 1. Spośród prezentowanych opcji, najwyższą wartość korelacji ważonych tj. 1,39 uzyskała **strategia ofensywna**, polegająca na maksymalnym wykorzystaniu efektu synergii występującego między mocnymi stronami Partnerstwa i szansami tworzonymi przez otoczenie. Jest to strategia ofensywnej ekspansji bazującej na atutach – szczególnie nadmorskim położeniu, atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej oraz dostępności do istotnych węzłów drogowych. Jej cechą jest także konieczność aktywnego wykorzystania pojawiających się w otoczeniu szans – w tym szczególnie możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych, które wzmocnią istniejące potencjały (np. kolej wąskotorową). Ważne w świetle rozwoju Partnerstwa będzie także wykorzystanie rosnącego popytu na usługi turystyczne oraz parków rozrywki, a także lokalizacja względnie blisko zachodniej granicy kraju i głównego ośrodka regionalnego, w połączeniu z mocnymi stronami (tereny inwestycyjne i węzły drogowe) będzie sprzyjać zwiększeniu poziomu aktywności inwestycyjnej.

Drugim najlepiej dopasowanym wariantem rozwojowym dla Partnerstwa jest **strategia konkurencyjna** (kombinacja słabych stron i szans), która uzyskała wartość 1,02. Polega ona na eliminowaniu lub ograniczaniu wpływu słabych stron poprzez aktywne wykorzystanie istniejących w otoczeniu szans. Szczególnie istotne będzie właściwe wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji rozwiązujących problemy rozwojowe Partnerstwa – szczególnie te dotyczące słabej dostępności transportu publicznego lub niskiego poziomu dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto, szansa jaką jest rosnący popyt na usługi turystyczne może pomóc w wyeliminowaniu słabości lokalnego sektora turystycznego, tj. niewielkiej integracji oferty turystycznej oraz braku sieciowych produktów turystycznych. Ważne w kontekście strategii konkurencyjnej będzie także wykorzystanie lokalizacji Partnerstwa w ponadlokalnym układzie transportowym (droga ekspresowa i szybki dojazd do ośrodków regionalnych oraz względnie szybkie połączenie drogowe z Niemcami) w celu ograniczenia słabości jaką jest stosunkowo niski poziom aktywności gospodarczej.

Mniejsze wartości korelacji ważonych uzyskały dwa ostatnie warianty rozwojowe, tj. **strategia konserwatywna** (kombinacja mocnych stron i zagrożeń), dla której zsumowana wartość korelacji ważonych wyniosła 0,79, oraz **strategia defensywna** (kombinacja słabych stron i zagrożeń) z wartością 0,63. W świetle tych dwóch strategii ważne będzie ograniczanie wpływu zagrożeń demograficznych,

klimatycznych oraz gospodarczych (związanych także z konsekwencjami wojny w Ukrainie). Te pierwsze mogą przyspieszać depopulację Partnerstwa i wpływać na ucieczkę osób młodych do większych miast. Z kolei zagrożenia gospodarcze (rosnąca inflacja i potencjalne spowolnienie gospodarcze) mogą zwiększać skalę problemów finansowych i ograniczać możliwości inwestycyjne, artykułowane w strategii ofensywnej. Choć strategie konserwatywna i defensywna wydają się być z dzisiejszego punktu widzenia najmniej preferowane, należy monitorować rozwój skali zewnętrznych zagrożeń, które mogą sprawić, że elementy tych dwóch wariantów strategii będą konieczne do wdrożenia w Partnerstwie.

Ryc. 7. Wyniki analizy TOWS/SWOT w układzie wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwoju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie określonych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń oraz nadanych im wag i określonych korelacji.

Tabela 4. Szczegółowe wyniki analizy TOWS/SWOT dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

TYP STRATEGII	ELEMENTY SWOT/TOWS	SUMA	WAGA	SUMA WAŻONA
Strategia ofensywna	MOCNE STRONY/SZANSE	1,39	1,00	1,39
Strategia konserwatywna	MOCNE STRONY/ZAGROŻENIA	0,65	1,22	0,79
Strategia konkurencyjna	SŁABE STRONY/SZANSE	1,02	1,00	1,02
Strategia defensywna	SŁABE STRONY/ZAGROŻENIA	0,52	1,22	0,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie określonych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń oraz nadanych im wag i określonych korelacji.

Należy podkreślić, że wyniki analizy strategicznej TOWS/SWOT jednoznacznie wskazują, że pomiędzy mocnymi stronami Partnerstwa, a szansami zidentyfikowanymi w jego otoczeniu zachodzą najsilniejsze korelacje. Wśród czynników zdiagnozowanych jako w szanse, szczególnie ważne pozostają **środki zewnętrzne (unijne i krajowe) przeznaczone na realizację inwestycji**

infrastrukturalnych, ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego, które w największym stopniu wpływać będą na, nie tylko kształtowanie pozycji Partnerstwa, ale także dalszy rozwój takich mocnych stron jak: zasoby środowiska przyrodniczego (m.in. dorzecze Regi, wybrzeże klifowe), atrakcyjność turystyczną wybrzeża, Nadmorską Kolej Wąskotorową łączącą większość gmin z obszaru Partnerstwa czy tereny inwestycyjne zlokalizowane niedaleko drogi ekspresowej.

Zauważalne w analizie strategicznej TOWS/SWOT są również **węzły ponadlokalnej infrastruktury drogowej** (w tym przede wszystkim droga ekspresowa S6), których obecność w większym stopniu pozwoli wykorzystać potencjał takich szans jak względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych oraz położenie partnerstwa w zachodniej Polsce, blisko granicy polsko-niemieckiej. Szansą dopełniającą portret obszaru i kształtującą charakter strategii ofensywnej jako rekomendowanej dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego jest wciąż **rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych**, którego silna korelacja widoczna jest w zestawieniu z rozbudowaną bazą noclegowo-usługowo zapewniającą obsługę turystów krajowych i zagranicznych.

W tabelach 2-5 zaprezentowano wyniki dla korelacji powiązań między czynnikami wewnętrznymi (mocnymi i słabymi stronami) oraz zewnętrznymi (szansami i zagrożeniami). Im wyższa wartość i bardziej intensywny kolor komórki, tym większe znaczenie dla dalszych procesów rozwojowych obszaru Partnerstwa.

Tabela 5. Korelacje ważone między mocnymi stronami i szansami. / Źródło: opracowanie własne.

STRATEGIA OFENSYWNA		O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7
1,39		Środki zewnętrzne (unijne i krajowe) na realizację inwestycji infrastrukturalnych, ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego	Względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych (dzięki S6)	Położenie Partnerstwa w Zachodniej Polsce, blisko granicy Polsko-Niemieckiej	Rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia)	Wzrastający popyt na usługi dużych parków rozrywki i brak takiej oferty w północnej części kraju	Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające promocję sieciowych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc) i poszerzenie oferty turystycznej Partnerstwa	Migracje zewnętrzne ograniczające deficyt na rynku pracy
S1	Zasoby środowiska przyrodniczego (m.in. dorzecze Regi, wybrzeże klifowe)	0,11	0,00	0,02	0,04	0,01	0,02	0,00
S2	Atrakcyjne turystycznie wybrzeże	0,07	0,06	0,03	0,04	0,05	0,03	0,01
S3	Węzły ponadlokalnej infrastruktury drogowej (droga ekspresowa S6)	0,00	0,08	0,05	0,03	0,03	0,01	0,01
S4	Nadmorska Kolej Wąskotorowa łącząca większość gmin z obszaru Partnerstwa (Gryfice-Karnice-Rewal-Trzebiatów)	0,09	0,03	0,02	0,05	0,03	0,04	0,00
S5	Rozbudowana baza noclegowo-usługowo zapewniająca obsługę turystów krajowych i zagranicznych	0,01	0,04	0,05	0,04	0,02	0,00	0,01
S6	Tereny inwestycyjne zlokalizowane niedaleko drogi ekspresowej (w tym Gryficka Specjalna Strefa Ekonomiczna)	0,08	0,03	0,02	0,00	0,01	0,01	0,01
S7	Ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych (szpital, domy pomocy społecznej, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu)	0,05	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
S8	Dobry dostęp do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej (w tym infrastruktury portowej).	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00

Tabela 6. Korelacje ważone między słabymi stronami i szansami. / Źródło: opracowanie własne.

STRATEGIA KONKURENCYJNA		O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7
1,02		Środki zewnętrzne (unijne i krajowe) na realizację inwestycji infrastrukturalnych, ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego	Względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych (dzięki S6)	Położenie Partnerstwa w Zachodniej Polsce, blisko granicy Polsko-Niemieckiej	Rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia)	Wzrastający popyt na usługi dużych parków rozrywki i brak takiej oferty w północnej części kraju	Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające promocję sieciowych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc) i poszerzenie oferty turystycznej Partnerstwa	Migracje zewnętrzne ograniczające deficyt na rynku pracy
W1	Słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki w sieci dróg rowerowych	0,08	0,05	0,03	0,04	0,02	0,00	0,01
W2	Brak sieciowej oferty turystycznej (produkty turystyczne integrujące różne atrakcje) uzupełniającej walory nadmorskie i włączającej w sektor turystyki gminy oddalone od wybrzeża	0,03	0,03	0,03	0,06	0,03	0,02	0,00
W3	Zmniejszająca się liczba osób na rynku pracy oraz sezonowość zatrudnienia	0,00	0,01	0,00	0,02	0,02	0,00	0,01
W4	Niski poziom aktywności gospodarczej (w tym w zakresie dużych inwestycji związanych z profilem branżowym Partnerstwa, czyli przemysłem rolno-spożywczym) i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej	0,03	0,04	0,02	0,03	0,03	0,01	0,02
W5	Pogłębiająca się depopulacja (ujemny i spadający przyrost naturalny i saldo migracji)	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01
W6	Niski poziom wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa i promocji wspólnych walorów na zewnątrz	0,05	0,01	0,02	0,02	0,00	0,01	0,01
W7	Niski poziom dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego	0,06	0,01	0,01	0,03	0,01	0,01	0,01
W8	Braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej (niski na tle innych powiatów poziom dostępności)	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00

Tabela 7. Korelacje ważone między mocnymi stronami i zagrożeniami. / Źródło: opracowanie własne.

STRATEGIA KONSERWATYWNA		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7
0,65		Wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania jednostek samorządowych, podmiotów gospodarczych itp.	Powszechność modelu życiowego zakładającego migracje za granicę lub do dużych miast, niską dietę oraz przesunięcie momentu założenia rodziny, pogarszającego sytuację demograficzną	Recesja gospodarcza w skali globalnej	Wzrost napięć społecznych i obniżenie się poziomu bezpieczeństwa w związku z konfliktami międzynarodowymi	Zmiany prawne, w tym głównie podatkowe, obniżające samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatów	Postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu zmiany klimatyczne	Dalsze ograniczenia w połowie ryb bałtyckich
S1	Zasoby środowiska przyrodniczego (m.in. dorzecze Regi, wybrzeże klifowe)	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,07	0,00
S2	Atrakcyjne turystycznie wybrzeże	0,06	0,01	0,06	0,03	0,01	0,03	0,01
S3	Węzły ponadlokalnej infrastruktury drogowej (droga ekspresowa S6)	0,00	0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
S4	Nadmorska Kolej Wąskotorowa łącząca większość gmin z obszaru Partnerstwa (Gryfice-Karnice-Rewal-Trzebiatów)	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
S5	Rozbudowana baza noclegowo-usługowa zapewniająca obsługę turystów krajowych i zagranicznych	0,04	0,00	0,02	0,02	0,01	0,01	0,00
S6	Tereny inwestycyjne zlokalizowane niedaleko drogi ekspresowej (w tym Gryficka Specjalna Strefa Ekonomiczna)	0,03	0,01	0,04	0,01	0,02	0,00	0,00
S7	Ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych (szpital, domy pomocy społecznej, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu)	0,01	0,03	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
S8	Dobry dostęp do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej (w tym infrastruktury portowej).	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabela 8. Korelacje ważone między słabymi stronami i zagrożeniami. / Źródło: opracowanie własne.

STRATEGIA DEFENSYWNA		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7
0,52		Wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania jednostek samorządowych, podmiotów gospodarczych itp.	Powszechność modelu życiowego zakładającego migracje za granicę lub do dużych miast, niską dzietność oraz przesunięcie momentu założenia rodziny, pogarszającego sytuację demograficzną	Recesja gospodarcza w skali globalnej	Wzrost napięć społecznych i obniżenie się poziomu bezpieczeństwa w związku z konfliktami międzynarodowymi	Zmiany prawne, w tym głównie podatkowe, obniżające samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatów	Postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu zmiany klimatyczne	Dalsze ograniczenia w połowie ryb bałtyckich
W1	Słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki w sieci dróg rowerowych	0,03	0,00	0,03	0,00	0,01	0,00	0,00
W2	Brak sieciowej oferty turystycznej (produkty turystyczne integrujące różne atrakcje) uzupełniającej walory nadmorskie i włączającej w sektor turystyki gminy oddalone od wybrzeża	0,00	0,00	0,03	0,00	0,01	0,00	0,00
W3	Zmniejszająca się liczba osób na rynku pracy oraz sezonowość zatrudnienia	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W4	Niski poziom aktywności gospodarczej (w tym w zakresie dużych inwestycji związanych z profilem branżowym Partnerstwa, czyli przemysłem rolno-spożywczym) i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej	0,01	0,02	0,02	0,00	0,02	0,01	0,01
W5	Pogłębiająca się depopulacja (ujemny i spadający przyrost naturalny i saldo migracji)	0,00	0,05	0,02	0,01	0,01	0,00	0,00
W6	Niski poziom wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa i promocji wspólnych walorów na zewnątrz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W7	Niski poziom dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego	0,01	0,04	0,03	0,00	0,02	0,00	0,00
W8	Braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej (niski na tle innych powiatów poziom dostępności)	0,01	0,03	0,01	0,00	0,02	0,01	0,00

3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja

Strategia terytorialna Partnerstwa Powiatu Gryfickiego jest dokumentem strategicznym opartym na diagnozie wymiaru społecznego, gospodarczego, przestrzenno-środowiskowego i instytucjonalnego³. W analizie tej szczególną uwagę zwrócono na identyfikację kluczowych problemów i potrzeb Partnerstwa, a także jego potencjałów rozwojowych, co do których posłużono się metodą SWOT oraz analizą strategiczną TOWS/SWOT.

Elementem dopełniającym były badania społeczne przeprowadzone wśród mieszkańców, w tym także odrębne badania dedykowane młodzieży i liderom społecznym oraz badania identyfikujące warunki rozwoju przedsiębiorczości. Opinie mieszkańców oraz przeprowadzone z nimi rozmowy i dyskusje pozwoliły określić kierunki najpilniejszych interwencji wpływających na poprawę jakości życia w partnerstwie.

Wiedza, doświadczenie i zorientowanie na sprawy lokalnych społeczności oraz zaangażowanie członków Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej i Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych, stanowiło fundament w procesie tworzenia niniejszego dokumentu.

To właśnie synergia przywołanych trzech elementów: diagnozy społeczno-gospodarczej, opinii mieszkańców oraz aktywnego udziału przedstawicieli władz samorządowych i podmiotów lokalnych, wpłynęła na ostateczny kształt strategii terytorialnej Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

3.1. Misja i wizja partnerstwa

Misja partnerstwa, w ogólnym rozumieniu, stanowi przyczynę zawarcia partnerstwa i jest niezmienna w całym okresie jego trwania. Koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają, zarówno partnerom, jak i mieszkańcom Partnerstwa w kształtowaniu procesów rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych:

---

³ Dokument „Raport diagnostyczny: portret partnerstwa powiatu gryfickiego” został przyjęty decyzją Rady Partnerstwa w dniu 28 października 2022 r.

Misją Partnerstwa OF Gryfic jest zintensyfikowanie i zintegrowanie działań służących poprawie jakości życia mieszkańców oraz dążenie do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej i społecznej całego obszaru, poprzez stymulowanie jego zrównoważonego rozwoju opartego na zasobach wewnętrznych.

Wizja to z kolei wyobrażony, przyszły stan rozwoju partnerstwa, jaki zaistnieje w 2030 roku, po pomyślnym zrealizowaniu strategii. Wizja ukazuje obszar partnerstwa zmieniony realizacją przyjętych działań i osiągnięciem zamierzonych przez partnerstwo celów:

Obszar Partnerstwa OF Gryfic w 2030 jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców w każdym wieku, którzy czują się w nim bezpiecznie.

Wysokorozwinięty, niskoemisyjny transport publiczny ułatwia dotarcie i skorzystanie ze świadczonych usług publicznych, których zarówno dostępność jak i jakość pozostają na wysokim poziomie.

Atrakcyjny rynek pracy stwarza możliwości ciągłego rozwoju, a bogata oferta edukacyjna, dostosowana do potrzeb i aspiracji lokalnej społeczności, gwarantuje pewną i stabilną przyszłość. Środowisko przyrodnicze odgrywa w procesie rozwoju partnerstwa znaczącą rolę.

Nie tylko stwarza doskonałe warunki dla rozwoju turystyki, ale istotnie przyczynia się do postrzegania obszaru, jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i rozwoju osobistego.

Dojrzałość instytucjonalna partnerstwa pozwala w sposób zrównoważony wykorzystać istniejący potencjał obszaru.

3.2. Cele strategiczne

Na podstawie dokonanej diagnozy wymiaru społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz instytucjonalnego obszaru partnerstwa, a także określonych na jej podstawie kluczowych wyzwań rozwojowych dokonano sformułowania celów strategicznych.

Cele te wypracowywano wspólnie z udziałem Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej, a także Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych, którzy podczas prac kierowali się podejściem zintegrowanym oraz dążeniem do osiągnięcia wizji rozwoju partnerstwa.

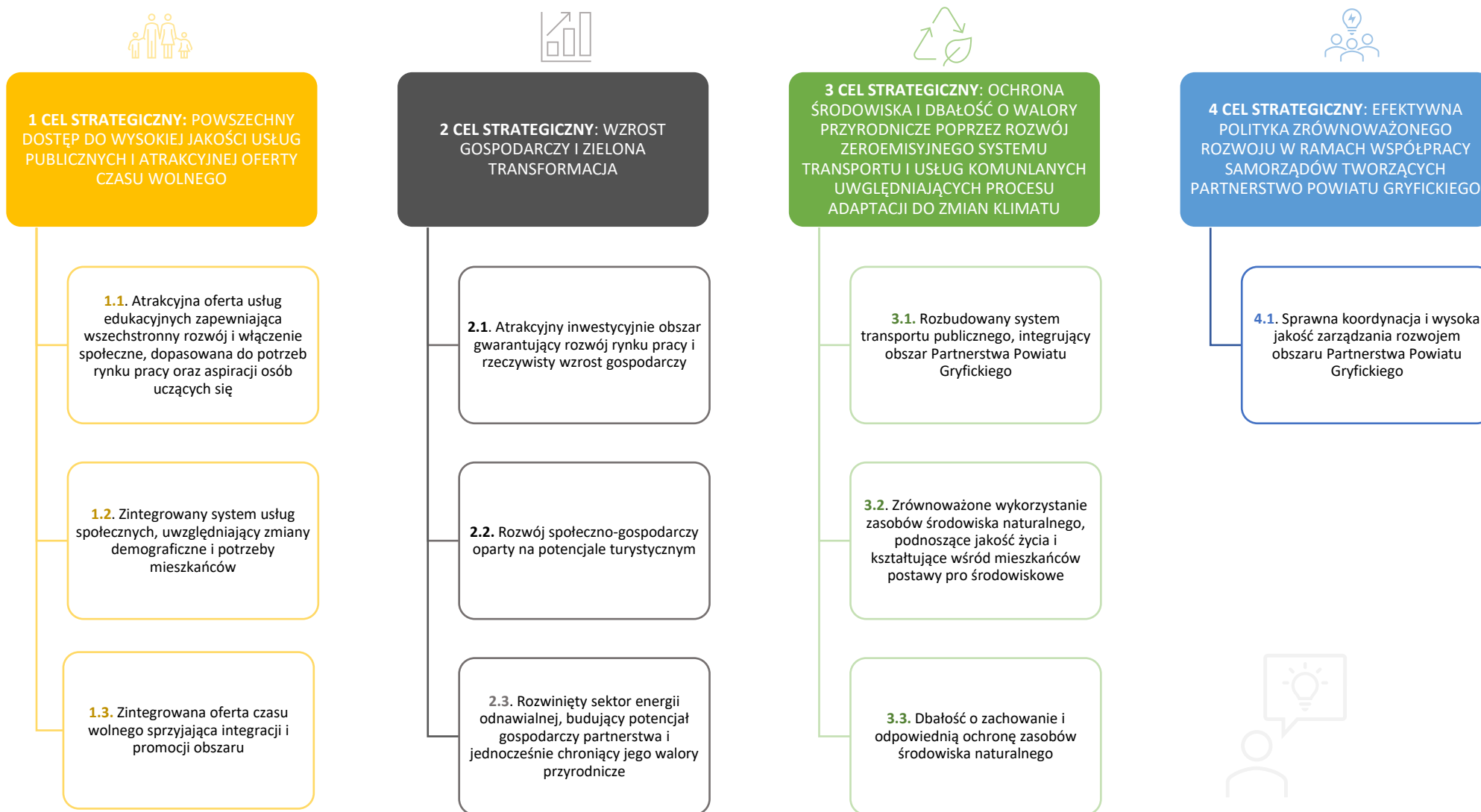
Tabela 9. Cele strategiczne Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

1 CEL STRATEGICZNY	POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO.	
2 CEL STRATEGICZNY	WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA.	
3 CEL STRATEGICZNY	OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZECZ ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCESU ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU.	
4 CEL STRATEGICZNY	EFEKTYWNA POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH WSPÓŁPRACY SAMORZĄDÓW TWORZĄCYCH PARTNERSTWO POWIATU GRYFICKIEGO	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych warsztatów strategicznych.

3.3. Cele szczegółowe i kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych

3.3.1. 1. CEL STRATEGICZNY: POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO

Z przeprowadzonej diagnozy wymiaru społecznego Partnerstwa Powiatu Gryfickiego jednoznacznie wynika, że obszar ten zmagają się z postępującymi skutkami zmian demograficznych, których główną przyczyną pozostaje ujemne saldo migracji. Wszystkie gminy Partnerstwa, za wyjątkiem gminy Rewal, w analizowanym okresie (2011-2020) odnotowały spadek liczby mieszkańców, wyższy niż w skali województwa.

Sytuacja ta, połączona ze stałym wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+) w strukturze ludnościowej Partnerstwa, skutkować będzie w przyszłości niekorzystnymi zmianami społeczno-gospodarczymi.

Dlatego Partnerstwo Powiatu Gryfickiego, pozostające świadome wyzwań i problemów wymiaru społecznego, dążyć będzie do stworzenia warunków do powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, które wpłyną na atrakcyjność obszaru partnerstwa jako miejsca do życia i rozwoju, co pozwoli zatrzymać mieszkańców na obszarze Partnerstwa, odwracając tym samym trendy demograficzne i migracyjne.

Atrakcyjna oferta usług edukacyjnych, zapewniająca wszechstronny rozwój i włączenie społeczne, dopasowana do potrzeb rynku pracy oraz aspiracji osób uczących się (1.1.) wpłynie przede wszystkim na przyszły wybór ścieżki edukacyjnej i zawodowej młodzieży, ich aktywności życiowej, a także pozytywnej oceny miejsca zamieszkania i lokalnego rynku pracy.

Odpowiedzią na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludnościowej Partnerstwa będzie *zintegrowany system usług społecznych, uwzględniający zmiany demograficzne i potrzeby mieszkańców partnerstwa (1.2.)* zapewniając im m.in. łatwiejszy dostęp do usług medycznych czy możliwość skorzystania z usług asystenckich.

Dopełnieniem interwencji w zakresie problemów i wyzwań rozwojowych wymiaru społecznego będzie *zintegrowana oferta czasu wolnego (1.3.)*, która dzięki działaniom skoncentrowanym na potencjałach endogeniczny partnerstwa sprzyjać będzie integracji, włączeniu społecznemu mieszkańców oraz promocji obszaru. Wśród działań tych, z uwagi na rosnący popyt na usługi turystyczno-rekreacyjne, uwzględniono renowację i konserwację obiektów zabytkowych oraz ofertę wydarzeń kulturalnych zorientowanych na historię i tradycję obszaru.

Tabela 10. Cele szczegółowe, kierunki działań i projekty dla 1. celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 1: POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO	
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1: ATRAKCYJNA OFERTA USŁUG EDUKACYJNYCH ZAPEWNIAJĄCA WSZECHSTRONNY ROZWÓJ I WŁĄCZENIE SPOŁECZNE, DOPASOWANA DO POTRZEB RYNKU PRACY ORAZ ASPIRACJI OSÓB UCZĄCYCH SIĘ	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	1.1.1. Budowa oraz rozbudowa obiektów infrastruktury szkolnej, wpływającej na jakość i dostępność oferty edukacyjnej.
	1.1.2. Stworzenie atrakcyjnej oferty kształcenia, dostosowanej do potrzeb i trendów rynku pracy.
	1.1.3. Zwiększanie szans edukacyjnych osób ze szczególnymi potrzebami.
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2: ZINTEGROWANY SYSTEM USŁUG SPOŁECZNYCH, UWZGLĘDNIAJĄCY ZMIANY DEMOGRAFICZNE I POTRZEBY MIESZKAŃCÓW	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	1.2.1. Rozwój usług senioralnych gwarantujących aktywizację i włączenie społeczne osób starszych oraz dialog międzypokoleniowy.
	1.2.2. Zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury gwarantującej wysoką jakość usług publicznych.
	1.2.3. Zwiększenie dostępności mieszkań poprzez wyznaczanie i uzbrajanie terenów pod zabudowę mieszkaniową.
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.3: ZINTEGROWANA OFERTA CZASU WOLNEGO SPRZYJAJĄCA INTEGRACJI I PROMOCJI OBSZARU	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	1.3.1. Upowszechnienie prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
	1.3.2. Renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, celem wzmocnienia i poszerzenia aktualnej oferty turystyczno-rekreacyjnej.
	1.3.3. Zintegrowana oferta wydarzeń kulturalnych zorientowanych na historię i tradycję obszaru.

Źródło: opracowanie własne.

3.3.2. 2. CEL STRATEGICZNY: WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA

Syntetyczny wskaźnik rozwoju dla wymiaru gospodarczego Partnerstwa Powiatu Gryfickiego od 2016 r. przyjmuje wartości ujemne, które mimo wszystko ulegają systematycznej poprawie.

Czynnikami, które w znaczący sposób wpłynąć mogą na rozwój gospodarczy Partnerstwa, minimalizując konsekwencje jego przestrzennego zróżnicowania (turystyczna północ, rolnicze centrum i południe powiatu), są przede wszystkim obecność węzłów ponadlokalnej infrastruktury drogowej oraz zasoby środowiska przyrodniczego, które w połączeniu z rozbudowaną bazą noclegowo-usługowo i zaplanowanymi już przedsięwzięciami (park rozrywki, hotel „Gołębiowski”) stanowić mogą poważny impuls rozwojowy obszaru.

Partnerstwo Powiatu Gryfickiego świadome sprzyjających okoliczności dążyć będzie do *podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru, która zagwarantuje rozwój rynku pracy i przyczyni się do rzeczywistego wzrostu gospodarczego (2.1.)*. Mając na uwadze efekt rozlewania się korzyści wynikających z inwestycji w jednej z gmin, na sytuację gospodarczą także gmin ościennych, działania te prowadzone będą w sposób zintegrowany, zakładający m.in. prowadzenie wspólnie przez partnerów, bazy gruntów inwestycyjnych Partnerstwa czy rozwój stref ekonomicznych poprzez przedsięwzięcia w infrastrukturę okołobiznesową i tereny inwestycyjne.

Zrównoważony *rozwój społeczno-gospodarczy oparty zostanie na potencjalne turystycznym obszarze (2.2.)*. Wsparcie rozwoju infrastruktury przyjaznej dla ruchu pieszego i rowerowego oraz zagospodarowanie terenów doliny Regi, nie tylko zwiększą dostępność i atrakcyjność oferty turystycznej Partnerstwa, ale przyczynią się do wzrostu znaczenia sektora turystyki jako istotnego w procesie rozwoju gospodarczego partnerstwa. Kluczowe w tym działaniu będzie wzmocnienie potencjału turystycznego Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej poprzez budowę nowych i modernizację istniejących odcinków trasy kolejowej.

Obecność w województwie zachodniopomorskim branż związanych z gospodarką niskoemisyjną, pozwoli *rozwinąć sektor energii odnawialnej, budując tym samym potencjał gospodarczy partnerstwa i chroniąc jednocześnie jego walory przyrodnicze (2.3.)* poprzez wdrażanie m.in. kompleksowych działań wzmacniających promocję i poprawę efektywności energetycznej czy też stworzenie mechanizmów organizacyjnych i finansowych wspierających rozwój OZE.

Tabela 11. Cele szczegółowe, kierunki działań i projekty dla 2. celu strategicznego.

2 CEL STRATEGICZNY: WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA	
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1: ATRAKCYJNY INWESTYCYJNY OBSZAR GWARANTUJĄCY ROZWÓJ RYNKU PRACY I RZECZYWISTY WZROST GOSPODARCZY	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	2.1.1. Stworzenie oraz efektywna promocja bazy gruntów inwestycyjnych Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.
	2.1.2. Kształtowanie atrakcyjnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.
	2.1.3. Rozwój stref ekonomicznych poprzez przedsięwzięcia w infrastrukturę okołobiznesową i tereny inwestycyjne.
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2: ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY OPARTY NA POTENCJALE TURYSTYCZNYM OBSZARU	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	2.2.1. Stworzenie systemu informacji turystycznej, ułatwiającego odkrywanie i promocję potencjału turystycznego obszaru.
	2.2.2. Zagospodarowanie terenów doliny rzeki Regi poprzez rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury turystyki wodno-rekreacyjnej.
	2.2.3. Wzmocnienie potencjału turystycznego Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej.
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.3: ROZWINIĘTY SEKTOR ENERGII ODNAWIALNEJ, BUDUJĄCY POTENCJAŁ GOSPODARCZY PARTNERSTWA I JEDNOCZEŚNIE CHRONIĄCY JEGO WALORY PRZYRODNICZE	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	2.3.1. Budowa infrastruktury pozwalającej na produkcję energii z odnawialnych źródeł.
	2.3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
	2.3.3. Redukcja zanieczyszczeń powietrza i emisji gazów cieplarnianych poprzez inwestycje o charakterze energooszczędnym.

Źródło: opracowanie własne.

3.3.3. 3. CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZECZ ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCES ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU

Diagnoza wymiaru środowiskowo-przestrzennego wykazała, że położenie obszaru partnerstwa, pomiędzy dominującymi w województwie ośrodkami miejskimi, daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej, weekendowej lub w przypadku północnej części obszaru - znacznie dłuższej.

Potencjał ten jednak, w pierwszej kolejności, powinien zostać wzmocniony zintegrowanym i wydolnym systemem infrastruktury, który nie tylko podniesie poziom życia mieszkańców Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, ale zwiększy także dostępność i atrakcyjność miejsca.

Rozbudowany system transportu integrujący obszar Partnerstwa Powiatu Gryfickiego (3.1.) wpłynie na zwiększenie integracji przestrzennej partnerstwa, wzmacniając tym samym siatkę lokalnych powiązań transportowych gwarantujących poprawę dostępności wspomnianych atrakcji turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych, ale także ośrodków usługowych.

Rozbudowa ta obejmie zarówno system transportu autobusowego jak i zintegrowaną sieć dróg rowerowych pełniących funkcję transportową lub rekreacyjno-turystyczną.

Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego, podnoszące jakość życia i kształtujące wśród mieszkańców postawy pro środowiskowe (3.2.) prowadzić będzie do nadania lub rozwinięcia funkcji rekreacyjnych, kulturalnych oraz turystycznych obszarów atrakcyjnych przyrodniczo oraz rozwoju terenów zieleni kształtujących w gminach przyjazne klimatycznie przestrzenie publiczne.

DBAŁOŚĆ O ZACHOWANIE I ODPOWIEDNIĄ OCHRONĘ ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO (3.3.) możliwe będzie dzięki zapewnieniu kompleksowości systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wzmocnieniu systemu przeciwdziałania klęskom żywiołowym i ochrony ekosystemu oraz podniesieniu efektywności gospodarki wodnej wraz z wsparciem dla zrównoważonego systemu gospodarowania wodami.

Tabela 12. Cele szczegółowe i kierunki działań dla 3. celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 3: OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZEC ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCES ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU	
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1: ROZBUDOWANY SYSTEM TRANSPORTU INTEGRUJĄCY OBSZAR PARTNERSTWA POWIATU GRYFICKIEGO	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	3.1.1. Budowa zintegrowanego i rozbudowanego systemu transportu publicznego.
	3.1.2. Budowa sieci tras rowerowych wraz z ich oznakowaniem oraz infrastruktury towarzyszącej, jako elementów integracji przestrzennej obszaru.
	3.1.3. Rozwój infrastruktury dla transportu zeroemisyjnego.
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2: ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO, PODNOSZĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA I KSZTAŁTUJĄCE WŚRÓD MIESZKAŃCÓW POSTAWY PRO ŚRODOWISKOWE	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	3.2.1. Nadanie lub rozwinięcie funkcji rekreacyjnych i turystycznych obszarom atrakcyjnym przyrodniczo.
	3.2.2. Edukacja obywatelska kształtująca świadomość ekologiczną.
	3.2.3. Rozwój infrastruktury terenów zieleni kształtujących przyjazne klimatycznie przestrzenie publiczne.
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.3: DBAŁOŚĆ O ZACHOWANIE I ODPOWIEDNIĄ OCHRONĘ ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	3.3.1. Zapewnienie kompleksowości systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.
	3.3.2. Wzmocnienie systemu przeciwdziałania klęskom żywiołowym i ochrony ekosystemu.
	3.3.3. Podniesienie efektywności gospodarki wodnej wraz z wsparciem dla zrównoważonego systemu gospodarowania wodami.

Źródło: opracowanie własne.

3.3.4. 4. CEL STRATEGICZNY: Efektywna polityka zrównoważonego rozwoju w ramach współpracy samorządów tworzących Partnerstwo Powiatu Gryfickiego

Jednostki samorządu terytorialnego należące do Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, dotychczas współpracowały ze sobą w ramach m.in.: Celowego Związku Gmin R-XXI – prowadzącego instalację przetwarzania odpadów komunalnych dla 32 gmin województwa zachodniopomorskiego, Lokalnej Grupy Działania „Gryflandia” czy SIM KZN Zachodniopomorskie.

Wspólny udział w projekcie Centrum Wsparcia Doradczego Plus, a zarazem ustanowienie Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, to swoiste novum stanowiące odpowiedź na uwarunkowania zdiagnozowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Dlatego *sprawną koordynacją i wysoką jakością zarządzania rozwojem obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego (4.1.)*, pomimo braku podobnego doświadczenia, możliwa będzie w szczególności dzięki utworzeniu Biura ZIT pełniącego rolę podmiotu odpowiadającego za wykonywanie zadań związanych z realizacją strategii terytorialnej. Ponadto, integracja międzysamorządowych baz danych i systemów zarządzania polityką przestrzenną pozwoli w sposób zintegrowany podjąć działania służące m.in. zachowaniu ładu przestrzennego w partnerstwie.

Tabela 13. Cel szczegółowy, kierunki działań i projekty dla 4. celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 4. EFEKTYWNA POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH WSPÓŁPRACY SAMORZĄDÓW TWORZĄCYCH PARTNERSTWO POWIATU GRYFICKIEGO	
CEL SZCZEGÓŁOWY 4.1.: SPRAWNA KOORDYNACJA I WYSOKA JAKOŚĆ ZARZĄDZANIA ROZWOJEM OBSZARU PARTNERSTWA POWIATU GRYFICKIEGO	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	4.1.1. Zapewnienie obsługi realizacji strategii związku ZIT OF Gryfic poprzez utworzenie Biura ZIT.
	4.1.2. Integracja międzysamorządowych baz danych i systemów zarządzania polityką przestrzenną.

Źródło: opracowanie własne.

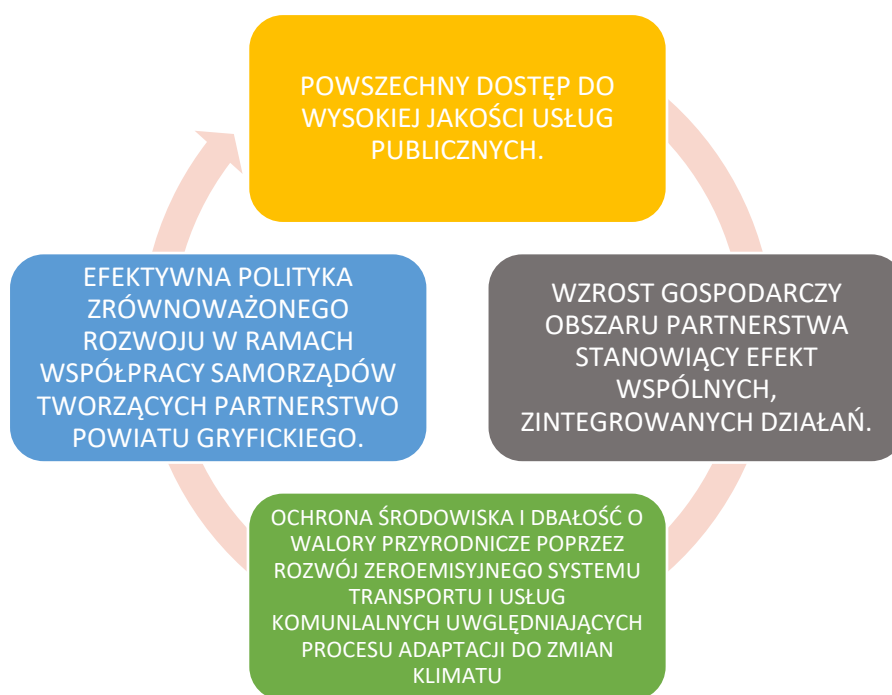
3.4. Podejście zintegrowane w procesie strategicznym

Dla zapewnienia zintegrowanego podejścia w procesie strategicznym przyjęto zasadę planowania działań uwzględniającą przede wszystkim istniejące uwarunkowania funkcjonalne, a nie sektorowe (silosowe).

Zintegrowane podejście pozwoli osiągnąć Partnerstwu Powiatu Gryfickiego zakładane efekty w wymiarze terytorialnym, konstruując polityki horyzontalne na poziomie lokalnym i regionalnym ponad ograniczeniami wynikającymi wprost z podziałów administracyjnych.

Podejście zintegrowane w procesie strategicznym prowadzonym w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego przejawia się przede wszystkim w:

- ▶ konstrukcji celów strategicznych, których wzajemne powiązanie wpływa bezpośrednio na efekty i rezultaty procesu rozwojowego wszystkich zdefiniowanych sfer

- ▶ identyfikacji projektów zintegrowanych, które zgodnie z przyjętym podejściem są jednoznacznie nastawione na realizację celów strategicznych, mają wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy partnerstwa, są realizowane w ramach wiązki powiązanych ze sobą projektów, zostały przygotowane wspólnie przez samorządy partnerstwa i zostały wcześniej zaakceptowane przez większość partnerów.

- ▶ komplementarności i synergii nie tylko na poziomie pojedynczych projektów, ale także na poziomie wiązek projektowych, co przedstawiono w dalszej części strategii.
- ▶ skuteczności niniejszej strategii terytorialnej, która zależeć będzie od dobrze funkcjonującego, zintegrowanego systemu zarządzania strategicznego. To nie tylko zwiększy możliwości instytucjonalne Partnerstwa, ale przełoży się bezpośrednio na łączenie planowanych projektów ze sfery społecznej, gospodarczej czy środowiskowo-przestrzennej w różnych układach terytorialnych. Proces ten zakłada przede wszystkim zaangażowanie Biura ZIT oraz aktywną rolę lidera porozumienia.

Tabela 14. Tabela integracji celów strategicznych strategii.

CELE STRATEGICZNE STRATEGII:	CEL KORESPONDUJE Z WYMIARAMI:			
	Społecznym	Gospodarczym	Środowiskowo - przestrzennym	Instytucjonalnym
1. CEL STRATEGICZNY: POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO	X	X	X	X
2. CEL STRATEGICZNY: WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA	X	X	X	X
3. CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZECZ ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCESU ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU	X	X	X	X
4. CEL STRATEGICZNY: EFEKTYWNA POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH WSPÓŁPRACY SAMORZĄDÓW TWORZĄCYCH PARTNERSTWO POWIATU GRYFICKIEGO	X	—	—	X

Źródło: opracowanie własne.

3.5. Rezultaty strategiczne

Rezultat strategiczny (RS) to zsumowana korzyść odniesiona przez beneficjentów strategii w wyniku zrealizowania danego celu strategicznego.

Z kolei wskaźnik rezultatu strategicznego (WRS) to zdefiniowana na poziomie celu miara stopnia osiągnięcia tego celu.

W celu bieżącego monitoringu wskaźników rezultatu strategicznego jak i syntetycznej oceny potencjału społeczno-ekonomicznego Partnerstwa Powiatu Gryfickiego oraz poszczególnych partnerów (w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju) rekomenduje się wykorzystanie Monitora Rozwoju Lokalnego (MRL).

Uwzględnienie w procesie strategicznym Monitora Rozwoju Lokalnego umożliwi władzom i lokalnym partnerom debatę publiczną, ocenę sytuacji Partnerstwa oraz sprawną i czytelną analizę rezultatów strategicznych poszczególnych celów i ich wskaźników.

Bazą informacyjną MRL są dane pochodzące z różnych zasobów Głównego Urzędu Statystycznego. Dane na temat aktywności ekonomicznej mieszkańców i firm, źródeł i wielkości dochodów oraz generowanych podatków pozyskano z systemu Ministerstwa Finansów POLTAX, we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej.

Dane na temat sytuacji na rynku pracy i faktycznych zarobków pochodzą z systemów POLTAX, ZUS i KRUS, z kolei dane na temat stanu dochodów i wydatków oraz zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego pochodzą z systemów Ministerstwa Finansów.

Tabela 15. Rezultaty strategiczne I celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.

I CEL STRATEGICZNY: POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO.		
[RS.1.] Zrealizowanie celu strategicznego „POWSZECHNY DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH I ATRAKCYJNEJ OFERTY CZASU WOLNEGO” stworzy warunki do powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, które wpływać będą na atrakcyjność obszaru partnerstwa jako miejsca do życia i rozwoju. Pozwoli to zatrzymać mieszkańców na obszarze Partnerstwa, odwracając tym samym trendy demograficzne i migracyjne.		
Wskaźniki rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
[WRS 1.1.] Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu <i>osoby</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[WRS 1.2.] Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej <i>osoby</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[WRS 1.3.] Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług <i>sztuki</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[MRL_WRS.1.4.] Wskaźnik rozwoju partnerstwa - wymiar społeczny <i>Wartością syntetyczną dla partnerstwa jest suma odpowiednich wartości wskaźników diagnostycznych wymiaru <u>społecznego</u> dla gmin wchodzących w skład partnerstwa; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin.</i>	-0,28 (w 2021 r.)	Wzrost

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 16. Rezultaty strategiczne II celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.

II CEL STRATEGICZNY: WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA OBSZARU		
<p>[RS.2.] Zrealizowanie celu strategicznego „WZROST GOSPODARCZY I ZIELONA TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA OBSZARU” podniesie atrakcyjność inwestycyjną obszaru, która zagwarantuje w konsekwencji rozwój rynku pracy i przyczyni się do rzeczywistego wzrostu gospodarczego.</p> <p>Zrównoważony rozwój gospodarczy osiągnięty zostanie dzięki wykorzystaniu, z poszanowaniem środowiska naturalnego, potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru, zakładającego wsparcie rozwoju infrastruktury przyjaznej dla ruchu pieszego i rowerowego oraz zagospodarowanie terenów doliny rzeki Regi, które nie tylko zwiększą dostępność i atrakcyjność oferty turystycznej partnerstwa, ale przyczynią się do wzrostu znaczenia sektora turystyki jako istotnego w procesie rozwoju gospodarczego.</p>		
Wskaźniki rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
<p>[WRS.2.1.] Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem</p> <p><i>osoby odwiedzające/rok</i></p>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
<p>[WRS.2.2.] Potencjał objętej wsparciem infrastruktury edukacyjnej</p> <p><i>osoby</i></p>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
<p>[WRS.2.3.] Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)</p> <p><i>MWh/rok</i></p>	0,00 (w 2023 r.)	Spadek
<p>[MRL_WRS.2.4.] Wskaźnik rozwoju partnerstwa - wymiar gospodarczy</p> <p><i>Wartością syntetyczną dla partnerstwa jest suma odpowiednich wartości wskaźników diagnostycznych <u>wymiaru gospodarczego dla gmin wchodzących w skład partnerstwa</u>; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin.</i></p>	0,00 (w 2021 r.)	Wzrost

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 17. Rezultaty strategiczne III celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.

III CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ŚRODOWISKA I DBAŁOŚĆ O WALORY PRZYRODNICZE POPRZEZ ROZWÓJ ZEROEMISYJNEGO SYSTEMU TRANSPORTU I USŁUG KOMUNALNYCH UWGLĘDNIAJĄCYCH PROCESU ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU		
<p>[RS.3.] Przedsięwzięcia z zakresu rozbudowy systemu transportu publicznego wpłyną na zwiększenie integracji przestrzennej Partnerstwa, wzmacniając tym samym siatkę lokalnych powiązań transportowych gwarantujących poprawę dostępności wspomnianych atrakcji turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych, ale także ośrodków usługowych.</p> <p>Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego, podnoszące jakość życia i kształtujące wśród mieszkańców postawy pro środowiskowe prowadzi do nadania lub rozwinięcia funkcji rekreacyjnych, kulturalnych oraz turystycznych obszarów atrakcyjnych przyrodniczo.</p> <p>Dbłość o zachowanie i odpowiednią ochronę zasobów środowiska naturalnego możliwe będzie dzięki zapewnieniu kompleksowości systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wzmocnieniu systemu przeciwdziałania klęskom żywiołowym i ochrony ekosystemu oraz podniesieniu efektywności gospodarki wodnej.</p>		
Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
[WRS.3.1.] Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury <i>osoby</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[WRS.3.2.] Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej <i>użytkownicy/rok</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[WRS.3.3.] Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów) <i>osoby</i>	0,00 (w 2023 r.)	Wzrost
[MRL_WRS.3.4.] Wskaźnik rozwoju partnerstwa - wymiar środowiskowy	-0,02 (w 2021 r.)	Wzrost

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 18. Rezultaty strategiczne IV celu strategicznego i ich wskaźniki.

IV CEL STRATEGICZNY: EFEKTYWNA POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH WSPÓŁPRACY SAMORZĄDÓW TWORZĄCYCH PARTNERSTWO POWIATU GRYFICKIEGO.		
[RS.4.] Sprawna koordynacja i wysoka jakość zarządzania rozwojem obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, możliwa będzie w szczególności dzięki utworzeniu Biura ZIT pełniącego rolę podmiotu odpowiadającego za wykonywanie zadań związanych z realizacją strategii terytorialnej.		
Wskaźniki rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
<p>[MRL_WRS.4.1.] Wskaźnik rozwoju partnerstwa – ogólny</p> <p><i>Wartością syntetyczną dla partnerstwa jest suma <u>odpowiednich wartości wskaźników</u> dla gmin wchodzących w skład partnerstwa; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin.</i></p>	-0,13 (w 2021 r.)	Wzrost
<p>[MRL_WRS.4.2.] Wskaźnik rozwoju partnerstwa w obszarze zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego</p> <p><i>Wartością syntetyczną dla partnerstwa jest suma odpowiednich wartości wskaźników diagnostycznych <u>wybranego obszaru</u> dla gmin wchodzących w skład partnerstwa; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin.</i></p>	-0,64 (w 2021 r.)	Wzrost

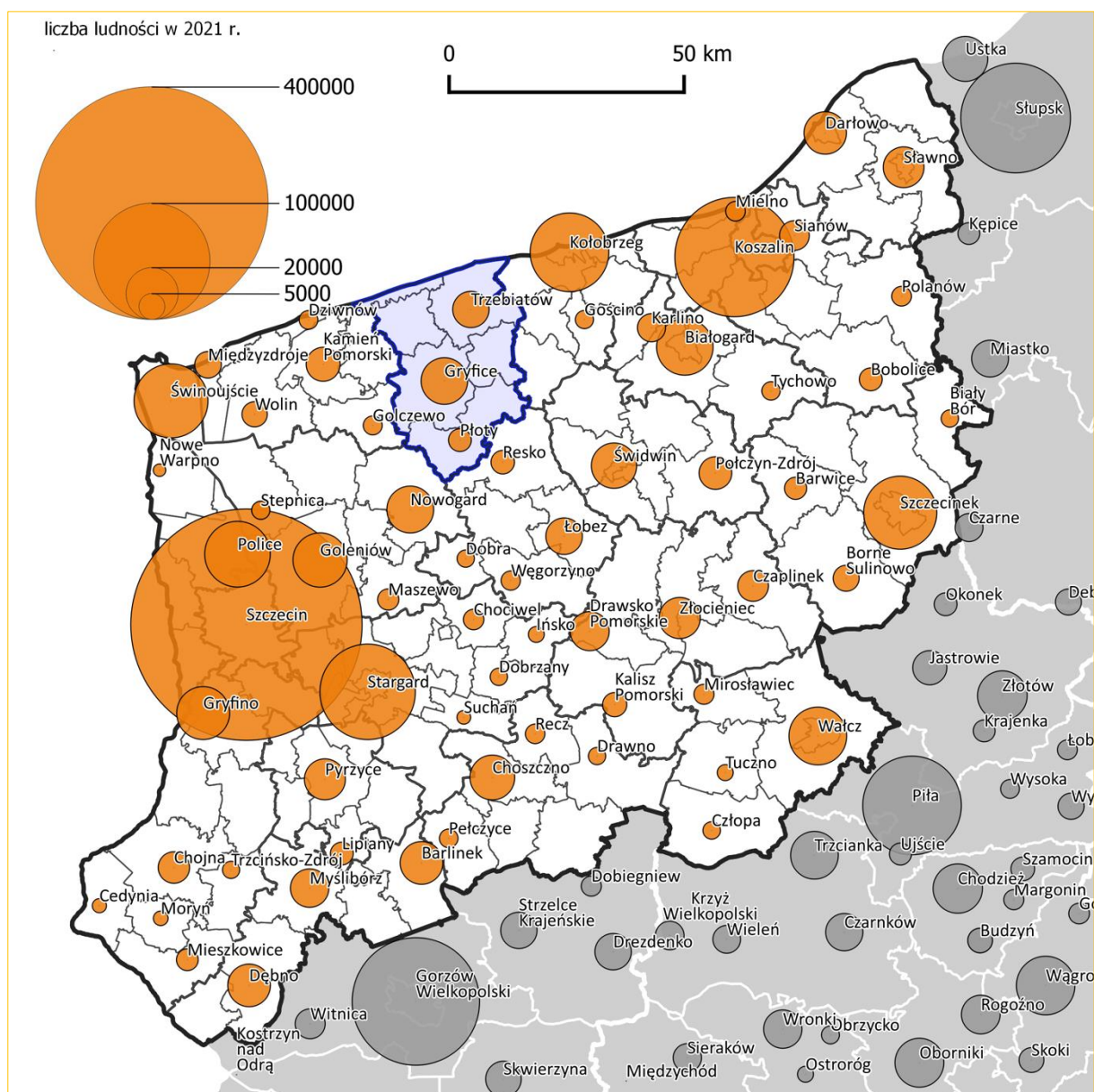
Źródło: opracowanie własne.

4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru partnerstwa

4.1. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru partnerstwa

Ryc. 8. Sieć miast w otoczeniu partnerstwa wg liczby ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Położenie obszaru partnerstwa – struktura sieci osadniczej

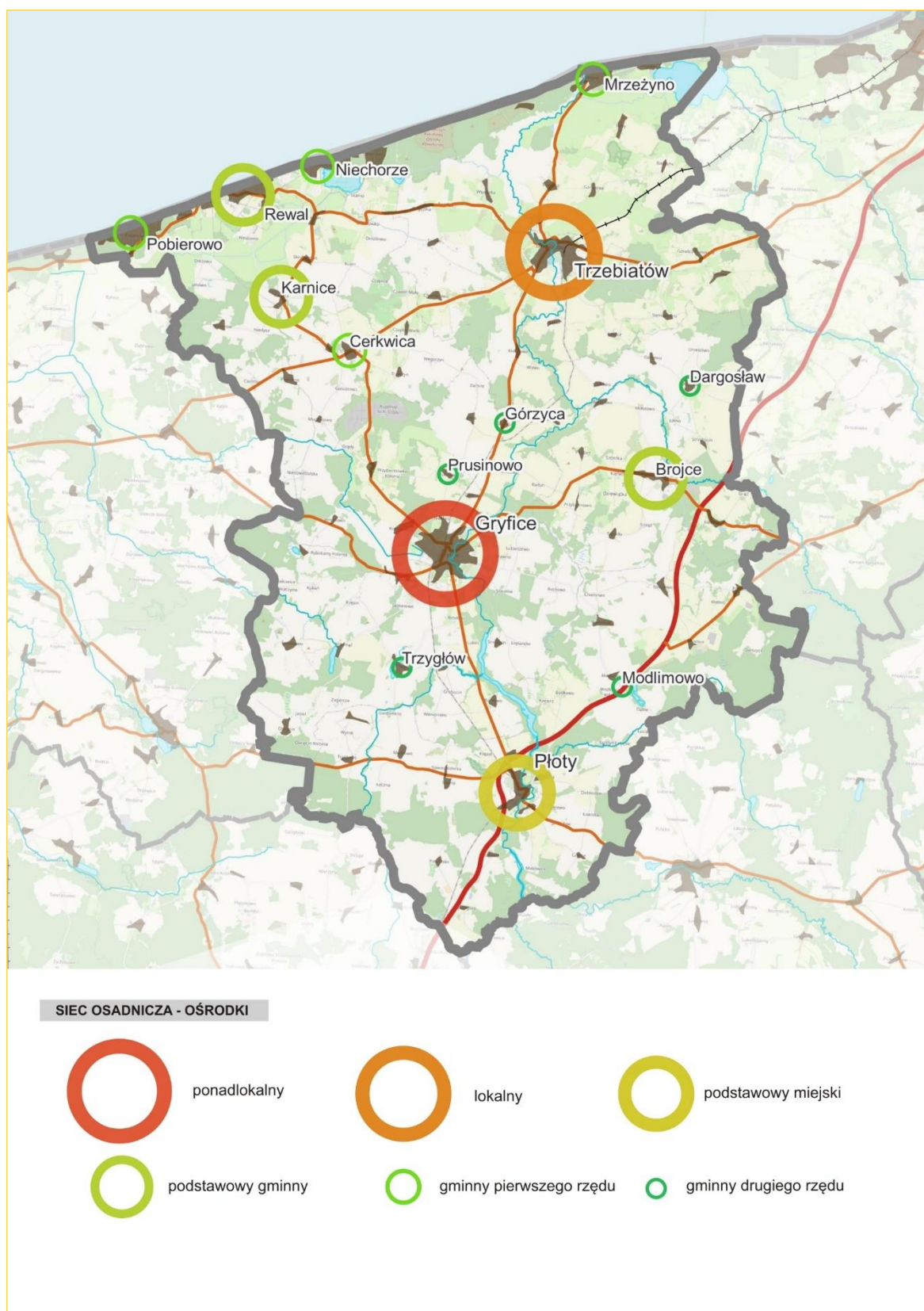
Obszar partnerstwa położony jest północnej części województwa zachodniopomorskiego, nad Morzem Bałtyckim. W Partnerstwie Powiatu Gryfickiego znajdują się 3 miasta oraz 103 miejscowości wiejskie. Odsetek ludności miejskiej wynosi 50,1 %.

Miasta partnerstwa pod względem liczby ludności są stosunkowo niewielkie. Dwa spośród 3 miast partnerstwa: Gryfice (16,0 tys.) i Trzebiatów (9,8 tys.) to miasta zaliczane do miast małych – do grupy miast liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Miasto Płoty (3,9 tys.) zaliczane jest do miast bardzo małych – poniżej 5 tys. mieszkańców.

Analiza hierarchii sieci osadniczej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w oparciu o współczynnik unikalności usług, wskazała, że: Gryfice są ośrodkiem ponadlokalnym, Trzebiatów ośrodkiem lokalnym, z kolei Płoty miejskim ośrodkiem podstawowym. Sieć uzupełniają wiejskie ośrodki podstawowe: Karnice, Rewal, Brojce oraz wiejskie ośrodki wspomagające pierwszego rzędu: Pobierowo, Niechorze, Mrzeżyno i Cerkwice oraz drugiego rzędu: Górzycą, Dargosław, Prusinowo, Trzygłów, Modlimowo. Hierarchia miejscowości wskazuje, które miejscowości obsługują mieszkańców w usługi wyższego rzędu a które świadczą jedynie usługi podstawowe.

Obszar partnerstwa położony jest w podobnej odległości od dwóch największych miast województwa. Odległość Gryfic do Szczecina (395,5 tys. mieszkańców) - stolicy województwa wynosi 95 km i jest porównywalna z odległością drogową do Koszalina (105,0 tys. mieszkańców) wynoszącą 85 km. W efekcie czasy dojazdów samochodem do tych miast wynoszą nieco ponad 1 godzinę. Położenie obszaru Partnerstwa daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina. Wpływa także pozytywnie na możliwości dostępu mieszkańców obszaru Partnerstwa do usług i miejsc pracy oferowanych w aglomeracji szczecińskiej.

Ryc. 9. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – struktura sieci osadniczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Środowisko przyrodnicze – zasoby i uwarunkowania rozwoju

Obszar partnerstwa położony jest od północy na Wybrzeżu Trzebiatowskim, z czego największą część obszaru stanowi Równina Gryficka. Wysokości terenu wzrastają wraz z oddalaniem od morza: od 10-20 m n.p.m. na północy do 40 – 50 m n.p.m. na południu. Główną oś hydrologiczną stanowi rzeka Rega. Na obszarze powiatu znajdują się dwa jeziora przybrzeżne – odcięte od morza mierzejami jezioro Liwia Łuża i część jeziora Resko Przymorskie.

Użytkowanie gruntów wskazuje na rolniczy charakter powiatu. Użytki rolne zajmują 67% powierzchni, z czego ¼ to trwale użytki zielone utworzone na rozległych dnach pradolin pomorskich. Wynika to z występowania tu dobrych gleb, szczególnie w północnej części powiatu. Z uwagi na dużą powierzchnię gruntów rolnych jest tu niewiele lasów, które zajmują 23% powierzchni powiatu. Ich większe kompleksy znajdują się w pasie wydmy, na wschód od Pogorzeli a mniejsze kompleksy leśne położone są przy granicach powiatu (np. Niczonowska Puszcza oraz lasy przy granicy gminy Płoty).

Na terenie Partnerstwa Powiatu Gryfickiego powołano następujące formy ochrony przyrody:

- ▶ Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
  - PLB 990003 Zatoka Pomorska,
  - PLB 320010 Wybrzeże Trzebiatowskie (gm. Rewal, Karnice, Trzebiatów),
- ▶ Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000:
  - PLH 320017 Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski – gm. Rewal, gm. Karnice, gm. Trzebiatów,
  - PLH 320049 Dorzecze Regi – gm. Trzebiatów, gm. Gryfice, gm. Brojce, gm. Płoty,
- ▶ Rezerваты przyrody: Jezioro Liwia Łuża (gm. Rewal), Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie (gm. Trzebiatów), Roby (gm. Trzebiatów), Mszar koło Siemidarżna (gm. Brojce), Wrzosowisko Sowno (gm. Płoty), Więzy Leskie (gm. Płoty),
- ▶ 25 użytków ekologicznych;
- ▶ 52 pomniki przyrody.

Najważniejsze to ciągnący się wzdłuż wybrzeża Bałtyku korytarz powietrzny związany z migracją ptaków, korytarze płątowe, związane głównie z przemieszczaniem ssaków łączące kompleksy leśne, oraz regionalne korytarze wzdłuż dolin rzecznych i pradolin.

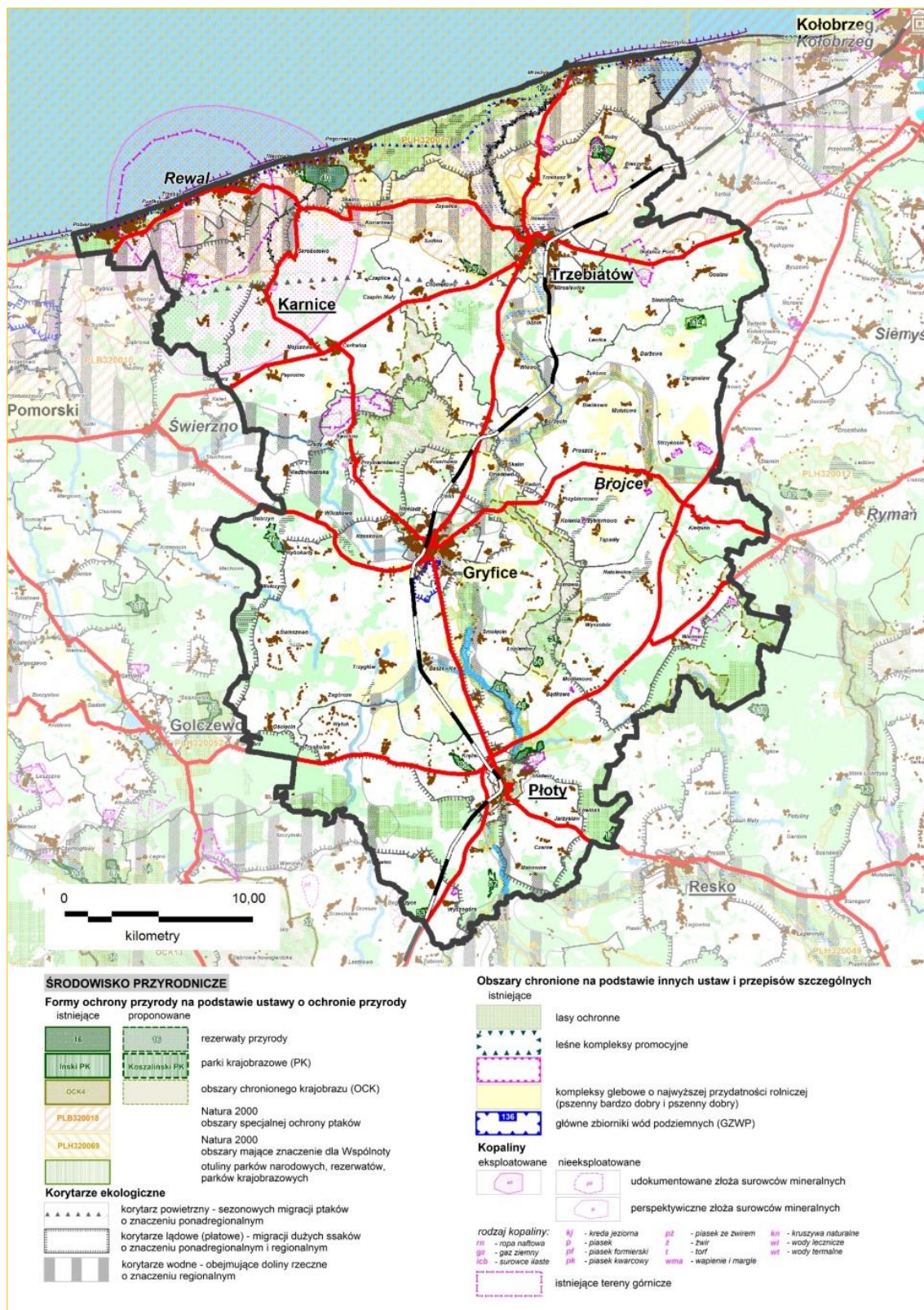
Zaproponowano również utworzenie nowych form ochrony przyrody, z których największym jest zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Regi”.

Spośród eksploatowanych złóż kopalin wymienić należy trzy złoża gazu ziemnego Trzebusz, Gorzysław i Dargosław. Wydobywana jest również woda termalna w Trzęsaczu, wykorzystywana do hodowli łososia. Pozostałe eksploatowane złoża to złoża piasków i żwirów oraz złoża torfów.

Ryc. 10. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego jest wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich i skandynawskich. Spośród zabytków architektury sakralnej na szczególną uwagę zasługują gotyckie fary ceglane w Trzebiatowie i Gryficach. Obszar obfituje w zabytki architektury obronnej i rezydencjonalnej reprezentowane przez dwa zamki zlokalizowane w Płotach oraz fragmentów murów obronnych w Gryficach i Trzebiatowie. Na terenie powiatu znajdują się dość liczne założenia parkowo pałacowe pochodzące z XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w.

Z uwagi na dostęp obszaru do linii brzegowej pojawiają się elementy XIX w. zabudowy kurortowej. Warte zauważenia są obiekty dworcowe wzniesione wraz z budową kolei wąskotorowej – powstałe w końcu XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w. W obszarze powiatu, zlokalizowana jest latarnia morska pochodząca z XIX w. Zachowały się powstałe w 20. XX w. elektrownie wodne (rzeczne) w Gryficach i Trzebiatowie. W układach ruralistycznych powiatu przeważają wsie o rodowodzie średniowiecznym. Reliktowo występują zagrody czworoboczne, niekiedy o charakterze zamkniętym z chałupami ulokowanymi w głębi podwórza i budynkami bramnymi na froncie siedlisk.

W krajobrazie kulturowym wyróżniono trzy, położone w całości lub w części na obszarze Partnerstwa, Obszary Kulturowo-Krajobrazowe. Są to:

- ▶ OKK12 „Dolina Regi” Obszar nad rzeką Regą wraz z sześcioma historycznymi miastami oraz pozostałościami po bogatym niegdyś zagospodarowaniu rzeki.
- ▶ OKK19 „Rewalska Wąskotorówka” Obszar na którym istnieje kolejka wąskotorowa – zabytek techniki – z zachowanymi obiektami inżynierskimi.
- ▶ OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmowymi, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi i tzw. lagunowymi, terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami.

W dokumencie PZPWZ zaproponowano ustanowienie pomnika historii: założenie staromiejskie w Trzebiatowie oraz zalecono uwzględnienie w polityce gmin parku kulturowego „Trzebusz” w gminie Trzebiatów oraz zarekomendowano objęcie ochroną układów ruralistycznych miejscowości Gosław i Mrzeżyno w gminie Trzebiatów.

Ryc. 11. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – zabytki i krajobraz kulturowy.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

W krajobrazie kulturowym wyróżniono trzy, położone w całości lub w części na obszarze Partnerstwa, Obszary Kulturowo-Krajobrazowe. Są to:

- ▶ OKK12 „Dolina Regi” Obszar nad rzeką Regą wraz z sześcioma historycznymi miastami oraz pozostałościami po bogatym niegdyś zagospodarowaniu rzeki.
- ▶ OKK19 „Rewalska Wąskotorówka” Obszar na którym istnieje kolejka wąskotorowa – zabytek techniki – z zachowanymi obiektami inżynierskimi.
- ▶ OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmowymi, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi i tzw. lagunowymi, terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami.

W dokumencie PZPWZ zaproponowano ustanowienie pomnika historii: założenie staromiejskie w Trzebiatowie oraz zalecono uwzględnienie w polityce gmin parku kulturowego „Trzebusz” w gminie Trzebiatów oraz zarekomendowano objęcie ochroną układów ruralistycznych miejscowości Gosław i Mrzeżyno w gminie Trzebiatów.

Komunikacja i transport

Układ dróg powiatu gryfickiego ma charakter zrównoważony i pozwala na sprawną obsługę zarówno miasta powiatowego (Gryfice) jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu (Trzebiatów, Płoty). Główny ruch pojazdów skupia się w obszarze ekspresowej drogi krajowej S6 przebiegającej przez południowo-wschodnią część powiatu oraz na odchodzącej od niej w kierunku północnym drodze wojewódzkiej nr 109 oraz drodze wojewódzkiej 102 prowadzącej od Trzebiatowa do Kołobrzegu. W okresie wakacyjnym szczególnie obciążone są też trasy biegnące wzdłuż wybrzeża.

Układ infrastruktury kolejowej na obszarze powiatu opiera się na jednej czynnej linii kolejowej nr 402 (trasa Szczecin - Kołobrzeg) przebiegającej centralnie przez obszar powiatu na kierunku północ południe i przechodzącej przez Płoty, Gryfice i Trzebiatów. Obecnie linia jest jednotorowa i niezelektryfikowana co ogranicza możliwości kursowania składów. Między innymi ze względu na konieczność obsługi tego typu linii, przewozy regionalne REGIO w ostatnich latach zostały wyposażone w siedem składów o napędzie hybrydowym. Pozwoliło to na zapewnienie stosunkowo dobrej oferty przewozowej (dziewięć par pociągów regionalnych REGIO). W odniesieniu do infrastruktury kolejowej należy zwrócić uwagę na aktywnie działającą Nadmorską Kolej Wąskotorową kursującą na trasie Gryfice - Trzęsacz – Rewal – Śliwin – Niechorze – Pogorzelica. Pod względem długości torów Nadmorska Kolej Wąskotorowa z 39,6 km zajmuje drugie miejsce kraju. Ze względu na ograniczenia infrastrukturalne jej obecna oferta skupia się na obsłudze ruchu turystycznego niemniej linia posiada duży potencjał rozwojowy.

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy na obszarze ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych i odbywa się zwykle na trasach

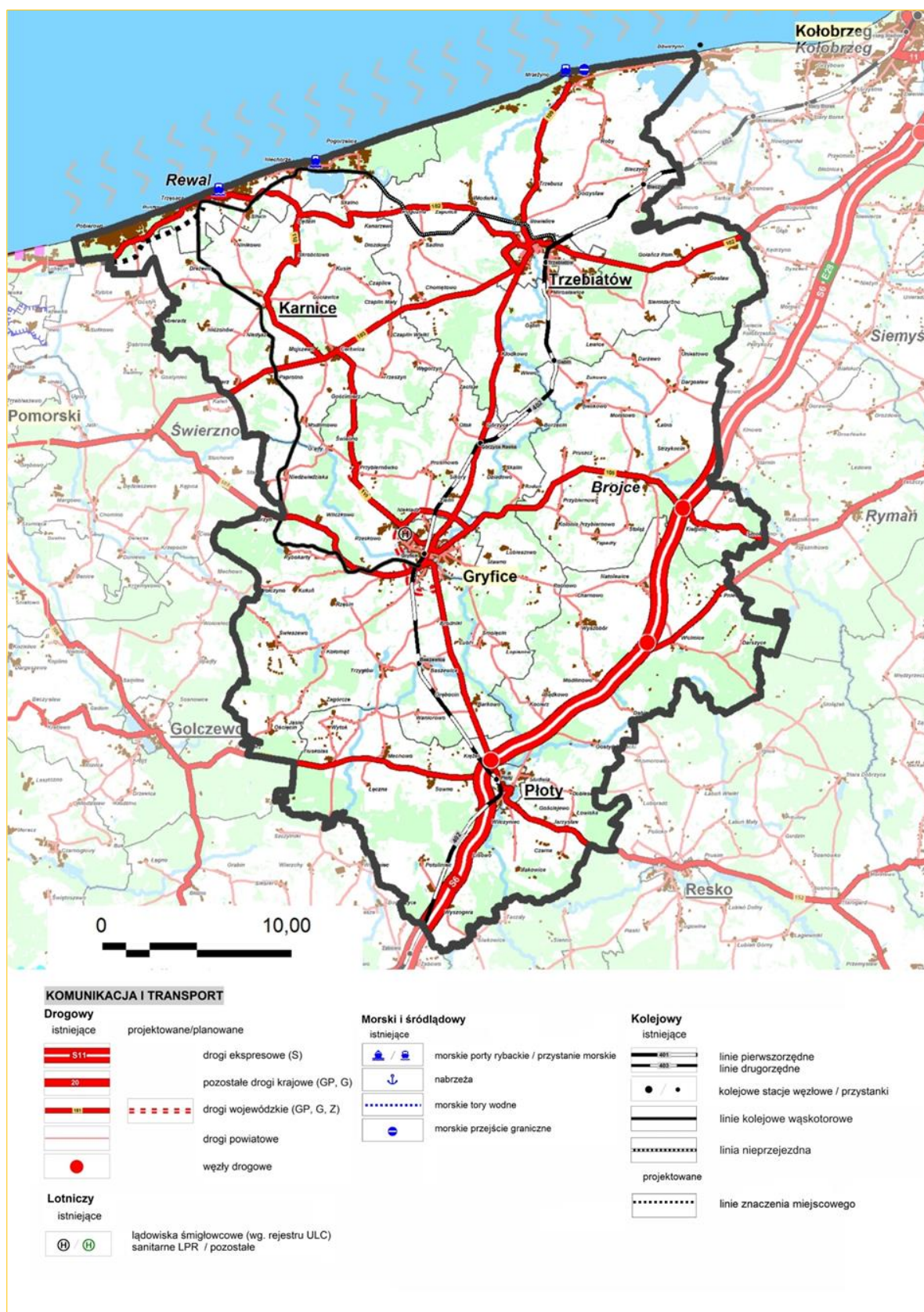
podporządkowanych dowozom uczniów. Należy zauważyć, że w ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych korzystając m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Łączna długość dofinansowanych linii komunikacyjnych w roku 2022 wyniosła: **538 km** (linie uruchomione przez powiat Gryficki, Gminę Karnice i Gminę Brojce). W systemie drogowych przewozów pasażerskich nadal dominuje **transport zbiorowy organizowany przez prywatnych przewoźników** koncesjonowanych przez władze stosownego szczebla samorządowego (wydawane zezwolenia na obsługę linii transportowych).

Wśród inwestycji na sieci transportowej obszaru Partnerstwa określonych w planach szczebla regionalnego ujęto zachodnio-południową część obwodnicy Gryfic (I etap „północny” ukończony został w 2021 roku). Odnośnie planów rozbudowy infrastruktury kolejowej należy wskazać modernizację linii kolejowej 402 Koszalin-Goleniów, natomiast, mimo wieloletnich starań Województwa Zachodniopomorskiego, nadal nie została uwzględniona na obecnych listach inwestycyjnych do roku 2030 odbudowa linii kolejowej łączącej Kamień Pomorski z Trzebiatowem.

Ryc. 12. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – transport i komunikacja.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, aktualizacja - styczeń 2023 r.

Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną. Przez obszar powiatu przebiega linia elektroenergetyczna 220 kV biegnąca od granicy z powiatem kołobrzeskim przez Trzebiatów (odgałęzienie w kierunku do Niechorza) do Gryfic. Następnie linia prowadzi w kierunku powiatu kamieńskiego oraz na południe w kierunku Reska. Przez powiat przebiega również linia 220kV od Karnic do Kamienia Pomorskiego.

Dostęp do gazu sieciowego na terenie powiatu zapewniają gazociągi wysokiego ciśnienia dn < 500 mm przebiegające na trasach: Mrzeżyno – Trzebiatów, Gryfice – Płoty i dalej na kierunek Nowogard. Na wysokości Płotów odgałęzienie gazociągu wysokiego ciśnienia odchodzi w kierunku wschodnimi do Rymania.

Przez powiat przebiega również strategiczna krajowa infrastruktura przesyłowa – gazociąg dn 1000 zrealizowany w ramach projektu **Baltic Pipe** (od Niechorza do Terminalu Odbiorczego w Konarzewie, następnie do Węzła Przesyłu Gazu Płoty).

Energetyka wiatrowa. W powiecie gryfickim występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce. Według stanu na dzień 31.12.2021 r. na terenie powiatu gryfickiego funkcjonowało 8 instalacji wiatrowych o łącznej mocy 76,9 MW.

Energia słoneczna. W powiecie gryfickim na dzień 31.12.2021 r. 2 małe instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 1,8 MW zlokalizowane były w Pruszczu w gminie Brojce, jedna o mocy 0,095 MW w Gryficach oraz po jednej w Chełmie Gryfickim i Trzebiatowie w gminie Trzebiatów o mocy ok. 1 MW każda. Ponadto w powiecie zainstalowanych było 955 mikroinstalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 7,2 MW.

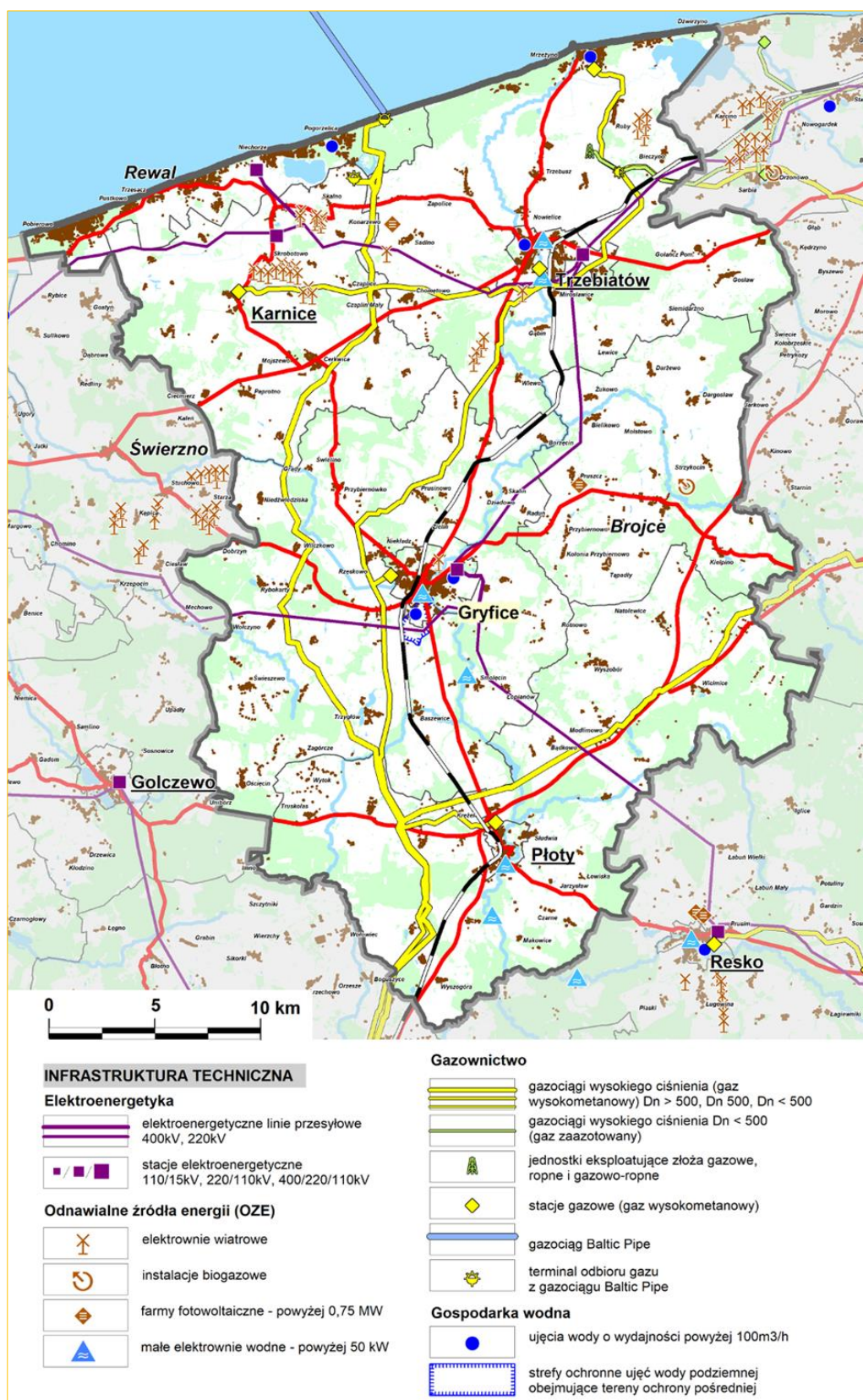
Energetyka geotermalna. Powiat gryficki nie zalicza się do obszarów perspektywicznych dla poszukiwania i ujmowania wód termalnych, a tym samym rozwoju geotermii głębokiej. Na terenie powiatu eksploatowane jest złożo wód geotermalnych z ujęcia Trzęsacz GT1. Wody zalegające w warstwach jurajskich wykorzystywane są do hodowli ryb (łososia jurajskiego).

Bioenergetyka. Na terenie powiatu gryfickiego w miejscowości Strzykocin w gminie Brojce funkcjonuje biogazownia rolnicza o mocy ok. 1 MW.

Energetyka wodna. W powiecie gryfickim działa 6 małych elektrowni wodnych o łącznej mocy 3,8 MW: w Smolęcinie (gmina Gryfice), Gryficach, w Lisowie i Płotach oraz 2 w Trzebiatowie.

Ryc. 13. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – infrastruktura techniczna i OZE.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, aktualizacja - grudzień 2023 r.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Partnerstwo Powiatu Gryfickiego obejmuje gminy miejsko-wiejskie Gryfice, Trzebiatów i Płoty oraz gminy wiejskie Rewal, Karnice i Brojce. Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy** osadnicze: planowa zabudowa miejska, koncentracje zabudowy nadmorskich ośrodków wypoczynkowych oraz **wsie o dużym stopniu koncentracji**. Miejscowości nadmorskie tworzą nadbrzeżne pasma zabudowy – w gminie Rewal pasmo złożone z 6 miejscowości: Pobierowo, Pustkowo, Trzęsacz, Rewal, Niechorze i Pogorzelica.

W ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły i nadal następują żywiołowe, **słabo kontrolowane procesy powstawania zabudowy mieszkaniowej i letniskowej** lokalizowanej w szczególności na terenach rolnych wokół miejscowości nadmorskich. Zabudowa letniskowa charakteryzuje się w dużym stopniu niską jakością architektoniczną stanowiąc często zagospodarowanie o znamionach tymczasowości, nierzadko lokalizowana jest niezgodnie z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz z przeznaczeniem terenów w planach miejscowych. Tereny rolne ulegają stopniowej parcelacji, powstają chaotyczne układy zagospodarowania głównie sezonowego. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym charakterze.

Większości mieszkańców Partnerstwa zamieszkuje w obrębie skoncentrowanej zabudowy miast Gryfice, Trzebiatów i Płoty. Mieszkańcy mają zapewniony **dobry dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej**. Około 47% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszo do szkoły podstawowej. Kolejne 35% dzieci może dotrzeć do szkoły w ciągu 15 minut podróżując rowerem.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być jednak procesy niekontrolowanej suburbanizacji na otaczających terenach wiejskich. Procesy te obserwowane są głównie w gminie wiejskiej Gryfice oraz w miejscowościach nadmorskich. Szczególne zagrożenie dla obszaru partnerstwa stanowi wspomniany dynamiczny rozwój zabudowy letniskowej na terenach rolnych. Chaotyczne rozlewanie się zabudowy, skutkuje nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generuje **nadmierne koszty funkcjonowania gmin**. Proces taki może następować również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wyrывkowo, bez zapewnienia właściwych standardów uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych. Zagrożeniem dla środowiska oraz jakości terenów rozwoju turystyki jest m.in. nieuporządkowana sytuacja odprowadzania ścieków z terenów „dzikiej” zabudowy letniskowej.

Szansą **rozwojową powiatu gryfickiego jest budowany** w gminie Brojce park rozrywki Hossoland. Inwestycja ta niesie ze sobą także wyzwania w postaci odpowiedzialnego zaplanowania transportu i komunikacji zbiorowej, racjonalnego przeznaczania gruntów pod zabudowę towarzyszącą parkowi, ograniczanie do minimum negatywnego wpływu inwestycji na jakość życia mieszkańców. Dużym potencjałem obszaru są wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze nadmorskich terenów otwartych: podmokłych łąk, bagien, torfowisk, kanałów, strumieni, jezior przybrzeżnych oraz doliny rzeki Regi. Są to tereny wyjątkowo wrażliwe, a ze względu na swoje walory przyrodnicze narażone na niekontrolowaną antropopresję. Ochrona terenów otwartych, nie tylko nad morzem, a w zamian wzmacnianie jakości usług w istniejących miastach i miejscowościach oraz ich roli jako centrów turystyczno-rekreacyjnych winno być priorytetem polityki przestrzennej partnerstwa.

Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

1. Kształtowanie wizerunku Partnerstwa Powiatu Gryfickiego szanującego środowisko przyrodnicze, które jest najcenniejszym walorem i potencjałem obszaru Partnerstwa. Rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. Ukierunkowanie rozwoju gospodarczego Partnerstwa w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.
3. Zaleca się działania zmierzające do utrzymania i wzmocnienia powiązań ekologicznych – wskazania, na podstawie waloryzacji przyrodniczej i krajobrazowej, obszarów niezbędnych do zachowania ciągłości regionalnej sieci korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.
4. Podstawową formą ochrony terenów otwartych i krajobrazu, które są ograniczonym dobrem wspólnym, jest ich ochrona przed zabudową lub niekorzystną zmianą sposobu użytkowania. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych. Wyjątkiem mogą być jedynie obiekty gospodarcze, związane z gospodarką rolną lub leśną (bez możliwości realizacji nowych siedlisk), niezbędne obiekty infrastruktury, urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystań, marina, itp.).
5. Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidzianymi do zabudowy. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem (przykładowy

czas realizacji: do 5-10 lat) i zostać poprzedzona uchwaleniem odpowiedniego aktu planowania przestrzennego (APP), a zabudowa poprzedzona lub równoległa z realizacją docelowego uzbrojenia i urządzenia ulic.

6. Ustanowienie zielonego pierścienia wokół miasta Gryfice – z ograniczeniami dla nowej zabudowy – połączenie występujących wokół miasta kompleksów leśnych, łąkowych i mokradeł, doliny rzeki Regi, oraz terenów rolnych, wolnych od zabudowy lub zabudowanych w nieznacznym stopniu.
7. Wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, połączenie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi spinającymi poszczególne miejscowości i obszary Partnerstwa.
8. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorotacyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:
  - ▶ zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (np. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
  - ▶ wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
  - ▶ zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
  - ▶ zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
  - ▶ zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
9. Wspólna polityka ekologiczna gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Przystosowanie

zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb.

2. Wykorzystanie lokalizacji (położenia, połączeń komunikacyjnych, uzbrojenia technicznego, zachowanych elementów zagospodarowania) m.in. dawnych założeń folwarcznych dla realizacji nowych inwestycji przetwórczych lub innych aktywności gospodarczych (adaptacji na inne współczesne funkcje).
3. Przypadki samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania terenów rolnych (np. poprzez sytuowanie obiektów niezwiązanych trwale z gruntem, niewymagających pozwolenia na budowę) powinny być skutecznie zwalczane.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa szczegółowo sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w nowym planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

- ▶ prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- ▶ przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Jako okres kierunkowy do analiz przyjęto rok 2041, aktualizując dane przyjęte do diagnozy o wyniki NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 59,2 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 38,1 m²/mieszkańca.

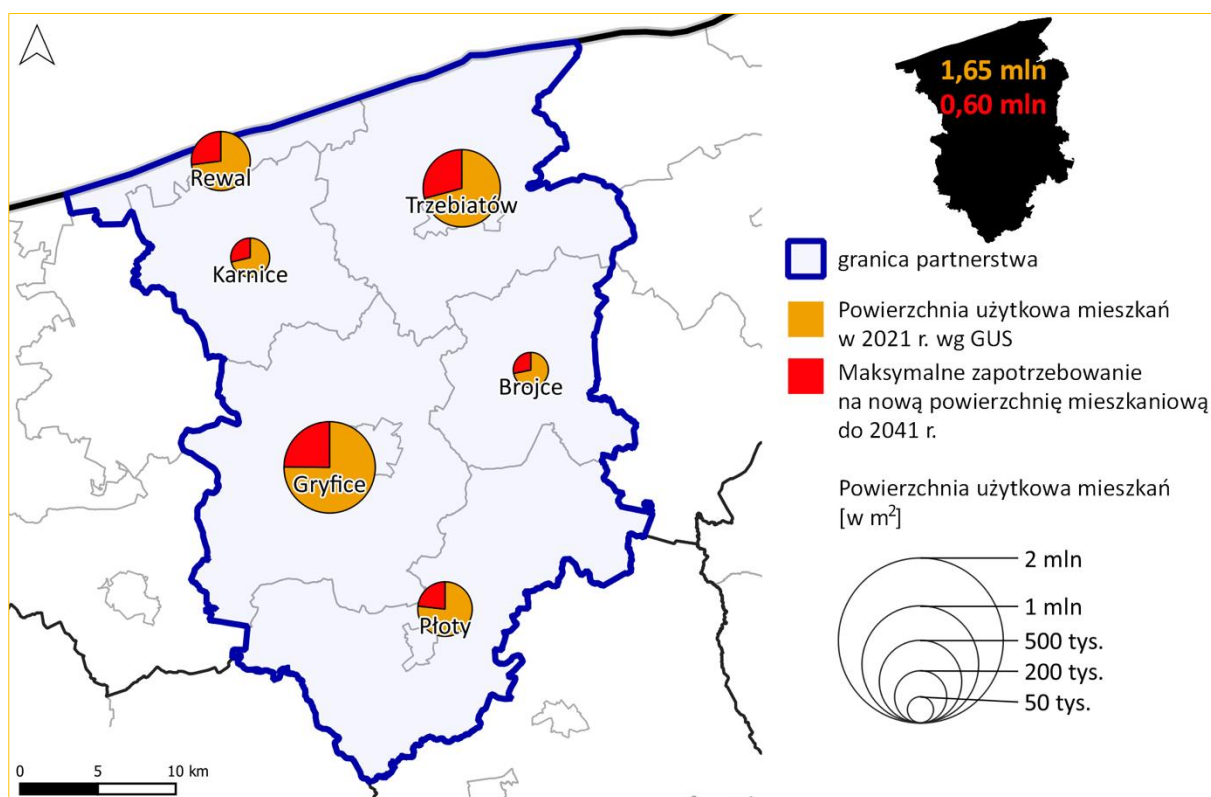
Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową do 2041 r. wyniesie około 597 tys. m² PUM, dla około 15,6 tys. osób.

Tabela 19. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Powiatu Gryfickiego do 2041 r.

Gmina (w) wiejska (m) miejska (m-w) miejsko-wiejska	Powiat	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
		w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
		2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Brojce (w)	gryficki	3510	3689	3877	24,3	30,5	84905	118252	1093	33347
Gryfice (m-w)	gryficki	23194	23047	22901	26,1	34,9	600928	799243	5682	198315
Karnice (w)	gryficki	3814	3768	3723	27,6	39,2	104163	145924	1065	41761
Płoty (m-w)	gryficki	8338	8269	8201	26,5	34,7	218440	284560	1905	66120
Rewal (w)	gryficki	3674	4121	4622	66,7	72,3	243990	334198	1248	90208
Trzebiatów (m-w)	gryficki	15307	15595	15888	26,8	36,0	404922	571983	4641	167061
Partnerstwo Powiatu Gryfickiego		57837	58489	59212	28,7	38,1	1657348	2254160	15635	596812

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Ryc. 14. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Powiatu Gryfickiego do 2041 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Bezkrytyczne przyjęcie wyników obliczeń według zaproponowanej metody - szacowania potrzeb mieszkaniowych na podstawie ekstrapolacji trendu inwestycyjnego z ostatnich lat może powodować utrwalanie negatywnych tendencji rozwojowych - realizacji „apartamentów inwestycyjnych”, które posiadając formalnie status mieszkania w rzeczywistości nie służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, lecz są przeznaczone na wynajem krótkoterminowy – z taką sytuacją mamy do czynienia w miejscowościach turystycznych. W miejscowościach nadmorskich (w gminach Rewal i Trzebiatów) dodatkowy popyt na nową „zabudowę mieszkaniową” tworzą inwestorzy realizujący mieszkania na wynajem krótkoterminowy. Takie inwestycje nie tylko nie poprawiają sytuacji mieszkaniowej mieszkańców, ale mogą skutecznie blokować możliwość zaspokojenia rzeczywistych, lokalnych potrzeb mieszkaniowych wskutek wzrostu cen mieszkań, co skutkuje odpływem ludności. Wraz z dotychczasowymi mieszkańcami gminy tracą płacone przez nich podatki, a to powoduje uszczuplenie dochodów - właściciele mieszkań na wynajem zameldowani są zwykle poza obszarem gmin, nie płacą w tych gminach podatku dochodowego, a jedynie niskie podatki od nieruchomości „mieszkalnych”.

Ograniczanie rozpraszania i ochrona zwarteści zabudowy istniejących miast i miejscowości

1. Zachowanie zwarteści zespołów zabudowy miast i miejscowości, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy poprzez dostępne instrumenty polityki przestrzennej. Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
2. Zagrożeniem dla utrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru jest degradacja walorów krajobrazowych przez niekontrolowaną zabudowę mieszkaniową i letniskową oraz nadmierną eksploatację środowiska. Istnieje konieczność rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej wysokiej jakości w pierwszej kolejności w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych.
3. W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy (zabudowa krawędziowa) lub tworzyć małe miejscowości (jednostki satelitarne). Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.

4. Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojścia pieszego (długość dojścia do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.

W miejscowościach turystycznych, w tym szczególnie nadmorskich należy zapewnić 15 minutowe dojście piesz lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych (np. plaż) od miejsc postojowych lokalizowanych poza centrami tych miejscowości w postaci parkingów buforowych i węzłów przesiadkowych.

5. Ograniczenie zabudowy letniskowej indywidualnej. Należy wykluczyć zabudowę letniskową w formach rozproszonych oraz większych skupisk w formie enklaw letniskowych na terenach rolniczych, stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie.
6. Przekształcanie lub całkowita likwidacja zabudowy substandardowej na obszarze miejscowości nadmorskich obniżającej jakość przestrzeni i świadczonych usług dla mieszkańców i turystów.
7. Ograniczenie ekspansji usług turystyki wokół jezior oraz innych zbiorników, cieków wodnych i wybrzeża morskiego do lokalizacji opartych o istniejące miejscowości. Realizacja zwartych, właściwie zagospodarowanych (w sposób ograniczający presję na środowisko), kompleksów usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną ze sportami wodnymi, turystyką historyczną, itp.
8. Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłączenie do istniejących gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji oraz zachowania cennej zabudowy zagrodowej.

Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

1. Planowanie nie jedno- lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, szczególnie w miejscowościach nadmorskich oraz w najważniejszych ośrodkach: w miastach Gryfice, Trzebiatów i Płoty. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich

zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.

3. Realizacja hierarchicznej sieci ośrodków usługowych, grupujących obiekty usługowe i wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne w oparciu o istniejące obiekty usług publicznych i komercyjnych.
4. Rezygnacja z lokalizowania obiektów handlu wielkopowierzchniowego w zakresie usług handlu (poza artykułami wielkogabarytowymi, np. budowlanymi), gastronomii i rozrywki, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.
5. Kształtowanie ośrodków usługowych z ograniczeniem realizacji monofunkcyjnych parterowych obiektów usługowych, na rzecz realizacji zabudowy o funkcjach mieszanych, w tym zabudowy usługowo-mieszkaniowej, w formach architektonicznych i gabarytach dostosowanych do rangi ośrodka i kontekstu miejsca. Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.
6. Wzmacnianie lokalnych centrów usługowych miejscowości wiejskich (szczególnie miejscowości gminnych i nadmorskich) nasycanie ich nową zabudową i żywymi przestrzeniami publicznymi. Wprowadzenie bardziej zwartych, wielorodzinnych form zabudowy może być alternatywą dla dalszego jej rozpraszania.
7. Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany minimalny wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo-rekreacyjnych na 1 mieszkańca + 8 m² terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca na terenach zabudowy wielorodzinnej.
8. Lokalizowanie nowych obszarów aktywności gospodarczej (stref gospodarczych) w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniających uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową i turystyczną, a także z otwartym krajobrazem.

Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. Kreowanie przyjaznego dla pieszych i rowerzystów układu ulic, ograniczanie wielkości kwartałów zabudowy, wprowadzanie nowych i rewitalizacja istniejących powiązań, bezpiecznych przejść „na skróty”, eliminowanie konieczności użycia samochodu, a w konsekwencji zatorów komunikacyjnych, hałasu i zanieczyszczenia powietrza.
2. Rozwijanie sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz uliczek przyjaznych dla pieszych i rowerzystów – uliczek ruchu uspokojonego lub wolnych od samochodów. W szczególności na osiedlach mieszkaniowych, w sąsiedztwie szkół i przedszkoli oraz w centrach miast i wsi nadmorskich w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych.
3. Stosowanie, przy technicznym projektowaniu ulic miejskich i osiedlowych, rozwiązań zachęcających do podróży pieszych oraz innych, niewymagających użycia samochodu, takich jak ruch rowerowy i transport publiczny. Rozwiązania drogowe w obszarach zabudowy powinny minimalizować geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób niepełnosprawnych i starszych (m.in. dogodnie usytuowane i wygodne przystanki, pasy zieleni, krótkie przejścia dla pieszych w obrębie skrzyżowań: w poziomie terenu i na wprost).
4. Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie Partnerstwa. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
5. Rozwijanie wysokiej jakości, dostępnego transportu publicznego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na rozwiązania węzłów przesiadkowych – maksymalne skracanie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu.
6. Organizacja parkingów Park&Ride (Parkuj i Jedź) i Bike & Ride (Parkuj rower i Jedź), w ramach węzłów integrujących różne środki transportu (stacja kolejowa).
7. Rozwijanie w miarę możliwości systemów współużytkowania środków transportu (rower miejski, hulajnoga miejska, car-sharing...).
8. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centra miast i miejscowości poprzez budowę obwodnic.
9. Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast i miejscowości nadmorskich przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum ma na celu zapewnienie pełnej

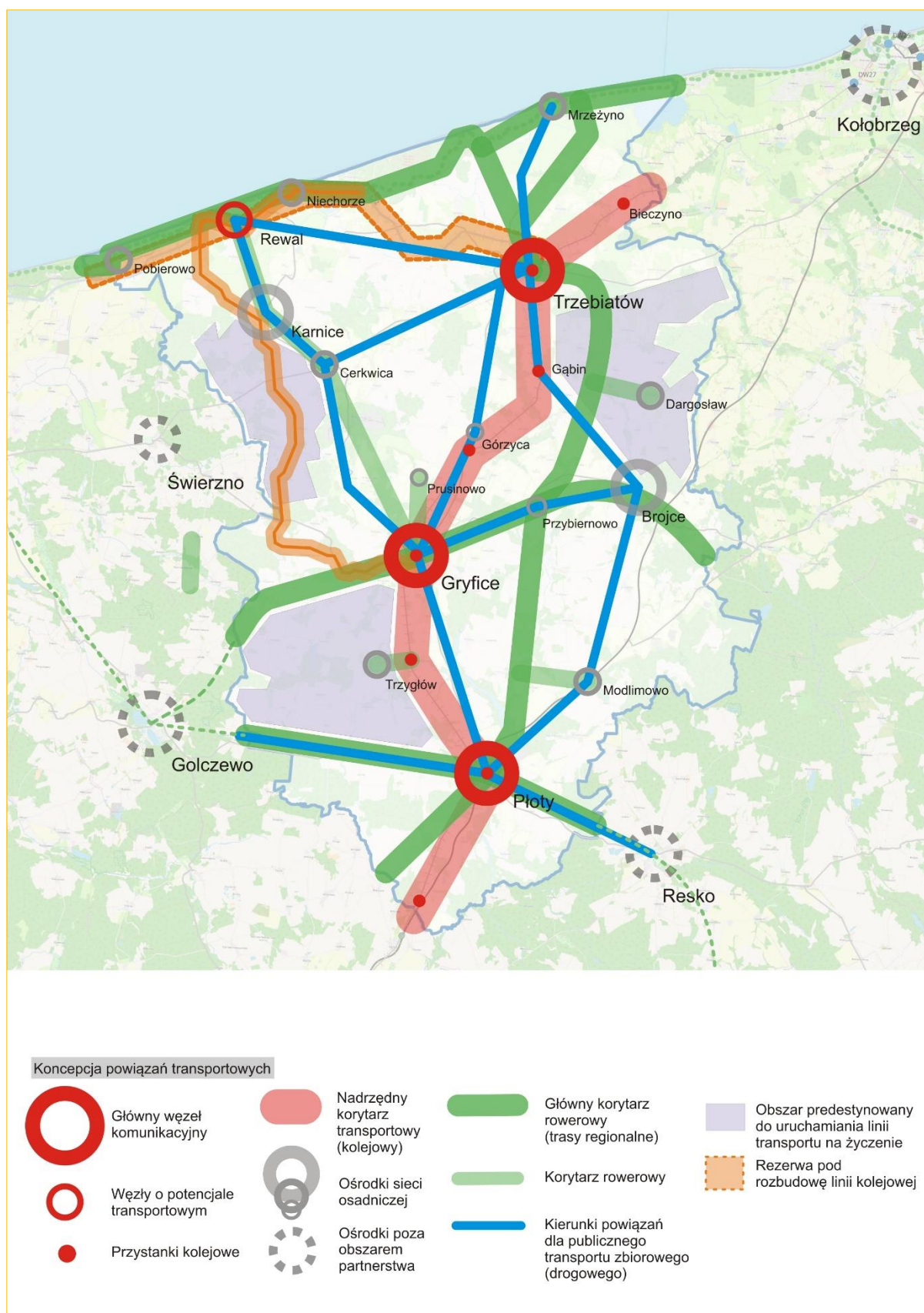
dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.

10. Budowa parkingów strategicznych z dala od centrów i przestrzeni publicznych miejscowości nadmorskich, zapewniających 15 minutowe dojście piesze lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych (np. plaż).
11. Zmniejszanie zajętości terenów przez parkingi poprzez ich realizację w formach spiętrzonych np. nad parterami usługowymi lub wewnątrz kwartałów zabudowy. W obszarach centralnych należy wykluczyć realizację indywidualnych boksów garażowych, które zajmują więcej miejsca niż miejsca parkingowe i mogą być wykorzystywane jedynie przez właściciela (nie podlegają rotacji). Długotrwały postój pojazdów ciężarowych oraz autobusów może być dopuszczony wyłącznie na specjalnych, wyznaczonych do tego parkingach.
12. Wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności kolejowej (w tym kolej wąskotorowa) do przewozów pasażerskich.
13. Realizacja specjalnych połączeń transportem zbiorowym z miast Gryfice, Trzebiatów, Płoty oraz z miejscowości nadmorskich do parku rozrywki.

Ryc. 15. Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie gryfickim.

Źródło: opracowanie własne.

Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

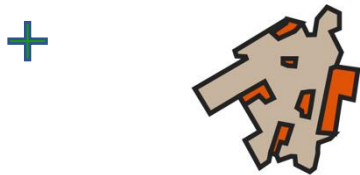

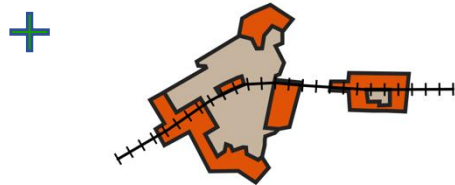
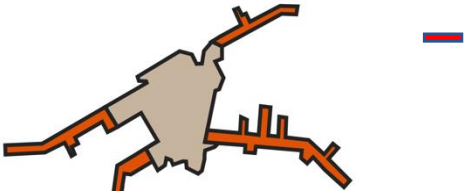
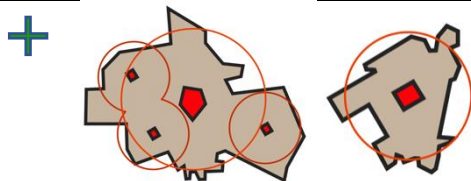
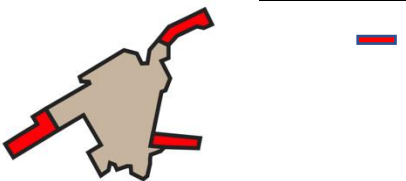
1. Dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację) lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.
2. Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa. Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:
  - ▶ na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
  - ▶ w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
  - ▶ na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
3. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii wiatrowej, geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

1. Na całym obszarze Partnerstwa, za wyjątkiem wąskiego pasa nadmorskiego, występują obszary o dominującej funkcji rolniczej. Występują dobre warunki dla prowadzenia produkcji rolnej - gleby dobrej i bardzo dobrej jakości. Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą sposobu użytkowania. Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo lotniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować, jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje - przewidzianych do przekształceń lub terenów zdegradowanych.
2. Przemysł i przetwórstwo, szczególnie w branżach: rolno-spożywczej i drzewnej jest jedną z najważniejszych szans rozwojowych obszaru. Rozwój rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.

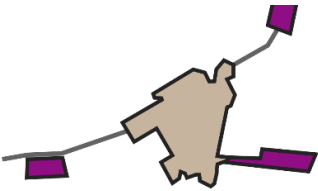

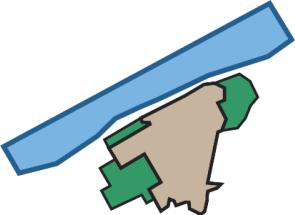
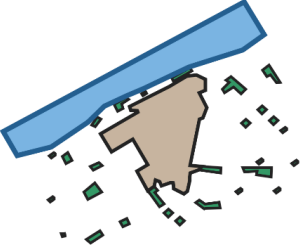
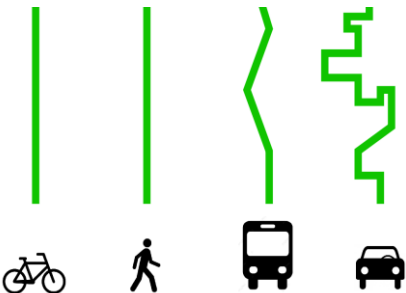
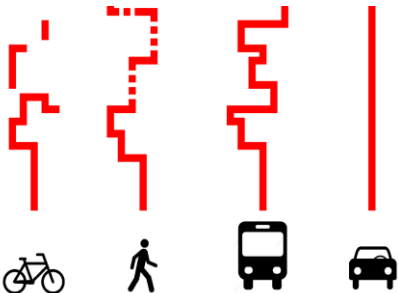

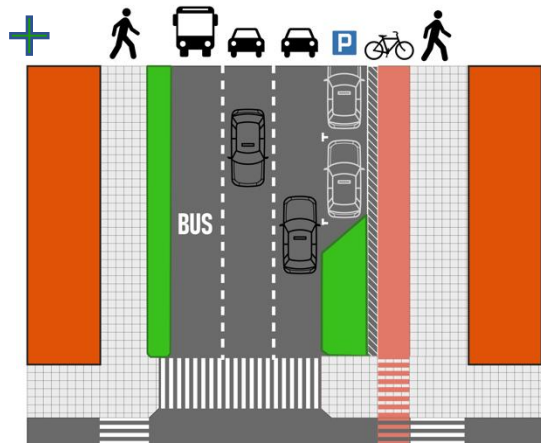
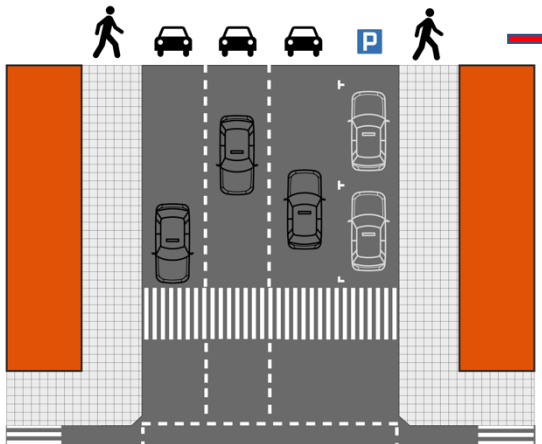
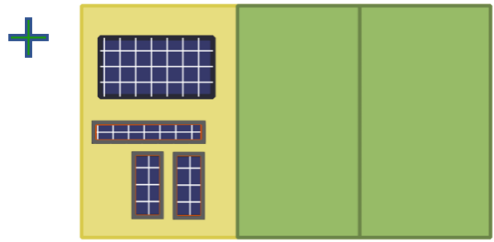
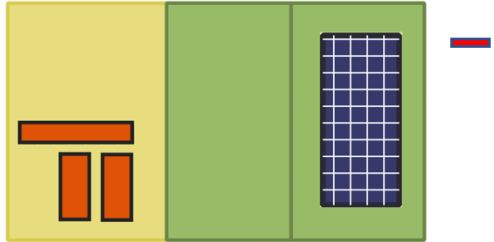
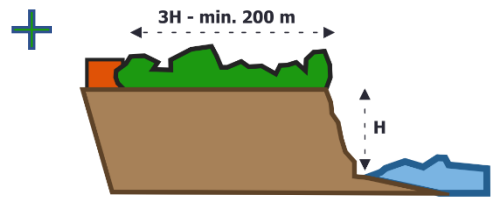
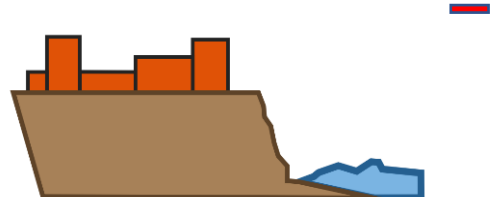
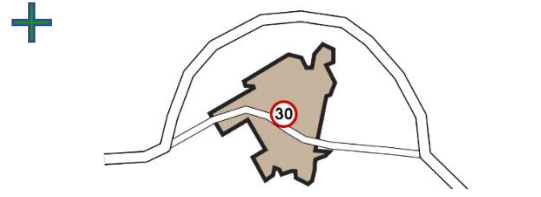
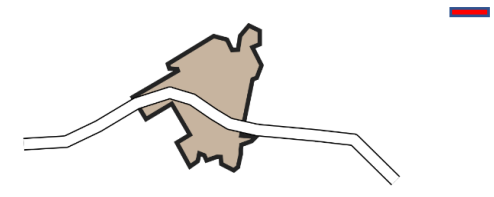
Ryc. 16. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
 <p>ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW</p>	 <p>ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>
 <p>MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE</p>	 <p>ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG</p>
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
 <p>HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE</p>	 <p>ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA</p>

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 17. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIAŹLIWY	
<p>+</p> <p>MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA</p>	 <p>ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA</p>
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
<p>+</p> <p>SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ</p>	 <p>OBRZEŻNA ZABUDOWA PASMOWA WOKÓŁ ZBIORNIKA LUB ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>
NADMORSKA ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
<p>+</p> <p>KRAWĘDZIOWY MODEL ROZWOJU ZABUDOWY LETNISKOWEJ NADMORSKIEJ</p>	 <p>ROZPROSZONA ZABUDOWA LETNISKOWA / ANTROPOPRESJA NA TERENY OTWARTE</p>
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
<p>+</p> <p>PRIORYTET DLA RUCHU PIESZEGO I ROWERZYSTÓW</p>	 <p>PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW</p>

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
 <p>PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO</p>	 <p>PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW - TRASA DLA SAMOCHODÓW</p>
LOKALIZACJA FARM FOTOWOLTAICZNYCH	
 <p>WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY I TERENÓW ISTNIEJĄCEGO ZAINWESTOWANIA</p>	 <p>WIELKOPOWIERZCHNIOWE FARMY FOTOWOLTAICZNE KOSZTEM TERENÓW OTWARTYCH I ROLNICTWA</p>
ZABUDOWA W SĄSIEDZTWIE BRZEGÓW KLIFOWYCH	
 <p>NIEDOPUSZCZANIE DO ZABUDOWY W OBSZARACH BEZPOŚREDNIEGO ZAPLECZA BRZEGÓW KLIFOWYCH (odległość do 3 wysokości klifu od jego podnóża)</p>	 <p>ZABUDOWA W ZBLIŻENIU DO KRAWĘDZI BRZEGÓW KLIFOWYCH</p>
PROWADZENIE RUCHU TRANZYTOWEGO	
 <p>BUDOWA OBWODNIC NA TRASACH TRANZYTOWYCH USPOKOJENIE RUCHU W CENTRACH MIAST / WSI</p>	 <p>RUCH TRANZYTOWY PRZECHODZĄCY PRZECZĄCEM MIEJSCOWOŚCI</p>

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

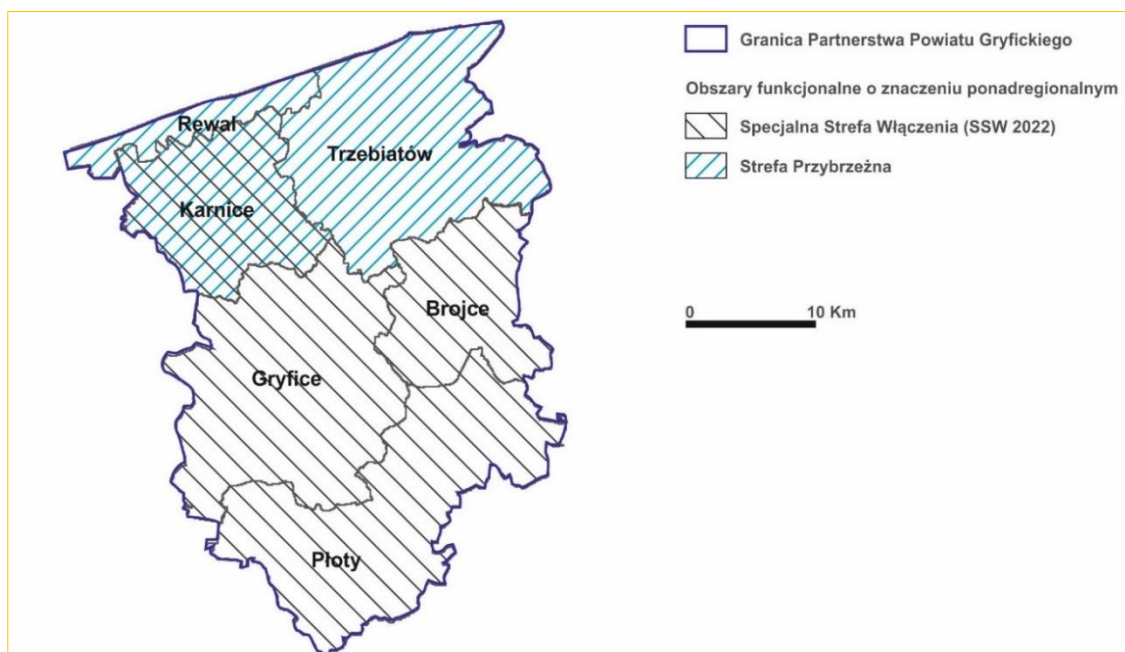
W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr VIII/100/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.) wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

PZPWZ 2030, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego wskazuje dwa typy obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym:

1. **Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022** – obejmuje gminy: **Brojce, Gryfice, Karnice, Płoty**;
2. **Obszar Strefy Przybrzeżnej** – obejmuje gminy: **Karnice, Rewal, Trzebiatów**.

Przynależność gmin do obszarów została pokazana na rysunku poniżej.

Ryc. 18. OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie PZPWZ i SSW 2022, styczeń 2023 r

4.4. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022

Zapisy PZPWZ wskazują, że podstawowym czynnikiem definiującym delimitację Specjalnej Strefy Włączenia jest występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, wprost skorelowanych z odległością od dużych miast. Wśród wyzwań z jakimi muszą się zmagać gminy położone w obszarze Specjalnej Strefy Włączenia są m.in. depopulacja, znaczny odsetek zdegradowanych małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego, słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów poza ośrodkami lokalnymi oraz powiązana z tym dostępność do usług publicznych.

Zaktualizowany dokument „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, Szczecin 2022 r., przyjęty przez ZWZ uchwałą Nr 1915/22 z dnia 12 grudnia 2022 r., stwierdza, że ukierunkowanie wsparcia z regionalnego programu na lata 2021-2027 na realizację Programu Interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia skupiać się będzie na realizacji następujących celów:

- ▶ Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców SSW,
- ▶ Rozwój potencjału gospodarczego SSW,
- ▶ Polepszenie dostępności do usług publicznych i wzmocnienie działań dot. neutralności klimatycznej SSW.

Zakłada się realizację przedsięwzięć obejmujących m.in.:

- instrument pozwalający na pozyskanie przez przedsiębiorstwa oraz miasta średnie wiedzy i umiejętności z zakresu projektowania instrumentów na rzecz zwiększenia konkurencyjności MSP (wsparcie doradcze), a następnie wdrożenie stosownych instrumentów; przygotowanie nowoczesnej i przystępnej cenowo infrastruktury biznesowej z przeznaczeniem na wynajem dla MSP; wsparcie na rzecz MSP działających w branży turystycznej (pomoc w dostosowaniu do zmienionych warunków prowadzenia i odbudowie działalności po pandemii COVID-19); kompleksowy pakiet działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości (wsparcie JST w celu stymulowania lokalnej przedsiębiorczości oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw),
- przebudowę istniejących systemów ciepłowniczych i wymianę lub modernizację źródła ciepła oraz budowę nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi,
- działania na rzecz odporności miast na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, w tym udostępnianie zachowującej funkcje przyrodnicze wysokiej jakości przestrzeni publicznej (zielone miejsca trzecie),

- wsparcie zrównoważonej mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych, budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, w tym budowę obwodnic; wsparcie autobusowych przewozów subregionalnych,
- powstawanie/ adaptację infrastruktury na rzecz centrów usług biznesowych,
- powstawanie atrakcyjnych „miejsc trzecich” (poza domem i pracą), pozwalających na kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, komunikacji, kreatywności, powstawaniu oddolnych inicjatyw, integracji społecznej,
- inwestycje infrastrukturalne o kluczowym znaczeniu dla jakości życia mieszkańców, wynikające ze strategii rozwoju lokalnego oraz strategii rozwoju ponadlokalnego, tworzonych z udziałem mieszkańców: inwestycje w obiekty/ miejsca tworzące szlaki tematyczne (obiekty/ miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych), w szczególności położone w oddaleniu od dużych ośrodków miejskich i na granicach z innymi województwami.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - Specjalnej Strefy Włączenia to:

- ▶ Cel XIII. *Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia*
  1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów;
  2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu;
  3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia.

Wskazane w PZPWZ, odnoszące się do Specjalnej Strefy Włączenia, działania w zakresie powyższych kierunków, dotyczące gmin Partnerstwa, zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 20. Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
KIERUNEK 1. AKTYWIZACJA GOSPODARCZA OBSZARU W OPARCIU O WYKORZYSTANIE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu subregionalnym oraz ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój z zastosowaniem celów i narzędzi Krajowej Polityki Miejskiej – obszar działania: Gryfice. 2. Program dla małych i średnich miast: rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi ośrodkami

<p>ENDOGENICZNYCH POTENCJAŁÓW</p>	<p>wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki, wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego, wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt poza lokalny, e-biznes), rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności, utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu – obszar działania - Gryfice i Płoty.</p> <p>3. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – obszar działania: obszary wiejskie SSW.</p> <p>4. Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojсковych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych – obszar działania: obszary wiejskie SSW.</p> <p>5. Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów – obszar działania: obszary wiejskie SSW.</p> <p>6. Rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego – obszar działania: obszary SSW.</p> <p>7. Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE – obszar działania: obszary SSW.</p> <p>8. Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy – obszar działania: obszary SSW.</p> <p>9. Zwiększenie dostępności cyfrowej – obszar działania: obszary SSW.</p>
<p>KIERUNEK 2. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO SZCZĘCINA ORAZ REGIONALNYCH I SUBREGIONALNYCH OŚRODKÓW WZROSTU</p>	<p>1. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami – obszar działania: obszary SSW.</p> <p>2. Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego – obszar działania: obszary SSW.</p>
<p>KIERUNEK 3. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO PODSTAWOWYCH USŁUG W ZAKRESIE EDUKACJI I ZDROWIA</p>	<p>1. Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – obszar działania: obszary SSW.</p> <p>2. Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku), w tym: lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich, finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi – obszar działania: obszary SSW.</p>

Źródło: wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

4.5. OSI – Obszar Strefy Przybrzeżnej

Zapisy PZPWZ wskazują, że do strefy przybrzeżnej należą gminy, które przylegają bezpośrednio do wód morskich, w tym morskich wód wewnętrznych Zalewu Szczecińskiego. Ze względu na przebieg granic administracyjnych niektórych gmin, jak Dziwnów, Rewal i Mielno (stanowiących pas terenu wzdłuż wybrzeża o szerokości śr. 2-3 km), do strefy przybrzeżnej włączono gminy, które nie mają bezpośredniego dostępu do morza: Świerżno, Karnice, Sianów czy miasto Koszalin. Strefa nadmorska jest obszarem koncentracji wielu konfliktów przestrzennych wynikających ze zróżnicowania funkcji. Obszar wzdłuż linii brzegowej stanowi teren intensywnej działalności gospodarczej jak również obszar ochrony przyrody.

Głównym czynnikiem wpływającym na charakter zagospodarowania wybrzeża i jego wizerunek jest turystyka. Pas nadmorski stanowi główny rejon koncentracji ruchu turystycznego w województwie i w kraju. Silna antropopresja na wąski pas wybrzeża w wielu miejscach koliduje z zasadniczymi priorytetami ochrony struktur przyrodniczych (wód Bałtyku, pasa nadmorskiego, Zalewu Szczecińskiego, doliny Odry i terenów przylegających) a kumulacja sezonowa i przestrzenna turystyki, zdominowanej przez transport indywidualny, przekracza przepustowość dróg w województwie.

Drugim czynnikiem jest gospodarka morska ze szczególnie silnie rozwiniętymi usługami portowymi i transportowymi (zwłaszcza przewozów promowych i dalekomorskich usług transportowych), przy jednoczesnym spadku znaczenia rybołówstwa. Ośrodkami gospodarki morskiej województwa są porty morskie w ujściu Odry i na wybrzeżu Bałtyku. W oparciu o nie kształtuje się rozwój przestrzenny i ekonomiczny tego sektora. Same porty są węzłami transportowymi, mają jednak funkcjonalne powiązania z branżami i przedsiębiorstwami zlokalizowanymi z dala od wybrzeża, przez co zasięg oddziaływania strefy nadmorskiej jest większy niż wynikający jedynie z przybrzeżnego położenia.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - OF Strefy Przybrzeżnej to:

- ▶ Cel XII. *Racjonalizacja rozwoju gospodarczego i ochrona zasobów w obszarze funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej*
  1. Rozwijanie regionalnych specjalizacji w oparciu o ochronę i wykorzystanie endogenicznych potencjałów przyrodniczych i kulturowych
  2. Poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej oraz dostępności do ośrodka wojewódzkiego.

Wskazane w PZPWZ, odnoszące się do Strefy Przybrzeżnej, działania w zakresie powyższych kierunków, dotyczące gmin Partnerstwa, zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 21. Obszar Strefy Przybrzeżnej – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>KIERUNEK 1. ROZWIJANIE REGIONALNYCH SPECJALIZACJI W OPARCIU O OCHRONĘ I WYKORZYSTANIE ENDOGENICZNYCH POTENCJAŁÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja Programu ochrony brzegów morskich: budowa, rozbudowa, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich, zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż, monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego, w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie – obszar działania: gminy nadmorskie (we wschodniej części Mrzeżyna – gmina Trzebiatów, w pasie Niechorze-Pobierowo – gmina Rewal). 2. Zagospodarowanie nadmorskich obszarów portowych uwzględniające funkcje przeładunkową oraz rybacką – obszar działania: Mrzeżyno (gm. Trzebiatów). 3. Zachowanie morskich przystani rybackich jako nieodzownego elementu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego strefy nadmorskiej – obszar działania: gminy nadmorskie (Rewal, Trzebiatów). 4. Rozwój funkcji turystycznych w portach i przystaniach morskich – obszar działania: Mrzeżyno (gm. Trzebiatów), Niechorze (gm. Rewal), Rewal. 5. Preferencja rozwoju jakościowego nad ilościowym w obszarze turystyki oraz działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego – obszar działania: gminy nadmorskie. 6. Rozwój sektora turystycznego na bazie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego – obszar działania: gminy nadmorskie i gminy nad Zalewem Szczecińskim. 7. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej budynków – obszar działania: miejsowości nadmorskie. 8. Dostosowanie infrastruktury i zabudowy do prognozowanych zmian klimatycznych - obszar działania: gminy nad Zalewem Szczecińskim i na wybrzeżu Bałtyku. 9. Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi, w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich – obszar działania: miejsowości nadmorskie.

	10. Ograniczenie inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo, w tym ochrona lasów pasa nadmorskiego – obszar działania: gminy nadmorskie .
KIERUNEK 2. POPRAWA WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ ORAZ DOSTĘPNOŚCI DO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja dróg wojewódzkich w pasie bezpośredniej obsługi wybrzeża: nr 102, nr 203 – obszar działania: gmina Trzebiatów, gmina Rewal. 2. Przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka i Rewala – obszar działania: gmina Rewal. 3. Rozwój spójnego systemu tras rowerowych w oparciu o Velo Baltica – obszar działania: gminy nadmorskie. 4. Budowa parkingów buforowych w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości nadmorskich oraz preferencja dla transportu publicznego – obszar działania: miejscowości nadmorskie.

Źródło: wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

4.6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego – zakładane działania i rekomendacje

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji (OSI). Obszary te są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja zróżnicowanych (wielosektorowych) działań, które zapewnią realizację celów Strategii.

Na obszarze Partnerstwa zidentyfikowano następujące OSI mające istotne znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach.

4.6.1. I OSI – Miasta i obszar korytarza kolejowego

Wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej ośrodków miejskich: **Gryfice, Trzebiatów i Płoty** jako ośrodków ponadlokalnych oraz wykorzystanie potencjału korytarza kolejowego Koszalin-Goleniów (linia 402). Obszar ten kumuluje najważniejsze ośrodki miejskie leżące na osi głównego korytarza drogowo-kolejowego (odległość Płoty-Trzebiatów wynosi 32 km). Zakładane działania:

- 1.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną.

Rekomendacje:

- *Powołanie, na poziomie Partnerstwa, wspólnej jednostki koordynacyjno-projektowej odpowiedzialnej za przygotowanie koncepcji i planów zagospodarowania przestrzennego.*

1.2. Poprawa dostępności do zrównoważonej oferty usługowej w tym szczególnie usług publicznych.

Rekomendacje:

- *Działania na rzecz wzajemnego uzupełniania potencjałów usługowych miast Płoty, Gryfice i Trzebiatów powiązanych stabilnymi i regularnymi połączeniami transportowymi szczególnie opartymi o kolej*
- *Budowa oraz rozbudowa obiektów infrastruktury szkolnej w tym obiektów ułatwiających mobilność edukacyjną (Płoty, Gryfice i Trzebiatów).*

1.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej szczególnie w oparciu o korytarz kolejowy

Rekomendacje:

- *Działania na rzecz zwiększenia częstotliwości kursowania połączeń kolejowych pozwalających zarówno na sprawne przemieszczanie się pomiędzy ośrodkami miejskim Partnerstwa jak i ułatwiających dostęp do ważnych ośrodków i centrów zewnętrznych (Szczecin, Kołobrzeg, Koszalin, Goleniów)*
- *Działania na rzecz rewitalizacji i modernizacji istniejących przystanków kolejowych oraz rozbudowy węzłów przesiadkowych w tym rowerowo-kolejowych (Baszewice, Gąbin)*
- *Działania na rzecz uruchomienia systemów transportowych dowożących do węzłów i przystanków kolejowych (możliwość wykorzystania systemów transportu na życzenie dla obsługi obszarów o rozproszonej sieci osadniczej)*
- *Działania na rzecz wykorzystania potencjału kolei wąskotorowej.*

Projekt:

- *Dokończenie realizacji II etapu obwodnicy Miasta Gryfice.*

1.4. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do węzłów komunikacyjnych i punktów usługowych oraz porządkowanie struktur zabudowy oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych.

Rekomendacje:

- *Działania koordynacyjno-projektowe na rzecz wdrażania koncepcji dostępu 15 minutowego dla obszarów miejskich. Koncepcja zakłada dostępność do podstawowych usług (w tym publicznych) i do węzłów komunikacyjnych w czasie 15 min dojścia pieszego. Może być to*

realizowane zarówno poprzez przygotowanie nowej przestrzeni urbanizacji w zasięgu do 15 min dojścia do obszarów usługowych jak i poprzez lokalizowanie brakujących usług w obszarach już zabudowanych.

- *Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej*
- *Funkcjonalna przestrzeń - zwiększenie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (z poszanowaniem środowiska naturalnego i potrzeb mieszkańców)*
- *Ukierunkowanie gospodarki przestrzennej na wzmocnienia ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz elementów dziedzictwa kulturowego związanych z zachowaniem układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków, poprawy funkcjonalności i promowania estetycznych rozwiązań*
- *Nadanie atrakcyjnych funkcji i form niewykorzystanym przestrzeniom oraz rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni zurbanizowanych*
- *Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej.*

- 1.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego.

Rekomendacje:

- *Działania na rzecz wyprowadzenia ruchu tranzytowego z obszarów centrów miast i miejscowości (w tym dokończenie realizacji obwodnicy Gryfic)*
- *Wyznaczanie stref bez samochodu lub z ograniczeniami dla ruchu samochodów (np. typu woonerf) szczególnie w centrach miast, w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych (np. rynek miejski) oraz w sąsiedztwie szkół i przedszkoli.*

4.6.2. II OSI – Pas nadmorski

Ochrona i wzmocnienie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszaru, wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni dla zamieszkiwania oraz dla zrównoważonego rozwoju sportu, turystyki i rekreacji.

Zakładane działania:

- 2.1. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy – w pasie nadmorskim, wzmacnianie ośrodków usługowych oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w celu przywrócenia budowania tożsamości miejsca.

Rekomendacje:

- *Wyłonienie najlepszych koncepcji rozbudowy/rewitalizacji obszarów miejscowości nadmorskich w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych (koncepcje ograniczeń rozpraszania zabudowy, ochrony krajobrazu, koncepcje uporządkowania zabudowy nadmorskiej)*
- *Porządkowanie i estetyzacja przestrzeni publicznych w miejscowościach nadmorskich m.in. poprzez stworzenie katalogu dopuszczalnych szyldów reklamowych i preferowanych wzorów straganów ulicznych (gminne uchwały krajobrazowe).*

- 2.2. Ograniczenie transportu indywidualnego w pasie nadmorskim

Rekomendacje:

- *Zabezpieczenie terenów i lobbing na rzecz budowy linii kolejowej Rewal-Kamień Pomorski*
- *Zabezpieczenie terenów i lobbing na rzecz rozbudowy i wykorzystania pełnego potencjału Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej (odtworzenie pełnej linii Gryfice-Rewal-Trzebiatów i wykorzystanie jej zarówno w transporcie pasażerskim mieszkańców jak i turystów)*
- *Działania na rzecz uruchamiania i utrzymania regularnych połączeń systemami publicznego transportu zbiorowego pomiędzy obszarem pasa nadmorskiego a ośrodkami miejskimi (Trzebiatów, Gryfice) oraz węzłami sieci kolejowej*
- *Tworzenie stref wolnych od ruchu samochodowego (bezpieczne strefy).*
- *Budowa parkingów buforowych każdorazowo sprzężonych z systemami transportu publicznego*
- *Priorytetyzacja w miejscowościach pasa nadmorskiego dla ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego).*

- 2.3. Ustanowienie priorytetu rozwoju jakościowego nad ilościowym w obszarze turystyki nadmorskiej oraz działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego

Rekomendacje:

- *Rozwój turystyki zdrowotnej i sektora wellnes & spa jako działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego*
- *Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi (w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich) skierowanych do różnych typów użytkowników i turystów (np. strefy turystyki rodzinnej)*
- *Konsekwentne stosowanie narzędzi planistycznych i działań administracyjnych w odniesieniu do kształtowania i kontroli zabudowy pasa nadmorskiego*
- *Działania na rzecz dalszego funkcjonalnego wzmocnienia Rewala jako miejsca koncentracji usług na obszarze nadmorskim.*

4.6.3. III OSI – Obszary wiejskie

Wykorzystanie walorów położenia i lokalnych potencjałów, poprawa dostępności do usług. Ochrona i wzmacnianie potencjałów obszarów wiejskich

Zakładane działania:

- 3.1. Wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych na rzecz wzmacniania ośrodków sieci osadniczej obszaru OSI.

Rekomendacje:

- *Rozwój gminy Karnice jako obszaru o wysokim potencjale dla turystyki kulturalnej i historycznej mogącej stanowić alternatywę i uzupełnienie dla intensywnej rekreacyjnej turystyki pasa nadmorskiego*
- *Rozwój gminy Brojce jako obszaru o wysokim potencjale dla rozwoju turystyki aktywnej (wykorzystanie rzeki Mołstowej) oraz rozwoju usług logistycznych (węzeł drogi ekspresowej S6) oraz inwestycji związanych z obsługą parku rozrywki*
- *Rozwój ośrodków Brojce i Karnice jako lokalnych centrów usług publicznych połączonych systemami regularnego transportu zbiorowego z ośrodkami miejskim (Gryfice i Trzebiatów) oraz korytarzem kolejowym*
- *Rozwój ośrodków opieki senioralnej szczególnie na obszarach gmin Karnice i Brojce*
- *Zwiększenie dostępności cyfrowej - działania na rzecz zwiększenia dostępności szerokopasmowej sieci internetowej na obszarach ośrodków gminnych (Karnice, Brojce) pozwalającej na zwiększenie ich atrakcyjności osadniczej i gospodarczej (potencjał dla lokalizacji centrów usług cyfrowych).*

3.2. Wykorzystanie lokalnych potencjałów i uwarunkowań na rzecz rozwoju zrównoważonej turystyki wewnątrzobszarowej.

Rekomendacje:

- *Rozwój produktów turystyki aktywnej, kulturowej, kulinarnej, etnicznej czy konferencyjno-szkoleniowej mogącej stanowić zrównoważoną alternatywę dla intensywnej turystyki rekreacyjnej pasa nadmorskiego*
- *Działanie na rzecz integracji produktów turystycznych (atrakcji i usług) systemami transportu publicznego pozwalającego na poruszenia się pomiędzy nimi bez konieczności wykorzystywania transportu indywidualnego*
- *Budowa punktowej infrastruktury dla turystyki wodnej, w oparciu o rzeki Regę i Mołstowa oraz jeziora. Utworzenie baz i przystani dla spływów kajakowych wykorzystując do tego miejsca już dostępne do wody (np. w pobliżu mostów)*
- *Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby oraz promocja ich poprzez lokalne targi i jarmarki (wspólny kalendarz imprez).*

3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Rekomendacje:

- *Lobbowanie na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie powiatu*
- *Działania na rzecz uruchamiania i utrzymania regularnych połączeń systemami publicznego transportu zbiorowego pozwalającymi minimum na dojazd z każdego centrum gminy do miasta powiatowego, (również w weekendy)*
- *Działania na rzecz uruchamiania systemów „transportu na życzenie” pozwalających na zwiększenie dostępności transportu dla obszarów włączonych*
- *Działania na rzecz spójnego rozwoju sieci tras rowerowych dostosowanych również pod kątem mobilności mieszkańców (np. priorytetowy rozwój sieci tras nakierowanych na dojazdy do dworców kolejowych)*
- *Wdrażanie programów wolontariatu transportowego oraz gminnych systemów wypożyczania rowerów elektrycznych dostępnych dla mieszkańców, pozwalających na znaczne zwiększenie mobilności osób starszych.*

3.4. Ochrona wartości krajobrazowo-kulturowych oraz ochrona jezior, dolin rzek oraz innych obszarów cennych przyrodniczo z uwzględnieniem zrównoważonego dostępu turystycznego

Rekomendacje:

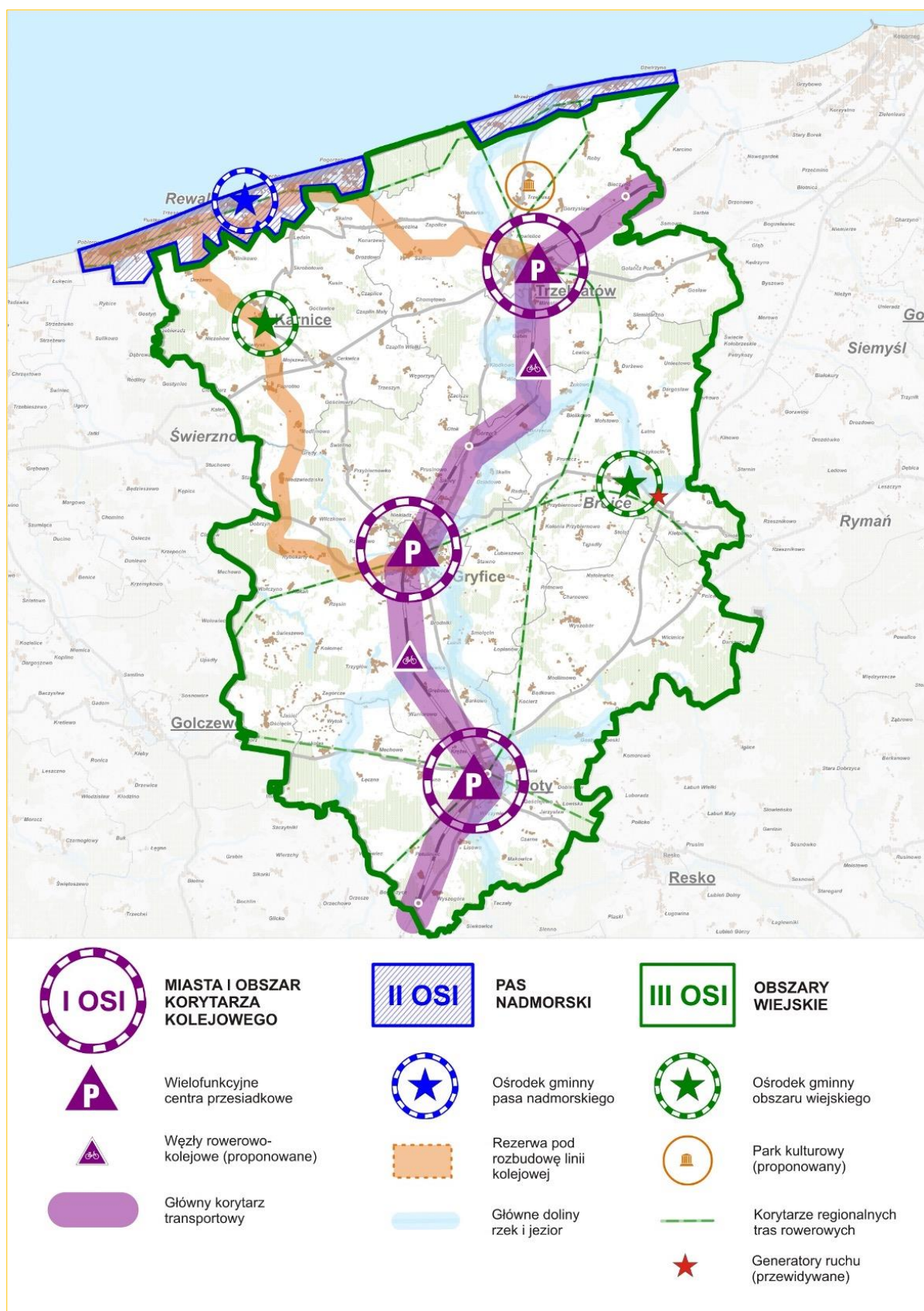
- *Ochrona ekosystemów wodnych poprzez kształtowanie stref ekotonowych towarzyszących wodom stojącym i płynącym, stanowiących także barierę przed dopływem do nich azotanów z terenów intensywnie użytkowanych rolniczo*
- *Ochrona przed zabudową, za pomocą dokumentów planistycznych, terenów rolnych i leśnych, położonych wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych*
- *Promocja lokalnych wartości krajobrazu, tradycji architektonicznej, lokalnych form zabudowy i zagospodarowania, zieleni przydomowej i zieleni terenów otwartych (w tym utrzymywanie charakterystycznych zadrzewień przydrożnych)*
- *Dążenie do ustanowienia pomnika historii dla założenia staromiejskiego w Trzebiatowie*
- *Dążenie do ustanowienia parku kulturowego PK 41 „Trzebusz” w gminie Trzebiatów*
- *Objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych miejscowości Gosław i Mrzeżyno poprzez wpisanie ich do rejestru zabytków.*

3.5. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, rozwój lokalnych instalacji OZE

Rekomendacje:

- *Wyznaczanie pod nową zabudowę terenów w zasięgu sieci kanalizacji oraz z możliwością podłączenia do lokalnych systemów grzewczych.*

Ryc. 19. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego: OSI I, II, III.

Źródło: opracowanie własne

5. Projekty

W niniejszej strategii przez projekt rozumieć należy całość aplikacyjną – pojedyncze przedsięwzięcie, które będzie przedmiotem jednego wniosku o dofinansowanie.

Takie podejście zgodne jest z brzmieniem art. 2 p. 22 *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027* (tzw. ustawy wdrożeniowej), który brzmi: [projekt to:] „przedsięwzięcie zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, z określonym początkiem i końcem realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte finansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności albo Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”.

Ponadto, zgodnie z „Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” projekt zintegrowany w ramach instrumentu ZIT powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- ▶ być projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*;
- ▶ deklarować wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

5.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

Proces identyfikacji i wyboru projektów w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego odbywał się w kilku etapach, podczas których aktywny udział brała Rada Partnerstwa, członkowie Grupy Roboczej, a także Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych. Całość wspierana była przez ekspertów Związku Miast Polskich, w tym także doradców sektorowych, przedstawiających charakter i złożoność konkretnego projektu z określonego obszaru.

Wśród etapów tych wymienić należy:

- ▶ Opracowanie „**Raportu diagnostycznego**”, jako narzędzia obrazującego – za pomocą danych statystycznych oraz danych jakościowych pochodzących z badań społecznych prowadzonych na terenie Partnerstwa – procesy i zjawiska zachodzące w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i instytucjonalnej.
- ▶ Identyfikację **problemów, potrzeb i potencjałów** Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, która głównie na etapie diagnostycznym, dzięki warsztatom z zakresu produktów i zasobów oraz wykorzystaniu analizy TOWS/SWOT pozwoliła określić obszary wymagające podjęcia ze strony Partnerstwa szczególnej inetrwencji .
- ▶ **Wstępny nabór projektów** drogą elektroniczną za pomocą dedykowanego formularza, zawierającego informacje o m.in. opisie projektu wyjaśniającym potrzebę jego realizacji, efektach planowanych działań czy komplementarności projektu z celami szczegółowymi strategii partnerstwa
- ▶ Ocenę **merytoryczną** projektów zgłoszonych w naborze pod kątem spełnienia warunków tzw. ustawy wdrożeniowej oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.
- ▶ **Zebrania projektowe Rady Partnertswa Powiatu Gryfickiego**, poświęcone doszczegóławianiu, analizie oraz ostatecznemu wyborowi listy projektów.
- ▶ **Pracę operacyjną Grupy Roboczej** poświęconą opracowaniu tzw. *fiszek projektowych*, stanowiących nie tylko wkład merytoryczny do strategii, ale także podstawę zawarcia proozumienia terytorialnego z instytucją zarządzającą.

5.2. Lista projektów

5.2.1. Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT

Tabela 22. Lista projektów **priorytetowych** możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO					
RSO2.1. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH (EFRR)					
1	Termomodernizacja wraz z realizacją elementów pasywności budynku Urzędu Gminy Gryfice i Starostwa Powiatowego w Gryficach.	Gmina Gryfice	4 677 637,26 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	kwiecień 2024 - kwiecień 2026
2	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rewalu wraz z instalacją paneli fotowoltaicznych i pompy ciepła.	Gmina Rewal	935 527,45 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	wrzesień 2025 - sierpień 2026

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
3	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Miasta Trzebiatów.	Gmina Trzebiatów	1 403 291,18 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	marzec 2025 - październik 2025
<p>PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>RSO2.4. WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO (EFRR)</p>					
4	Doposażenie jednostki OSP Mrzeżyno, Trzebiatów, Gołańcz Pomorska.	Gmina Trzebiatów	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	lipiec 2024 - grudzień 2024
5	Doposażenie OSP Płoty poprzez zakup terenowego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z łodzią i przyczepą podłodziową.	Gmina Płoty	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	luty 2024 - sierpień 2024
6	Doposażenie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Karnicach poprzez wykonanie karosacji ciężkiego wozu pożarniczego.	Gmina Karnice	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	luty 2024 - lipiec 2024
7	Doposażenie jednostek OSP w Niechorzu i Pobierowie.	Gmina Rewal	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	grudzień 2024 - grudzień 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
8	Doposażenie jednostek OSP w Gryficach i Trzygłowie poprzez zakup ciężkich wozów ratowniczo – gaśniczych.	Gmina Gryfice	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	luty 2024 - sierpień 2024
9	Wzmocnienie służb ratownictwa poprzez doposażenie jednostek OSP w Gminie Brojce.	Gmina Brojce	467 763,73 zł	1.2.2., 3.3.2.	luty 2024 - sierpień 2024
<p>PRIORYTET 3 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY: RSO2.8. WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ JAKO ELEMENTU TRANSFORMACJI W KIERUNKU GOSPODARKI ZEROEMISYJNEJ (EFRR)</p>					
10	Zwiększenie mobilności mieszkańców obszaru partnerstwa poprzez budowę drogi rowerowej łączącej miejscowości: Lędzin i Cerkwica.	Gmina Karnice	5 641 267,96 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	kwiecień 2024 - czerwiec 2027
<p>PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>ESO4.6. WSPIERANIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, WŁĄCZAJĄCEGO KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI ICH UKOŃCZENIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W ODNIESIENIU DO GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI, OD WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM PRZESZKOLENIE I UCZENIE SIĘ DOROSŁYCH, W TYM UŁATWIENIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ DLA WSZYSTKICH I DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (EFS+)</p>					

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
11	Program stypendialny dla uczniów osiągających wysokie wyniki w nauce.	Powiat gryficki	609 361,72 zł	1.1.2.	wrzesień 2025 - czerwiec 2030
12	Inwestycje w obszarze edukacji - doposażenie pracowni i instytucji wspierających system edukacji.	Powiat gryficki	4 062 411,46 zł	1.1.2.	styczeń 2025 - czerwiec 2026
13	Opracowanie diagnozy w zakresie kształcenia w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.	Powiat gryficki	76 770,64 zł	1.1.2.	styczeń 2024 - wrzesień 2024
14	Pomoc finansowa umożliwiająca uczniom kształcenia zawodowego naukę poza miejscem zamieszkania.	Powiat gryficki	432 049,41 zł	1.1.1, 1.1.2., 1.1.3.	wrzesień 2025 - czerwiec 2030
15	Kompleksowy program podnoszenia i rozwijania umiejętności i kompetencji oraz uzyskiwania kwalifikacji przez uczniów i nauczycieli.	Powiat gryficki	1 503 092,24 zł	1.1.2.	wrzesień 2024 - czerwiec 2030
16	Podniesienie kompetencji z zakresu edukacji włączającej.	Powiat gryficki	170 621,28 zł	1.1.2., 1.1.3.	wrzesień 2024 - wrzesień 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
<p>PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY: ESO4.11. ZWIĘKSZANIE RÓWNEGO I SZYBKIEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, TRWAŁYCH I PRZYSTĘPNYCH CENOWO USŁUG, W TYM USŁUG, KTÓRE WSPIERAJĄ DOSTĘP DO MIESZKAŃ ORAZ OPIEKI SKONCENTROWANEJ NA OSOBIE, W TYM OPIEKI ZDROWOTNEJ; MODERNIZACJA SYSTEMÓW OCHRONY SOCJALNEJ, W TYM WSPIERANIE DOSTĘPU DO OCHRONY SOCJALNEJ, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DZIECI I GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI; POPRAWA DOSTĘPNOŚCI, W TYM DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, SKUTECZNOŚCI I ODPORNOŚCI SYSTEMÓW OCHRONY ZDROWIA I USŁUG OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ (EFS+).</p>					
17	Program "Aktywny Senior Powiatu Gryfickiego": budowa, wyposażenie i organizacja pracy w dziennych ośrodkach aktywności seniorów.	Powiat gryficki	2 867 584,56 zł	1.2.1., 1.2.2.	styczeń 2024 - grudzień 2029
18	Program "Aktywny Senior Powiatu Gryfickiego": aktywizacja działalności Klubów Seniora poprzez rozbudowę programu zajęć, organizację imprez, szkoleń oraz spotkań.	Powiat gryficki	554 399,68 zł	1.2.1, 1.2.2.	styczeń 2024 - grudzień 2029
<p>PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>RSO5.1. WSPIERANIE ZINTEGROWANEGO I SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ROZWOJU SPOŁECZNEGO, GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO, KULTURY, DZIEDZICTWA NATURALNEGO, ZRÓWNOWAŻONEJ TURYSTYKI I BEZPIECZEŃSTWA NA OBSZARACH MIEJSKICH (EFRR)</p>					

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
19	Przygotowanie dokumentacji technicznej na budowę drogi rowerowej, obejmującej obszar gminy Brojce i odcinek: Gryfice – Brojce oraz realizacja I etapu budowy drogi rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Gmina Brojce w partnerstwie z Gminą Gryfice	7 246 537,86 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	kwiecień 2024 - czerwiec 2027
20	Przygotowanie dokumentacji technicznej na budowę ścieżki rowerowej na trasie Płoty – Gryfice oraz realizacja I etapu budowy ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Gmina Płoty w partnerstwie z Gminą Gryfice	4 345 823,51 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	czerwiec 2024 - czerwiec 2027
21	Budowa ścieżki rowerowej Gryfice - Przybiernówko - Grądy do granicy z gm. Karnice w miejscowości Modlimowo.	Gmina Gryfice	4 003 150,50 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	kwiecień 2024 - marzec 2025
22	Budowa ścieżki rowerowej Modlimowo – Cerkwica.	Gmina Karnice	386 295,42 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	kwiecień 2024 - marzec 2025
23	Budowa, przebudowa i modernizacja zejść na plaże w Mrzeżynie i w Rogowie.	Gmina Trzebiatów	1 931 477,11 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	kwiecień 2025 - czerwiec 2026

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
24	Budowa i przebudowa zejść plażowych w Gminie Rewal.	Gmina Rewal	2 897 215,67 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	listopad 2024 - czerwiec 2025
25	Rewitalizacja Parku Miejskiego w Trzebiatowie.	Gmina Trzebiatów	2 414 346,39 zł	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	maj 2025 - grudzień 2026
26	Rewitalizacja parku miejskiego w Płotach - tworzenie zielonych miejsc rekreacji dla mieszkańców.	Gmina Płoty	2 897 215,67 zł	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	czerwiec 2024 - czerwiec 2026
27	Opracowanie partnerskiego kalendarza wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym.	Powiat gryficki	19 314,77 zł	1.3.3., 2.2.1.	czerwiec 2024 - maj 2028
28	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: Brojce Folk Fest - przegląd muzyki etnicznej i folklorystycznej.	Gmina Brojce	193 147,71 zł	1.3.3., 2.2.1.	styczeń 2024 - grudzień 2027
29	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: Eko-Mix – Festiwal ekologiczny.	Gmina Płoty	193 147,71 zł	1.3.3., 2.2.1., 3.2.2.	czerwiec 2024 - czerwiec 2029
30	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: 25-lecie Trzebiatowskiego Święta Kaszy.	Gmina Trzebiatów	193 147,71 zł	1.3.3., 2.2.1.	lipiec 2024

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
31	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: Organizacja festynu kulturalnego "Spotkanie z tradycją w Karnicach".	Gmina Karnice	193 147,71 zł	1.3.3., 2.2.1.	wrzesień 2024 - wrzesień 2028
32	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: A MOŻE JAZZ - Rewalski Festiwal Jazzowy.	Gmina Rewal	193 147,71 zł	1.3.3., 2.2.1.	lipiec 2024 - wrzesień 2025
33	Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych: Gryficki Festiwal Międzypokoleniowy.	Gmina Gryfice	193 147,71 zł	1.2.1., 1.3.3., 2.2.1.	czerwiec 2024 - czerwiec 2028
34	Stworzenie aplikacji mobilnej promującej atrakcje turystyczne obszaru.	Powiat gryficki	115 888,63 zł	1.2.2., 2.2.1., 2.2.3., 3.2.2.	styczeń 2025 - czerwiec 2025

Źródło: opracowanie własne.

5.2.2. Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT

Tabela 23. Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO					
RSO2.1. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIĘPLARNIANYCH (EFRR)					
1	Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Płotach.	Gmina Płoty	2 600 000,00 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	kwiecień 2024- kwiecień 2025
2	Termomodernizacja oraz wymiana źródeł ciepła, w tym instalacja paneli fotowoltaicznych i montaż pomp ciepła, w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 i 2 w Trzebiatowie oraz budynku Przedszkola przy ul. Waryńskiego w Trzebiatowie.	Gmina Trzebiatów	1 800 000,00 zł	2.3.3., 3.2.2.	kwiecień 2025 - sierpień 2026
3	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy i miasta Płoty.	Gmina Płoty	1 700 000,00 zł	1.2.2., 2.3.3.	kwiecień 2024- kwiecień 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
4	Modernizacja oświetlenia ulicznego poprzez wymianę opraw na energooszczędne w miejscowościach Gminy Karnice.	Gmina Karnice	1 000 000,00 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	czerwiec 2026- listopad 2026
5	Budowa gminnego oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Brojce.	Gmina Brojce	3 000 000,00 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	czerwiec 2024 - grudzień 2025
6	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy i miasta Gryfice.	Gmina Gryfice	3 000 000,00 zł	1.2.2., 2.3.2., 2.3.3.	czerwiec 2024 - grudzień 2025
7	Budowa pasywnych źródeł energii budynków jednostek Powiatu Gryfickiego.	Powiat Gryficki	3 000 000,00 zł	2.3.1, 2.3.2., 2.3.3.	styczeń 2026 - grudzień 2027
<p>PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY: RSO2.4. WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIÓŁOWYMI I KATASTROFAMI, ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO (EFRR)</p>					
8	Niebieskie korytarze Powiatu Gryfickiego – doposażenie straży rybackiej.	Powiat Gryficki	400 000,00 zł	3.3.2., 3.3.3.	styczeń 2025 - grudzień 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
9	Modernizacja zbiorników przeciwpożarowych na terenie Gminy Brojce.	Gmina Brojce	500 000,00 zł	1.2.2., 3.3.2., 3.3.3.	maj 2024 - grudzień 2027
10	Modernizacja zbiorników przeciwpożarowych w Ciećmierzu i Paprotnie.	Gmina Karnice	500 000,00 zł	1.2.2., 3.3.2., 3.3.3.	kwiecień 2026 - sierpień 2029
11	Wprowadzenie działań edukacyjno-szkoleniowych dla mieszkańców Gminy Karnice, służących podnoszeniu wiedzy na temat ryzyka związanego ze zmianą klimatu.	Gmina Karnice	20 000,00 zł	3.2.2.	marzec 2028 - wrzesień 2029
12	Integrujące społecznie działania edukacyjne z zakresu zmian klimatycznych i postaw pro środowiskowych w powiecie gryfickim.	Powiat Gryficki	50 000,00 zł	3.2.2.	sierpień 2024 - wrzesień 2024
<p>PRIORYTET 3 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY: RSO2.8. WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ JAKO ELEMENTU TRANSFORMACJI W KIERUNKU GOSPODARKI ZEROEMISYJNEJ (EFRR)</p>					

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
13	Zwiększenie mobilności mieszkańców partnerstwa poprzez budowę drogi rowerowej łączącej miejscowości: Karnice i Rewal	Gmina Karnice	10 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	kwiecień 2024 - sierpień 2025
14	Budowa infrastruktury ładowania pojazdów zeroemisyjnych.	Gmina Karnice	1 000 000,00 zł	2.3.3., 3.1.3.	kwiecień 2025 - listopad 2025
15	Organizacja na obszarze partnerstwa systemu komunikacji transportu autobusowego.	Powiat Gryficki	1 000 000,00 zł	1.2.2., 3.1.1.	kwiecień 2025 - listopad 2025
<p>PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO</p> <p>RSO5.1. WSPIERANIE ZINTEGROWANEGO I SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ROZWOJU SPOŁECZNEGO, GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO, KULTURY, DZIEDZICTWA NATURALNEGO, ZRÓWNOWAŻONEJ TURYSTYKI I BEZPIECZEŃSTWA NA OBSZARACH MIEJSKICH (EFRR)</p>					
16	Budowa drogi rowerowej łączącej Karnice i Dreżewo.	Gmina Karnice	4 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	czerwiec 2025 - maj 2026
17	Budowa ścieżki rowerowej Trzęsacz - Dreżewo wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Gmina Rewal	5 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	wrzesień 2025 - listopad 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
18	Budowa ścieżki rowerowej w ciągu ulicy Zdrowej w Gryficach.	Gmina Gryfice	2 600 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 3.1.2, 3.1.3.	wrzesień 2024 - listopad 2025
19	Modernizacja przystani kajakowej w Mrzeżynie oraz w Trzebiatowie wraz z budową 2 slipów na szlaku wodnym.	Gmina Trzebiatów	350 000,00 zł	1.3.1., 2.2.2., 3.2.1., 3.2.3.	wrzesień 2024 - czerwiec 2025
20	Modernizacja i rozbudowa przystani kajakowej w Gryficach.	Gmina Gryfice	1 000 000,00 zł	1.3.1., 2.2.2., 3.2.1., 3.2.3.	wrzesień 2024 - czerwiec 2025
21	Wypożyczenie młyna gospodarczego w Trzebiatowie.	Gmina Trzebiatów	800 000,00 zł	1.3.2.	wrzesień 2024 - grudzień 2024
22	Modernizacja Pałacu w Trzebiatowie wraz z jego wyposażeniem.	Gmina Trzebiatów	1 000 000,00 zł	1.3.2.	marzec 2025 - listopad 2025
23	Centrum Kultury w Gryficach - adaptacja dawnego obiektu PSP w Gryficach.	Gmina Gryfice	6 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.3.	marzec 2025 - listopad 2026
24	Przygotowanie projektu budowlanego oraz przeprowadzenie prac związanych z odbudową domu kultury w Trzebiatowie.	Gmina Trzebiatów	12 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.3.	wrzesień 2025 - listopad 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
25	Rozbudowa i modernizacja budynku Gminnego Klubu Kultury w Karnicach.	Gmina Karnice	5 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.3.	listopad 2025 - marzec 2027
26	Rozbudowa i modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Rewalu.	Gmina Rewal	6 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.3.	listopad 2026 - marzec 2028
27	Rewitalizacja Nowego Zamku w Płotach na rzecz stworzenia w nim Centrum Informacji Turystycznej, centrów obsługi inwestorów, informacji gospodarczej i wsparcia firm, w kontekście tworzenia Strefy Przemysłowej PPG.	Powiat gryficki	25 000 000,00 zł	3.2.1., 1.3.2, 2.1.1., 2.1.2	luty 2024 - grudzień 2026
28	Przygotowanie programu prac konserwatorskich wraz z projektem budowlanym oraz przeprowadzeniem prac konserwatorskich przy zabytkowych ruinach kościoła pw. Św. Mikołaja w Trzęsaczu.	Gmina Rewal	500 000,00 zł	1.3.2.	styczeń 2025 - grudzień 2025
29	Rewitalizacja Parku Miejskiego w Gryficach.	Gmina Gryfice	3 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	wrzesień 2024 - grudzień 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
30	Rewitalizacja parków dworskich na terenie Gminy Brojce w Stołążu, Tąpadłach, Strzykocinie i Mołstowie.	Gmina Brojce	500 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	maj 2024 - grudzień 2027
31	Przygotowanie programu prac konserwatorskich wraz z projektem budowlanym oraz przeprowadzeniem prac konserwatorskich przy Bramie Wysokiej i Kamiennej w Gryficach oraz Baszcie Prochowej.	Gmina Gryfice	4 000 000,00 zł	1.3.2.	marzec 2025 - grudzień 2027
32	Rewitalizacja zabytkowego parku w Karnicach.	Gmina Karnice	500 000,00 zł	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	maj 2025 – listopad 2027
33	Opracowanie i wydanie przewodnika po atrakcjach turystycznych dla gmin z terenu powiatu gryfickiego	Powiat gryficki	60 000,00 zł	2.2.1.	styczeń 2024 - marzec 2024
34	Utworzenie Powiatowego Centrum Obsługi Inwestora (PCOI) z punktami ulokowanymi w każdej z gmin Partnerstwa.	Powiat gryficki	500 000,00 zł	2.1.1., 2.1.2.	październik 2024 - maj 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
35	Wodne trasy turystyczne na rzece Redze – wytyczenie i budowa tras wraz z wyposażeniem w obiekty małej infrastruktury.	Powiat gryficki	1 500 000,00 zł	1.3.1., 2.2.2., 3.2.1., 3.3.3.	marzec 2025 - październik 2026
36	Opracowanie i wdrożenie gry terenowej pn. „Tajemnice ziemi gryfickiej” zachęcającej do aktywnego poznawania najciekawszych miejsc w partnerstwie.	Gmina Karnice	50 000,00 zł	1.3.3., 2.2.1.	marzec 2025 - sierpień 2025
37	Wytyczenie szlaku turystycznego "Szlakiem Gotyku Ziemi Gryfickiej" wraz z renowacją i oznakowaniem obiektów przynależnych.	Gmina Trzebiatów	150 000,00 zł	1.3.2., 1.3.3., 2.2.1.	marzec 2025 - listopad 2025
38	Rozbudowa infrastruktury Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej - nowe tory do Pobierowa	Gmina Rewal	8 000 000,00 zł	2.2.3.	maj 2025 - styczeń 2030
39	Rewitalizacja infrastruktury Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej - odbudowa torów kolejowych do Trzebiatowa, remont zabytkowego	Gmina Rewal / Gmina Trzebiatów	12 000 000,00 zł	2.2.3.	styczeń 2025 - listopad 2029

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
	mostu kolejowego w Nowielicach/gm. Trzebiatów				
40	Rozbudowa i rewitalizacja Muzeum Kolejki Wąskotorowej w Gryficach	Gmina Rewal / Gmina Gryfice	15 000 000,00 zł	2.2.3.	wrzesień 2025 - marzec 2030
41	Turystyczny SPOT.	Powiat gryficki	2 000 000,00 zł	1.2.2., 1.3.3., 2.2.1.	styczeń 2024 - grudzień 2027
42	Utworzenie Strefy Ekonomicznej przy trasie S6.	Gmina Płoty	20 000 000,00 zł	2.1.1., 2.1.2., 2.1.3.	styczeń 2025 - grudzień 2029
43	Budowa przychodni w Mrzeżynie.	Gmina Trzebiatów	3 000 000,00 zł	1.2.2	styczeń 2025- grudzień 2025
44	Modernizacja Stadionu Miejskiego w Trzebiatowie.	Gmina Trzebiatów	1 500 000,00 zł	1.3.1	marzec 2025- wrzesień 2025
45	Zagospodarowanie terenu w ramach obsługi ruchu turystycznego poprzez budowę miejsc parkingowych w Mrzeżynie.	Gmina Trzebiatów	1 500 000,00 zł	1.2.2	luty 2025 - czerwiec 2025
46	Budowa infrastruktury obsługi ruchu turystycznego - budowa 4 toalet	Gmina Trzebiatów	1 200 000,00 zł	1.2.2	kwiecień 2025 - październik 2026

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
	publicznych w pasie nadmorskim gminy Trzebiatów.				
47	Zakup sceny mobilnej z wyposażeniem dla potrzeb organizacji wydarzeń kulturalnych.	Gmina Trzebiatów	300 000,00 zł	1.2.2; 1.3.1, 1.3.3	czerwiec 2024

Źródło: opracowanie własne.

5.2.3. Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych

Tabela 24. Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych.

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
1	Budowa nowych i kompleksowa wymiana istniejących sieci wodociągowych oraz budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Brojce	Gmina Brojce	20 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.2.3., 2.1.2., 3.3.3.	2024 – 2027
2	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych na terenie Gminy Brojce.	Gmina Brojce	15 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.2.3., 2.1.2., 3.3.3.	2024 – 2027
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w Trzeszynie - etap II.	Gmina Karnice	1 000 000,00 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	1.2.2., 1.2.3., 2.1.2., 3.3.3.	maj 2025 – maj 2026

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
4	Budowa kanalizacji wraz oczyszczalnią ścieków w Ciećmierzu.	Gmina Karnice	4 000 000,00 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	1.2.2., 1.2.3., 2.1.2., 3.3.3.	kwiecień 2025 – kwiecień 2026
5	Modernizacja istniejących boisk i kompleksów sportowych oraz infrastruktury towarzyszącej na terenie Gminy Brojce	Gmina Brojce	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	2024- 2027
6	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej w Gminie Rewal.	Gmina Rewal	2 000 000,00 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, programy dofinansowań Ministerstwa Sportu i Turystyki, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (tryb konkursowy)	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	październik 2023 - październik 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
7	Przebudowa boiska w Cerkwicy.	Gmina Karnice	300 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Sportu i Turystyki	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	czerwiec 2025 - listopad 2025
8	Modernizacja małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Gminie Trzebiatów	Gmina Trzebiatów	1 000 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Sportu i Turystyki, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (tryb konkursowy), środki LGD Gryflandia	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	luty 2024- czerwiec 2030
9	Budowa zaplecza sanitarnego na boisku w Trzebiatowie i w Mrzeżynie.	Gmina Trzebiatów	1 000 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Sportu i Turystyki, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (tryb konkursowy), środki LGR Pomorza Zachodniego	1.2.2., 1.3.1.	kwiecień 2023 - kwiecień 2024
10	Modernizacja kompleksu boisk sportowych w Karnicach.	Gmina Karnice	500 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Sportu i Turystyki	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	czerwiec 2025 - listopad 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
11	Bulwary nad Regą – koncepcja wykonania wraz z realizacją projektu.	Powiat gryficki w partnerstwie z gminą Płoty, Gryfice i Trzebiatów	20 000 000,00 zł	Interreg VI A MV/BB/PL	1.2.2., 1.3.1., 1.3.3., 2.2.2., 3.2.1., 3.3.3.	styczeń 2025 - grudzień 2027
12	Rewitalizacja, rozbudowa i nadanie nowych funkcji dla kąpieliska Stawek Gryfice wraz z budową toru pumptrack.	Powiat gryficki	10 000 000,00 zł	Interreg VI A MV/BB/PL	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	styczeń 2025 - grudzień 2026
13	Budowa nowych boisk i kompleksów sportowych na terenie Gminy Brojce.	Gmina Brojce	2 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	2024- 2027
14	Przebudowa i modernizacja infrastruktury sportowej w Gminie Rewal.	Gmina Rewal	12 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1.	grudzień 2024 - grudzień 2027
15	Budowa nowego, wielofunkcyjnego boiska ze sztuczną nawierzchnią w Gryficach	Powiat gryficki	2 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1.	marzec 2025 - grudzień 2026

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
16	Budowa hali gimnastycznej w Trzebiatowie	Powiat gryficki	10 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.1.1., 1.2.2., 1.3.1.	kwiecień 2024 - styczeń 2026
17	Modernizacja i rozbudowa świetlic wiejskich oraz remiz strażackich na terenie Gminy Brojce.	Gmina Brojce	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.2.	2024- 2027
18	Budowa, modernizacja i rozbudowa świetlic wiejskich oraz remiz strażackich na terenie Gminy Płoty.	Gmina Płoty	2 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.2.	czerwiec 2024 - czerwiec 2028
19	Remont świetlicy wiejskiej w Śliwinie	Gmina Rewal	2 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2.	listopad 2023 - listopad 2025
20	Budowa świetlicy wiejskiej w Pustkowie	Gmina Rewal	4 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2.	listopad 2024 - marzec 2026
21	Modernizacja Pałacu w Trzebiatowie	Gmina Trzebiatów	3 200 000,00 zł	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (tryb konkursowy), Program	1.3.2.	kwiecień 2024 - styczeń 2029

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
				Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego		
22	Budowa Gminnego Centrum Integracji Inicjatyw Społecznych.	Gmina Karnice	2 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2.	styczeń 2025 - grudzień 2026
23	Modernizacja wraz z dobudową pomieszczeń zaplecza kuchennego świetlicy wiejskiej w Konarzewie.	Gmina Karnice	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2.	marzec 2025 - marzec 2026
24	Projekt i budowa Centrum rekreacyjno-edukacyjno-sportowego na świeżym powietrzu pod murami miejskimi przy ul. Starogrodzkiej.	Gmina Gryfice	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 1.3.2., 3.2.1., 3.2.3.	marzec 2025 - marzec 2026
25	Budowa Środowiskowego Domu Samopomocy	Powiat gryficki	4 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.1., 1.2.2.	styczeń 2025 - grudzień 2026
26	Przebudowa oraz modernizacja infrastruktury ośrodka zdrowia w miejscowości Brojce.	Gmina Brojce	500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.1., 1.2.2.	2024- 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
27	Modernizacja przychodni w Pobierowie, Rewalu i Niechorzu.	Gmina Rewal	3 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.1., 1.2.2.	wrzesień 2025 - listopad 2027
28	Budowa przychodni w Mrzeżynie	Gmina Trzebiatów	3 000 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Zdrowia	1.2.1., 1.2.2.	kwiecień 2024 - styczeń 2026
29	Budowa, organizacja i utrzymanie schroniska dla zwierząt z gmin obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego	Gmina Trzebiatów	4 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2.	wrzesień 2024 - czerwiec 2026
30	Rozbudowa PSZOK w miejscowości Brojce.	Gmina Brojce	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.1.	2024 - 2027
31	Budowa PSZOK w miejscowości Płoty.	Gmina Płoty	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.1.	maj 2025- lipiec 2027
32	Rozbudowa PSZOK w miejscowości Gryfice	Gmina Gryfice	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.1.	czerwiec 2024 - czerwiec 2025

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
33	Budowa PSZOK w Gminie Trzebiatów	Gmina Trzebiatów	6 000 000,00 zł	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	1.2.2., 3.3.1.	styczeń 2025 - luty 2026
34	Uzupełnienie infrastruktury związanej z budową PSZOK - zakup i instalacja podziemnych pojemników do selektywnej zbiórki wraz z systemem do ich obsługi	Gmina Trzebiatów	1 200 000,00 zł	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	1.2.2., 3.3.1.	styczeń 2026 - lutego 2026
35	Uzupełnienie infrastruktury związanej z rozbudową PSZOK - zakup i instalacja podziemnych pojemników do selektywnej zbiórki wraz z systemem do ich obsługi	Gmina Gryfice	1 300 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 3.3.1.	czerwiec 2024 - czerwiec 2025
36	Zakup nowoczesnego taboru do odbioru odpadów komunalnych z terenu gminy Rewal	Gmina Rewal	5 000 000,00 zł	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	1.2.2., 3.3.1.	grudzień 2024 - grudzień 2027
37	Rewitalizacja parków na terenie Gminy Brojce - tworzenie zielonych miejsc rekreacji dla mieszkańców.	Gmina Brojce	1 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1., 3.2.3.	2024- 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
38	Zagospodarowanie istniejących i tworzenie nowych terenów zielonych na terenie Gminy Trzebiatów.	Gmina Trzebiatów	1 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1., 3.2.3.	styczeń 2025 - kwiecień 2028
39	Zagospodarowanie terenów zielonych pod parki i skwery wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym: ławki, oświetlenie energooszczędne, inna infrastruktura)	Gmina Rewal	3 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1., 3.2.3.	marzec 2024 - październik 2027
40	Likwidacja "miejskich wysp ciepła" poprzez budowę parków kieszonkowych i deszczowych w obrębie Gryfic, a także zwiększenie retencji poprzez zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych.	Gmina Gryfice	1 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.3.2., 3.3.3.	czerwiec 2024 - czerwiec 2025
41	Projekt i budowa parku pomiędzy ul. Niekładzką a Niechorską w rejonie tzw. osiedla Jubilerów - zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych.	Gmina Gryfice	1 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.3.2., 3.3.3.	2025 - 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
42	Budowa i modernizacja miejsc rekreacji w miejscowościach Gminy Brojce	Gmina Brojce	500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1., 3.2.3.	2024 - 2027
43	Rewitalizacja centrum miasta - Plac Zwycięstwa - likwidacja wysp ciepła z jednoczesnym podniesieniem atrakcyjności turystycznej.	Gmina Gryfice	1 500 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.3.2., 3.2.3.	2024- 2027
44	Przebudowa Starego Rynku w Trzebiatowie	Gmina Trzebiatów	9 400 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.3.2., 3.2.3.	2024 - 2025
45	Przebudowa i modernizacja placów i skwerów w Gminie Rewal	Gmina Rewal	7 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.2.2., 1.3.1., 3.2.1., 3.2.3.	luty 2024 - październik 2027
46	Budowa gminnej instalacji OZE - poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Brojce	Gmina Brojce	3 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	2.3.1., 2.3.2., 2.3.3.	2024- 2027

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	KWOTA DOFINANSOWANIA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ	CZAS REALIZACJI
47	Budowa gminnej instalacji OZE - poprawa efektywności energetycznej - budowa własnej farmy fotowoltaicznej	Gmina Gryfice	3 000 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	2.3.1., 2.3.2., 2.3.3.	2025 - 2027
48	Rozbudowa o część dydaktyczną MOS Waniorowo.	Powiat gryficki	10 000 000,00 zł	programy dofinansowań Ministerstwa Edukacji i Nauki	1.1.1., 1.1.3.	czerwiec 2024 - wrzesień 2026
49	Budowa wind osobowych w ZS Płoty, Gryfice, Trzebiatów.	Powiat gryficki	1 200 000,00 zł	środki finansowe funduszy krajowych i zagranicznych	1.1.1., 1.1.3.	czerwiec 2024 - wrzesień 2026

Źródło: opracowanie własne.

Powiązanie pomiędzy projektami – wiązki projektów

Tabela 25. Wiazka projektów nr 1: „Plan zwiększenia dostępności i jakości usług publicznych” – opis powiązań między projektami.

1	WIAZKA [1] PLAN ZWIĘKSZENIA DOSTĘPNOŚCI I JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH
	<p><i>Plan zwiększenia dostępności i jakości usług publicznych</i> realizowany będzie za pomocą projektów nastawionych na bezpośredni wzrost komfortu i jakości życia mieszkańców obszaru partnerstwa, zarówno w wymiarze usług społecznych, jak i komunalnych, których standard równie mocno wpływa na ocenę partnerstwa, jako miejsca do życia i rozwoju. Projekty z zakresu edukacji włączającej i doposażenia pracowni szkół branżowych oraz rozwinięcia oferty edukacyjnej, w połączeniu z projektami usług senioralnych oraz inwestycjami nastawionymi na modernizację ośrodków zdrowia, świetlic wiejskich oraz budowę punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, odwrócą trendy migracyjne wpływając na wzrost zainteresowania obszarem partnerstwa wśród mieszkańców wszystkich ekonomicznych grup wieku.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Program stypendialny dla uczniów osiągających wysokie wyniki w nauce. • Inwestycje w obszarze edukacji - doposażenie pracowni i instytucji wspierających system edukacji. • Opracowanie diagnozy w zakresie kształcenia w odniesieniu do potrzeb rynku pracy. • Pomoc finansowa umożliwiająca uczniom kształcenia zawodowego naukę poza miejscem zamieszkania. • Kompleksowy program podnoszenia i rozwijania umiejętności i kompetencji oraz uzyskiwania kwalifikacji przez uczniów i nauczycieli. • Podniesienie kompetencji z zakresu edukacji włączającej. • Program „Aktywny Senior Powiatu Gryfickiego” • Centrum Kultury w Gryficach – adaptacja dawnego obiektu PSP w Gryficach. • Przygotowanie projektu budowlanego oraz przeprowadzenie prac związanych z odbudową domu kultury w Trzebiatowie. • Rozbudowa i modernizacja budynku Gminnego Klubu Kultury w Karnicach. • Rozbudowa i modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Rewalu. • Budowa przychodni w Mrzeżynie.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 26. Wiązka projektów nr 2: „Plan podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszaru partnerstwa” – opis powiązań między projektami.

2	WIAZKA [2] PLAN PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ OBSZARU PARTNERSTWA
	<p>Projekty realizowane w ramach <i>Planu podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszaru partnerstwa</i> łączą w sobie koncentracje wielowymiarowego aspektu atrakcyjności turystycznej. Zmieniające się trendy społeczne w zakresie zdrowego stylu życia, wzrost zainteresowania odkrywaniem miejsc tożsamości regionalnej oraz skuteczna promocja samorządów lokalnych wpływa na konieczność podjęcia działań nastawionych na turystykę w ujęciu bardzo szerokim. Realizacja Planu podnoszenia atrakcyjności turystycznej pozwoli „zatrzymać” osoby odwiedzające obszar partnerstwa na dłużej – sieć najbardziej rozpoznawalnych atrakcji turystycznych wzmocniona zostanie ofertą infrastruktury sportowej (w tym wodnej), rekreacyjnej, a bogaty kalendarz wydarzeń dopełni profil historyczny obszaru.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowanie oferty wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowo-rekreacyjnym z wykorzystaniem imprez odbywających się cyklicznie oraz imprez wykreowanych na potrzeby wzmocnienia oferty kulturalnej Partnerstwa: Brojce Folk Fest - przegląd muzyki etnicznej i folklorystycznej, Eko-Mix – Festiwal ekologiczny, Trzebiatowskie Święto Kaszy, Spotkanie z tradycją w Karnicach, A może jazz... Rewalski Festiwal Jazzowy, Gryficki Festiwal Międzypokoleniowy. • Zakup sceny mobilnej z wyposażeniem dla potrzeb organizacji wydarzeń kulturalnych. • Rozbudowa i modernizacja zejść na plaże w Mrzeżynie i w Rogowie. • Budowa i przebudowa zejść plażowych w Gminie Rewal. • Budowa infrastruktury obsługi ruchu turystycznego - budowa 4 toalet publicznych w pasie nadmorskim gminy Trzebiatów. • Zagospodarowanie terenu w ramach obsługi ruchu turystycznego poprzez budowę miejsc parkingowych w Mrzeżynie. • Modernizacja przystani kajakowej w Mrzeżynie oraz w Trzebiatowie wraz z budową 2 slipów na szlaku wodnym. • Modernizacja i rozbudowa przystani kajakowej w Gryficach. • Wyposażenie młyna gospodarczego w Trzebiatowie. • Modernizacja Pałacu w Trzebiatowie wraz z jego wyposażeniem. • Opracowanie i wdrożenie gry terenowej pn. „Tajemnice ziemi gryfickiej” zachęcającej do aktywnego poznawania najciekawszych miejsc w partnerstwie. • Wytyczenie szlaku turystycznego "Szlakiem Gotyku Ziemi Gryfickiej" wraz z renowacją i oznakowaniem obiektów przynależnych. • Modernizacja Stadionu Miejskiego w Trzebiatowie. • Wodne trasy turystyczne na rzece Redze – wytyczenie i budowa tras wraz z wyposażeniem w obiekty małej infrastruktury. • Przygotowanie programu prac konserwatorskich wraz z projektem budowlanym oraz przeprowadzeniem prac konserwatorskich przy: Bramie Wysokiej, Kamiennej w Gryficach, Baszcie Prochowej oraz przy zabytkowych ruinach kościoła pw. Św. Mikołaja w Trzęsaczu.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 27. Wiązka projektów nr 3: „Plan wzrostu społeczno-gospodarczego” – opis powiązań między projektami.

3	WIĄZKA [3] PLAN WZROSTU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
	<p><i>Plan wzrostu społeczno-gospodarczego</i> stanowi zbiór zintegrowanych działań skoncentrowanych na podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej obszaru partnerstwa, która w konsekwencji przyczyni się wzrostu jakości życia mieszkańców. Charakter planowanych działań dotyczy przede wszystkim wdrożenia określonego standardu obsługi inwestora z jednoczesną obsługą stref inwestycyjnych. Chcąc wzmocnić pozycję sektora turystycznego jako mającego wpływ na rozwój gospodarczy, <i>Plan wzrostu społeczno-gospodarczego</i>, zakłada projekt skoncentrowany na jednym z największych potencjałów turystycznych obszaru – Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej. Plan zakłada także działania rewitalizacyjne, których efektem staną się atrakcyjne, pozbawione występujących zjawisk kryzysowych, przestrzenie.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja: Parku Miejskiego w Trzebiatowie, amfiteatru w parku miejskim w Płotach, Parku Miejskiego w Gryficach, parków dworskich na terenie Gminy Brojce (w Stołążu, Tąpadłach, Strzykocinie i Mołstowie), parku miejskiego w Płotach, zabytkowego parku w Karnicach • Rewitalizacja Nowego Zamku w Płotach na rzecz stworzenia w nim Centrum Informacji Turystycznej, centrów obsługi inwestorów, informacji gospodarczej i wsparcia firm, w kontekście tworzenia Strefy Przemysłowej PPG. • Utworzenie Powiatowego Centrum Obsługi Inwestora (PCOI) z punktami ulokowanymi w każdej z gmin Partnerstwa. • Rozbudowa infrastruktury Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej - nowe tory do Pobierowa • Rewitalizacja infrastruktury Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej - odbudowa torów kolejowych do Trzebiatowa, remont zabytkowego mostu kolejowego w Nowielicach/gm. Trzebiatów • Rozbudowa i rewitalizacja Muzeum Kolejki Wąskotorowej w Gryficach • Utworzenie Strefy Ekonomicznej przy trasie S6.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 28. Wiązka projektów nr 4: „Plan zielonej transformacji” – opis powiązań między projektami.

4	WIĄZKA [4] PLAN ZIELONEJ TRANSFORMACJI
<p><i>Plan zielonej transformacji zakłada realizację projektów przyczyniających się przede wszystkim do promowanie efektywności energetycznej i energooszczędności oraz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i poprawy jakości powietrza wskutek redukcji niskiej emisji. Ponadto, zakłada się zagospodarowanie terenów zielonych, w kierunku tworzenia parków i skwerów, co w sposób naturalny przyczyni się do poprawy jakości powietrza na obszarze.</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja wraz z realizacją elementów pasywności budynku Urzędu Gminy Gryfice i Starostwa Powiatowego w Gryficach. • Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rewalu wraz z instalacją paneli fotowoltaicznych i pompy ciepła. • Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Miasta Trzebiatów. • Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Płotach. • Termomodernizacja oraz wymiana źródeł ciepła, w tym instalacja paneli fotowoltaicznych i montaż pomp ciepła, w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 i 2 w Trzebiatowie oraz budynku Przedszkola przy ul. Waryńskiego w Trzebiatowie. • Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy i miasta Płoty oraz Gminy i miasta Gryfice • Modernizacja oświetlenia ulicznego poprzez wymianę opraw na energooszczędne w miejscowościach Gminy Karnice. • Budowa gminnego oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Brojce. • Budowa pasywnych źródeł energii budynków jednostek Powiatu Gryfickiego. • Budowa infrastruktury ładowania pojazdów zeroemisyjnych. 	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29. Wiązka projektów nr 5: „Plan ochrony zasobów lokalnych” – opis powiązań między projektami.

5	WIĄZKA [5] PLAN OCHRONY ZASOBÓW LOKALNYCH
	<p>Projekty realizowane w ramach <i>Planu ochrony zasobów lokalnych</i> przyczynią się do opieki i ochrony najcenniejszych walorów partnerstwa. Będzie to możliwe dzięki projektom bezpośrednio nastawionym na wsparcie zasobów ludzkich odpowiedzialnych za działania na rzecz zachowania zasobów (OSP, straże rybackie) jak i projektom miękkim, nastawionym na kształtowanie postaw społecznych gotowych do dbałości i ochrony dziedzictwa.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Doposażenie jednostek OSP: Mrzeżyno, Trzebiatów, Gołańcz Pomorska, Płoty, Niechorze, Pobierowo, Gryfice, Trzygłowie oraz jednostek OSP z terenu Gminy Brojce i Karnice. • Niebieskie korytarze Powiatu Gryfickiego – doposażenie straży rybackiej. • Modernizacja zbiorników przeciwpożarowych na terenie Gminy Brojce. • Modernizacja zbiorników przeciwpożarowych w Ciećmierzu i Paprotnie. • Wprowadzenie działań edukacyjno-szkoleniowych dla mieszkańców Gminy Karnice, służących podnoszeniu wiedzy na temat ryzyka związanego ze zmianą klimatu. • Integrujące społecznie działania edukacyjne z zakresu zmian klimatycznych i postaw pro środowiskowych w powiecie gryfickim.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 30. Wiązka projektów nr 6: „Plan współpracy samorządowej” – opis powiązań między projektami.

6	WIĄZKA [6] PLAN WSPÓŁPRACY SAMORZĄDOWEJ
<p><i>Plan współpracy samorządowej</i> zakłada zintegrowanie i koncentrację działań służących poprawie efektywności prowadzonej wśród partnerów polityki rozwoju. Fundamentem planu będzie utworzenie biura ZIT, odpowiedzialnego za wdrażanie strategii terytorialnej oraz konsekwentne prowadzenie wspólnej dla całego partnerstwa promocji turystycznej obszaru.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie partnerskiego kalendarza wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym • Stworzenie aplikacji mobilnej promującej atrakcje turystyczne obszaru • Opracowanie i wydanie przewodnika po atrakcjach turystycznych dla gmin z terenu powiatu gryfickiego • Turystyczny SPOT 	

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 31. Wiązka projektów nr 7: „Plan integracji przestrzennej obszaru” – opis powiązań między projektami.

7	WIAZKA [7] PLAN INTEGRACJI PRZESTRZENNEJ OBSZARU
<p>Projekty realizowane w ramach <i>Planu integracji przestrzennej</i> obszaru charakteryzują się skoncentrowaniem na zagadnieniach mobilności i transportu. Rozwój sieci tras rowerowych, budowa infrastruktury dla transportu zeroemisyjnego oraz utworzenie sprawnie funkcjonującego systemu transportu zbiorowego stanowić będzie fundament dla dalszej integracji i efektywnej polityki zrównoważonego rozwoju.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie mobilności mieszkańców obszaru partnerstwa poprzez budowę drogi rowerowej łączącej miejscowości: Lędzin i Cerkwica. • Przygotowanie dokumentacji technicznej na budowę drogi rowerowej, obejmującej obszar gminy Brojce i odcinek: Gryfice – Brojce oraz realizacja I etapu budowy drogi rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. • Przygotowanie dokumentacji technicznej na budowę ścieżki rowerowej na trasie Płoty – Gryfice oraz realizacja I etapu budowy ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. • Budowa ścieżki rowerowej Gryfice - Przybiernówko - Grądy do granicy z gm. Karnice w miejscowości Modlimowo. • Budowa ścieżki rowerowej Modlimowo – Cerkwica. • Zwiększenie mobilności mieszkańców partnerstwa poprzez budowę drogi rowerowej łączącej miejscowości: Karnice i Rewal • Organizacja na obszarze partnerstwa systemu komunikacji transportu autobusowego. • Budowa drogi rowerowej łączącej Karnice i Dreżewo. • Budowa ścieżki rowerowej Trzęsacz - Dreżewo wraz z infrastrukturą towarzyszącą. • Budowa ścieżki rowerowej w ciągu ulicy Zdrowej w Gryficach. 	

Źródło: opracowanie własne.

6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

6.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

Forma instytucjonalizacji

Mając na uwadze wzmacnianie i rozwój więzi partnerskich oraz integracji terytorialnej w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszaru partnerstwa gmin i powiatu gryfickiego, w tym zaangażowanie partnerów w pozyskiwanie i efektywne wykorzystanie środków zewnętrznych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, w szczególności środków polityki spójności Unii Europejskiej w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, Partnerstwo Powiatu Gryfickiego, zdecydowało się zinstytucjonalizować swoją formę współpracy podpisując w dniu 28 lutego 2023 r. ***Porozumienie w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic⁴.***

Celami Porozumienia są:

- ▶ powołanie Związku ZIT, określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy członków związku ZIT przy opracowaniu i przyjęciu strategii ZIT oraz zarządzaniu ZIT w ramach perspektywy finansowej 2021–2027,
- ▶ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz zapewnienie partnerskiego modelu współpracy pomiędzy członkami Związku ZIT,
- ▶ aktywne współdziałanie na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb obszaru realizacji ZIT.

---

⁴ Porozumienie w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic zawarte w dniu 28.02.2023 r. (DZ. URZ. WOJ. 2023.3221)

W dalszej części, zaprezentowany został system zarządzania wdrażaniem strategii, dla którego fundamentem stała się struktura organizacyjna wynikająca z podpisanego porozumienia.

System zarządzania wdrażaniem strategii

System zarządzania wdrażaniem strategii oparty został na strukturze organizacyjnej przyjętej w *Porozumieniu w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic*.

Zgodnie z zapisami porozumienia, organami biorącymi aktywny udział w procesie wdrażania strategii pozostają:

▶ Lider Związku ZIT

Lider Związku ZIT jest stroną Porozumienia, której pozostałe strony Porozumienia przekazały zarządzanie ZIT. Lider reprezentuje członków związku ZIT przed osobami trzecimi, w tym instytucjami i organami administracji publicznej w szczególności przed właściwymi instytucjami zarządzającymi.

Do obowiązków Lidera związku ZIT należą:

- opracowanie strategii ZIT zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do uchwalenia lub realizacji strategii ZIT, a także zmian i modyfikacji strategii ZIT oraz uzgadnianie ich treści z pozostałymi członkami związku ZIT oraz innymi podmiotami,
- uchwalenie strategii ZIT i przedkładanie jej do zaopiniowania i uzgodnienia z podmiotami wymienionymi w powszechnie obowiązujących przepisach prawa,
- informowanie pozostałych członków związku ZIT o przypadkach, które mogą mieć wpływ na prawidłową i terminową realizację powierzonych zadań,
- współpraca z Radą Partnerstwa i Grupą Roboczą i innymi podmiotami w procesie przygotowania strategii ZIT i zarządzania ZIT,
- zarządzanie ZIT przy uwzględnieniu warunków ustanowionych przez IZ,
- przetwarzanie danych osobowych, w sposób zgodny z przepisami danych osobowych, pozyskanych w związku z opracowaniem Strategii ZIT oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do przygotowania i przyjęcia Strategii ZIT oraz zarządzania ZIT.

Zgodnie z zapisami *Porozumienia w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic*, funkcję Lidera Związku ZIT pełni Wójt Gminy Rewal.

► Biuro ZIT

Strony porozumienia dopuszczają także możliwość utworzenia Biura ZIT wykonującego zadania związane z zarządzaniem ZIT zlecone przez Lidera.

Biuro ZIT może zostać usytuowane w strukturze urzędu Lidera związku ZIT i funkcjonuje wówczas zgodnie z obowiązującym Regulaminem Organizacyjnym urzędu Lidera związku ZIT, a Pracodawcą dla zatrudnionych pracowników Biura ZIT jest organ wykonawczy Lidera związku ZIT.

Do głównych zadań Biura ZIT należeć będzie:

- koordynacja działań członków w związku z realizacją wspólnych przedsięwzięć,
- przygotowanie i wdrażanie wspólnych planów działań obejmujących inwestycje i inne aktywności wspierające rozwój obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego,
- wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania,
- przygotowanie wspólnych projektów, aplikowanie o środki zewnętrzne oraz koordynacja realizowanych projektów,
- podejmowanie regularnych działań na rzecz budowania wizerunku i lobbowanie na rzecz realizacji wspólnych interesów Partnerstwa,
- współpraca z Zespołem Partnerów Społeczno-Gospodarczych, prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy.

► Rada Partnerstwa na czele z Przewodniczącym Rady Partnerstwa

Rada Partnerstwa jest ciałem wspierającym i doradczym Lidera związku ZIT. Do zadań Rady Partnerstwa należy:

- opiniowanie projektu strategii ZIT, propozycji jej zmian oraz innych dokumentów niezbędnych do zarządzania ZIT,
- inicjowanie zmian strategii ZIT,
- nadzór nad procesem zarządzania ZIT.

W skład Rady Partnerstwa wchodzi osoby pełniące funkcję organów wykonawczych członków związku ZIT.

Pracami Rady Partnerstwa kieruje Przewodniczący Rady Partnerstwa. Przewodniczącym Rady Partnerstwa jest osoba pełniąca funkcję starosty powiatu gryfickiego. Do wyłącznej kompetencji Przewodniczącego Rady Partnerstwa:

- zwoływanie posiedzeń Rady Partnerstwa z własnej inicjatywy lub na pisemny wniosek jednego z członków Rady Partnerstwa,
- kierowanie pracami Rady Partnerstwa ZIT.

Posiedzenia Rady Partnerstwa odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał. Decyzje Rady Partnerstwa podejmowane są zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 1/2 składu Rady Partnerstwa ZIT. W przypadku równej ilości głosów „za” i „przeciw” decyduje głos oddany przez przedstawiciela Lidera związku ZIT. Każdy członek Rady Partnerstwa posiada jeden głos.

▶ Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych

Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych jest ciałem opiniująco-doradczym Lidera związku ZIT. Do zadań Zespołu Doradczego Partnerów Społeczno-Gospodarczych należy:

- udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z zarządzaniem ZIT,
- opiniowanie projektu strategii ZIT oraz propozycji jej zmian i innych dokumentów,
- inicjowanie zmian strategii ZIT.

W skład Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych wchodzi w szczególności przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, działających na obszarze Związku ZIT.

▶ Grupa Robocza na czele z Koordynatorem Grupy Roboczej

Grupa Robocza to zespół powołany przez Partnerstwo Powiatu Gryfickiego w ramach programu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, składający się z merytorycznych pracowników administracji samorządowej gmin, tworzących Partnerstwo Powiatu Gryfickiego, odpowiedzialnych za bieżącą organizację współpracy pomiędzy ekspertami Związku Miast Polskich, a Radą Partnerstwa i Liderem Związku ZIT.

Cykl aktualizacji strategii

Rada Partnerstwa Powiatu Gryfickiego wraz z Przewodniczącym Rady, przy odpowiednim wsparciu Lidera Związku ZIT, realizować będzie proces cyklicznego przeglądu i oceny stopnia wdrażania strategii. Ocena ta, dokonywana będzie minimum raz na 5 lat, w jej następstwie będą decyzje dotyczące ewentualnej modyfikacji lub aktualizacji strategii albo ich brak.

Z uwagi jednak na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, dopuszcza się możliwość wcześniejszej aktualizacji dokumentu. W tym celu, Rada Partnerstwa na uzasadniony wniosek Lidera Związku ZIT, może podjąć decyzję o aktualizacji strategii na dowolnym etapie jej realizacji. Jednakże, każda taka decyzja o modyfikacji powinna określać ramowy harmonogram aktualizacji, a także tryb organizacji prac oraz źródła ich finansowania.

Zakres czasowy strategii przyjęty został się na okres do 2030 r. Po upływie tego terminu, Partnerstwo Powiatu Gryfickiego, podejmie decyzję dotyczącą opracowania nowego dokumentu lub aktualizacji obowiązującej strategii w zależności od potrzeb wynikających z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych obszaru partnerstwa.

6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji celów strategicznych, projektów i powstawania w ich ramach produktów. Polega ono na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji programów strategicznych i skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Organem monitorującym proces strategiczny, w tym: stopień realizacji projektów, osiągnięcie założonych w strategii celów i wskaźników, a także zatwierdzającym postępy we wdrażaniu strategii terytorialnej i wskazującym wagę okoliczności wpływających na podejmowane w procesie działania, pozostaje lider związku ZIT.

Dlatego też, bieżące monitorowanie postępów realizacji strategii będzie koordynowane przez Lidera związku ZIT we współpracy z Biurem ZIT, które to

opracowywać będzie „**Raport o stanie realizacji strategii terytorialnej**”, w sposób cykliczny, co dwa lata.

Zakres merytoryczny i organizacyjny prac nad raportem będzie obejmował:

- ▶ zmiany społeczno-gospodarcze obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, w szczególności uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju;
- ▶ szczegółowe wskaźniki i sposób pozyskania danych;
- ▶ analizę zmian wartości wskaźników realizacji celów strategicznych;
- ▶ informację nt. realizacji projektów, analiza (finansowego i rzeczowego) postępu realizacji projektów;
- ▶ funkcje podmiotów współpracujących na poziomie projektów i gmin;
- ▶ sprawozdanie z wykonania budżetu (jeśli zasadne).

Założenia *Raportu o stanie realizacji strategii terytorialnej* zostaną zatwierdzone przez Radę Partnerstwa, a wnioski z raportu stanowić będą mogły podstawę realizacji działań ewaluacyjnych lub zmiany mechanizmów realizacji strategii, jak i modyfikacji zakresu i sposobu realizacji projektów.

Ponadto, dzięki prowadzonemu systemowi komunikacji wewnętrznej (w formie elektronicznych baz danych), Biuro ZIT w sposób bieżący śledzić będzie postępy realizacji zapisów strategii.

Wyniki procesu ewaluacji, w tym wnioski i wynikające z nich rekomendacje, podlegać będą upublicznieniu interesariuszom strategii.

Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym aspektem funkcjonowania systemu ewaluacji strategii będzie jego powiązanie z systemem monitorowania i prowadzoną sprawozdawczością. Informacje i dane pochodzące z monitorowania zostaną wykorzystane do koordynacji i wzajemnego wsparcia systemu ewaluacji.

Proces ewaluacji strategii będzie uruchamiany przez Lidera związku ZIT lub na wniosek Rady Partnerstwa. Realizatorem przygotowania ewaluacji będzie Biuro ZIT, korzystające ze wsparcia ekspertów wewnętrznych (pracownicy administracji członków Partnerstwa Powiatu Gryfickiego) lub ekspertów zewnętrznych.

Wykorzystanie danych w procesie ewaluacji będzie polegało na uzyskaniu dostępu do danych pozyskanych i gromadzonych w ramach procesu monitorowania, statystyki publicznej i Monitora Rozwoju Lokalnego.

Ocena strategii terytorialnej ZIT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego powinna opierać się na kryteriach:

- ▶ trafności - w jakim stopniu cele i narzędzia partnerstwa odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru,
- ▶ skuteczności - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte,
- ▶ trwałości - ciągłości efektów, wpływ i oddziaływanie,
- ▶ efektywności - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści,
- ▶ użyteczności - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Realizacja procesu ewaluacji powinna dotyczyć:

- ▶ **ewaluacji on-going** – prowadzonej co dwa lata, w oparciu o raporty z realizacji strategii warunkujące zmiany. Ewaluacja on-going dostarczy rekomendacji ws. modyfikacji, zaniechania lub uruchomienia projektów, a także pomoże w weryfikacji i aktualizacji celów oraz mechanizmów realizacji strategii.
- ▶ **ewaluacji mid-term** – w 2027 r. w celu oceny efektów wdrażania strategii w trakcie realizacji. Ewaluacja mid-term zostanie przeprowadzona w zakresie analizy pierwszych produktów i rezultatów, co pozwoli ocenić efekty wdrażania. Taki rodzaj ewaluacji wskaże, w jaki sposób założenia strategii przekładane są na działania i określi konieczność przeprowadzania zmian.
- ▶ **ewaluacji ex-post** – która powinna odbyć się po zakończeniu procesu realizacji strategii, a więc po 2030 r. Ewaluacja ex-post pozwoli podsumować i ocenić cały proces wdrażania strategii. Określi ponadto czynniki wpływające na sukces lub niepowodzenie interwencji oraz jej efekty, w szczególności wpływ na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

Monitoring i sprawozdawczość w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych wynikające z porozumienia terytorialnego

Partnerstwo OF Gryfic chcąc realizować zapisy niniejszej strategii terytorialnej zobowiązane jest podpisać z Zarządem Województwa Zachodniopomorskiego, pełniącym funkcję Instytucji Zarządzającej programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027, porozumienie terytorialne, którego celem będzie:

- 1) uzgodnienie zasad i zakresu wsparcia realizacji strategii ZIT w ramach FEPZ;

- 2) określenie przedsięwzięć priorytetowych, ważnych dla rozwoju obszaru objętego Porozumieniem, wyrażających wspólne interesy Partnerstwa JST i realizujących cele wyznaczone w strategii ZIT oraz zgodnych z celami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa;
- 3) przygotowanie przedsięwzięć priorytetowych, o których mowa w pkt 2, umożliwiające złożenie wniosków o dofinansowanie w terminach określonych w Porozumieniu;
- 4) realizacja przedsięwzięć priorytetowych, o których mowa w pkt 2, umożliwiająca złożenie wniosków o płatność w terminach określonych w Porozumieniu;
- 5) wzmocnienie powiązań i współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi Partnerstwo JST oraz partnerami społecznymi, gospodarczymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu równomiernego rozwoju całego obszaru Partnerstwa JST.

Zgodnie z zapisami porozumienia, Partnerstwo OF Gryfic zobowiązane jest prowadzić monitoring stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych oraz przygotować i przekazać Instytucji Zarządzającej sprawozdania w tym zakresie.

Sprawozdania z przebiegu procesu przygotowania przedsięwzięć priorytetowych do realizacji przekazywane będą w cyklu kwartalnym. Partnerstwo do 10 dnia miesiąca następującego po zakończeniu każdego kwartału przedkładać będzie Instytucji Zarządzającej sprawozdanie według stanu na koniec kwartału. W sprawozdaniach będą ujmowane te przedsięwzięcia priorytetowe, dla których nie złożono jeszcze wniosku o dofinansowanie.

Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć priorytetowych przekazywane będą w cyklu rocznym. Partnerstwo do 30 dni po zakończeniu każdego roku kalendarzowego przedkładać będzie Instytucji Zarządzającej sprawozdanie według stanu na koniec roku. Sprawozdania będą przekazywane do czasu złożenia wniosku o płatność końcową dla ostatniego przedsięwzięcia priorytetowego.

Instytucja Zarządzająca będzie mogła ponadto ustalić inne zasady monitoringu i sprawozdawczości niż określone w porozumieniu, o czym poinformuje Partnerstwo.

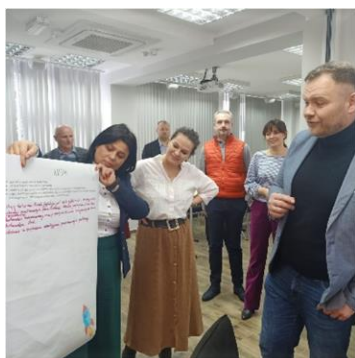
7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z art. 34 ust. 15. pkt 6 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–20271 (tzw. *ustawa wdrożeniowa*), *strategia ZIT określa w szczególności opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad **przygotowaniem i wdrażaniem** strategii ZIT oraz **sprawozdanie** z przeprowadzonych konsultacji społecznych.*

Zgodnie z powyższym, partycypacja społeczna rozumiana będzie jako proces zaangażowania interesariuszy strategii terytorialnej ZIT w prace nad jej powstawaniem na każdym etapie: od identyfikacji kluczowych grup odbiorców strategii jeszcze w fazie przygotowawczej, po zbieranie opinii i uwag mieszkańców służących potencjalnej aktualizacji zapisów już wdrażanej strategii.

Ryc. 20. Proces zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych na poszczególnych etapach powstawania strategii terytorialnej ZIT.

PRZYGOTOWANIE

- identyfikacja kluczowych grup interesariuszy
- badania jakościowe w formie ankiet, formularzy i kwestionariuszy
- wywiady pogłębione
- warsztaty diagnostyczne

REALIZACJA

- formalne powołanie Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych
- stanowisko ZPS-G
- nabór projektów
- instytucjonalizacja partnerstwa

OCENA EFEKTÓW

- promocja działań i bieżąca komunikacja Partnerstwa Powiatu Gryfickiego z interesariuszami strategii
- konsultacje społeczne
- zbieranie uwag i opinii mieszkańców w kontekście ewentualnych zmian i aktualizacji zapisów strategii terytorialnej

Źródło: opracowanie własne.

Czynnikiem wpływającym niewątpliwie na wysoki stopień zaangażowania interesariuszy w proces strategiczny oraz duże upowszechnienie rozpoznawalności i zorientowania wśród mieszkańców obszaru na sprawy podejmowane przez Partnerstwo Powiatu Gryfickiego, był wybór **modelu pracy ekspercko-partycypacyjnego**, który zakładał szeroki udział władz i społeczności lokalnej w pracach nad dokumentem, przy jednoczesnym zaangażowaniu **ekspertów Związku Miast Polskich**, odpowiadających między innymi za organizację i przeprowadzenie warsztatów diagnostyczno-strategiczných, wsparcie komunikacyjno-marketingowe oraz doradztwo sektorowe.

Poniższy rozdział stanowi swego rodzaju przegląd wydarzeń, podejmowanych dla maksymalizacji stopnia zaangażowania interesariuszy strategii terytorialnej ZIT, w proces jej przygotowania, realizacji oraz wdrożenia.

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Proces **przygotowania strategii terytorialnej ZIT** rozpoczęto, we współpracy z przedstawicielami partnerstwa, od próby **identyfikacji kluczowych dla procesu strategicznego, interesariuszy**, których wiedza, doświadczenie oraz zorientowanie na sprawy lokalne, mogły wesprzeć i jednocześnie wzbogacić prace ekspertów ZMP zajmujących się opracowaniem pierwszego z produktów procesu – tj. raportu diagnostycznego.

W gronie tak zidentyfikowanych interesariuszy znaleźli się przedstawiciele sektora publicznego, przedsiębiorcy oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą, przedstawiciele sektora pozarządowego, miłośnicy historii i ziemi i gryfickiej, osoby działające na rzecz ochrony środowiska (w tym m.in. na rzecz ochrony rzeki Regi) oraz lokalne autorytety. Obecność kluczowych grup interesariuszy pozwoliła uchwycić złożoność obszaru partnerstwa jeszcze przed organizowaniem etapu badań ilościowych i jakościowych, co z kolei przełożyło się na lepszą interpretację i analizę ich wyników.

Trzon źródeł danych wykorzystanych zarówno w raporcie diagnostycznym jak i strategii, stanowiły informacje wygenerowane na podstawie **badania społecznych**. Co ważne, sposób organizacji badań, opierający się na dużym zaangażowaniu partnerów i lokalnych liderów oraz formuła badania opinii publicznej zapewniły procesowi strategicznemu walor społecznej partycypacji mieszkańców. Otwartość metod badawczych na bieżący udział mieszkańców w procesie opracowania strategii Partnerstwa umożliwił odbiór i wdrożenie, po stosownej analizie, zgłaszanych uwag, obserwacji i komentarzy pochodzących z różnych grup interesariuszy.

Badaniami jakościowymi zapewniającymi zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych, od momentu rozpoczęcia prac nad raportem diagnostycznym, do momentu przyjęcia ostatecznej wersji strategii terytorialnej ZIT, były:

- ▶ Badanie opinii oraz planów życiowych **młodzieży** – przeprowadzone online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęły uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych uczących się na obszarze partnerstwa. Ankieta koncentrowała się na kwestiach związanych z planami życiowymi i zawodowymi uczniów, postawami przedsiębiorczymi oraz

postrzeganiem przez młodzież obszaru Partnerstwa, jako miejsca do życia. Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących.

- ▶ Badanie opinii **mieszkańców** gmin obszaru partnerstwa – badania przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie internautów/mieszkańców gmin obszaru partnerstwa. W ankiecie poruszono tematy postrzegania partnerstwa jako miejsca do życia, sposobu korzystania z usług na terenie partnerstwa i poza nim oraz zapotrzebowania na przedsięwzięcia, które powinny zostać zrealizowane w latach przyszłych. Badanie przeprowadzono przy udziale członków GR i pracowników właściwych urzędów, którzy zadbali o rozpowszechnienie informacji o ankiecie i prowadzili aktywne działania zachęcające mieszkańców do udziału w badaniu.
- ▶ Badanie opinii lokalnych **liderów** – badanie było skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych reprezentujących samorząd lokalny, organizacje społeczne, środowisko przedsiębiorców i liderów opinii, zostało przeprowadzone online. Ankieta zebrała „ekspercką” wiedzę liderów na temat obszaru, przepływu mieszkańców między gminami w celu realizacji usług oraz przedsięwzięć koniecznych dla dalszego rozwoju Partnerstwa
- ▶ Matryca **bilansu usług** na terenie obszaru partnerstwa – badania samorządów w zakresie bilansu usług, będące analizą przepływów usług pomiędzy gminami oraz lokalizacji centrów poszczególnych kategorii usług na terenie partnerstwa uzupełniły indywidualne wywiady z wójtami i burmistrzami, konsultacje z GR i RP oraz wyniki badań mieszkańców i liderów.
- ▶ Arkusz „Podstawowe pytania dotyczące **przedsiębiorczości**” – badanie diagnozowało warunki/klimat w Partnerstwie do rozwoju przedsiębiorczości. Poza analizą wypełnionego przez gminy arkusza odbyły się konsultacje wyników z GR oraz dyskusje na posiedzeniach RP na temat stanu przedsiębiorczości w Partnerstwie.

W wielu przypadkach zebrane i opracowane wyniki badań społecznych stanowiły podstawę do dalszej, pogłębionej analizy, którą podejmowano w trakcie przeprowadzania warsztatów strategicznych. Przykładami takich działań były:

- ▶ Arkusze do identyfikacji i rangowania **zasobów i produktów** Partnerstwa – badania zasobów i produktów na obszarze partnerstwa polegały na inwentaryzacji oraz ocenie posiadanych przez samorządy zasobów i produktów lokalnych. Następnie, w trakcie spotkań i warsztatów z GR i RP, uczestnicy dokonywali rangowania produktów. Wyniki zarówno badania, jak i warsztatów, były podstawą do określenia potencjałów Partnerstwa.

Ryc. 21. Warsztat z zasobów i produktów Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, Trzebiatów: 18 sierpnia 2022 r.

Źródło: zasoby własne ZMP.

- ▶ Drzewa problemów – jako narzędzie pozwalające na zidentyfikowanie kluczowych problemów wspólnych dla całego obszaru Partnerstwa oraz przyczyn i skutków tych problemów.
- ▶ Analiza SWOT – jako sposób na określenie głównych kierunków strategicznych dla obszaru z wykorzystaniem jego mocnych i słabych stron oraz zdiagnozowanych w otoczeniu szans i zagrożeń.

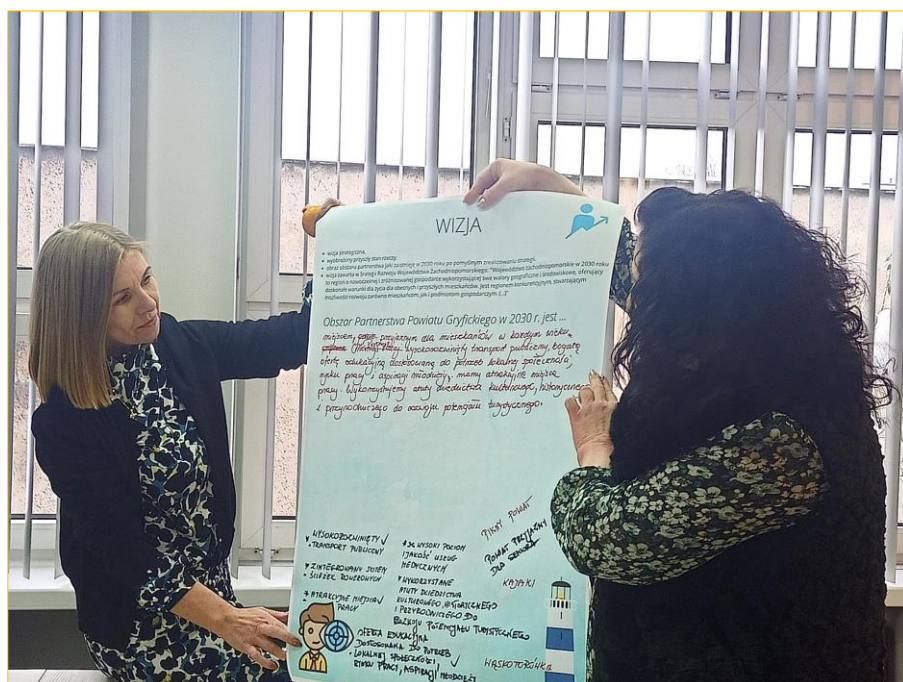
Ryc. 22. Analiza SWOT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, Karnice: 5 października 2022 r.

Źródło: zasoby własne ZMP.

- ▶ Warsztaty strategiczne poświęcone formułowaniu misji, wizji oraz celów i kierunków działań strategii – stanowiące fundament dla dalszej działalności i aktywności Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.

Ryc. 23. Warsztat strategiczny: misja i wizja, Gryfice: 8 grudnia 2022 r.

Źródło: zasoby własne ZMP.

Ryc. 24. Warsztat strategiczny: cele i kierunki działań, Brojce: 25 stycznia 2023 r.

Źródło: zasoby własne ZMP.

- ▶ Nabór projektów zintegrowanych – został przeprowadzony wśród członków Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej oraz Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych za pomocą udostępnionego formularza w wersji word.

Ryc. 25. Fragment formularza „Identyfikacja pomysłów na projekty w ramach strategii ZIT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego”.

The image shows two pages of a form titled "Identyfikacja pomysłów na projekty w ramach strategii ZIT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego". The left page is for the proposer's information, including name, email, project title, and description. The right page contains two sections: "Wymiar społeczny" (Social dimension) and "Wymiar gospodarczy" (Economic dimension). Each section has a table with columns for "CEL STRATEGICZNY" (Strategic goal) and "OPIS PROJEKTU" (Project description). The "Wymiar społeczny" section lists goals like "1.1. Stworzenie oferty usług edukacyjnych" and "1.2. Wykwalifikowanie systemu usług społecznych". The "Wymiar gospodarczy" section lists goals like "2.1. Atakowanie inwestycyjne obszarów Partnerstwa Powiatu Gryfickiego" and "2.2. Wykorzystanie z potencjału środowiska naturalnego".

Źródło: zasoby własne ZMP.

Ostateczny kształt, zarówno diagnozy jak i strategii, został przedyskutowany z przedstawicielami Rady Partnerstwa, członkami Grupy Roboczej i Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych na otwartych dedykowanych spotkaniach oraz w formie indywidualnych wywiadów.

Formalnym zwieńczeniem etapu przygotowywania strategii terytorialnej będą konsultacje społeczne projektu strategii, w których udział wziąć będzie mógł każdy interesariusz. W tym celu Partnerstwo zamierza przeprowadzić proces konsultacji z wykorzystaniem możliwie szerokich form konsultacji, w tym przede wszystkim formularzy oraz spotkań konsultacyjnych. Wyniki konsultacji społecznych przedstawione zostaną w „Raporcie podsumowującym konsultacje społeczne strategii ZIT”.

7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii

Etap realizacji strategii, a więc w głównej mierze wdrażania projektów zintegrowanych, stanowić będzie nie tylko efekt prowadzonych prac diagnostyczno-strategicznych, ale także przestrzeń dla wdrożenia rzeczywistego, i co ważne efektywnego, mechanizmu partycypacji społecznej.

Mechanizm ten, choć wdrażany od rozpoczęcia prac nad raportem diagnostycznym, nabrał mocy formalnej w momencie podpisania porozumienia w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Gryfic w dniu 28 lutego 2023 r.

Zgodnie z § 9 Porozumienia, ciałem opiniująco-doradczym Lidera związku ZIT jest **Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych**, w skład którego wchodzi w szczególności przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, działających na obszarze Związku ZIT⁵.

Do zadań Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych należy w szczególności:

- ▶ udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z zarządzaniem ZIT,
- ▶ opiniowanie projektu strategii ZIT oraz propozycji jej zmian i innych dokumentów,
- ▶ inicjowanie zmian strategii ZIT.

W wyniku naboru kandydatów, Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych Partnerstwa Powiatu Gryfickiego składa się z 20 osób, pełniących funkcję m.in.: prezesów stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, dyrektorów finansowych w lokalnych przedsiębiorstwach, prodziekanów w szkołach wyższych, kierowników ośrodków rekreacyjnych, przewodniczących zarządu towarzystw przyrodniczych i historycznych oraz osób prowadzących działalność w sektorze rolniczym.

Formalne powołanie Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych Partnerstwa Powiatu Gryfickiego do spraw „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru funkcjonalnego Gryfic na lata 2023-2027” oraz nadania Regulaminu, nastąpiło na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Rewal jako lidera porozumienia.

---

⁵ Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych został powołany Zarządzeniem Nr 65/2023 Wójta Gminy Rewal z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie powołania Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych do spraw "Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Gryfic".

7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

Partycypacja społeczna odgrywać będzie kluczową rolę także na etapie oceny efektów strategii, a więc przekonania interesariuszy strategii co do zmian, które zaszły na obszarze objętym strategią terytorialną oraz ich stosunku do jakości życia, na które to strategia ZIT w sposób pozytywny zamierzała wpłynąć.

Partycypacja społeczna powinna zatem na tym etapie oceny uwzględniać aktywny udział mieszkańców poprzez zaplanowanie szeregu badań, w tym np.:

- ▶ badań sondażowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania strategii,
- ▶ badań fokusowych dotyczących jakości życia na obszarze objętym partnerstwem,
- ▶ debat z władzami publicznymi i parterami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań.

Na tym etapie, szczególną rolę przypisuje się członkom Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych, którzy zgodnie z § 2 pkt. 6 „Regulamin Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych do spraw „Strategii Rozwoju Terytorialnego Partnerstwa Powiatu Gryfickiego” mają obowiązek m.in: przedstawiania opinii i stanowisk reprezentowanych instytucji, organizacji i podmiotów na posiedzeniach Zespołu oraz przekazywania wspomnianym instytucjom, organizacjom i podmiotom, informacji zwrotnej o postępie przygotowania i wdrażania Strategii.

Proces partycypacji oraz możliwie najpełniejsze zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych na każdym etapie procesu strategicznego wymaga nieustannych działań ze strony Partnerstwa Powiatu Gryfickiego na rzecz dostępności komunikacyjnej i promocji przedsięwzięć wykonywanych w ramach związku ZIT.

W tym celu konieczne jest utworzenie **Biura ZIT**, jako podmiotu odpowiadającego za efektywne wykonywanie zadań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią oraz jako jednostką organizacyjną umożliwiającą bezpośredni kontakt interesariuszy strategii z Radą Partnerstwa, Grupą Roboczą oraz Zespołem Partnerów Społeczno-Gospodarczych.

Sprawnie działające oraz prowadzone przez Biuro ZIT w sposób dostępny i konsekwentny, środki masowego przekazu takie jak: strona www, profile w mediach społecznościowych czy intuicyjne formularze kontaktowe ułatwią oraz co najważniejsze zachęcą do większej aktywności wśród wszystkich mieszkańców obszaru w kontekście oceny realizacji założeń strategii.

8. Źródła finansowania

Finalna ocena stopnia powodzenia projektów zintegrowanych zależy będzie m.in. od zapewnienia i zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na realizację przyjętych w niniejszej strategii celów i kierunków działań.

Wśród potencjalnych form finansowania projektów znajdują się zarówno środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych dostępnych w najbliższej perspektywie finansowej, jak i środki pochodzące z zasobów własnych partnerstwa.

Projekty zdefiniowane w strategii terytorialnej ZIT współfinansowane będą zarówno ze środków programów regionalnych, jak i krajowych, z wielu często niezależnych od siebie źródeł, uruchamianych na różnych zasadach i w różnym czasie. Wynikać będzie to przede wszystkim ze złożonej istoty projektów strategicznych, ich wielowymiarowej struktury i formuły realizacji. Dlatego niezwykle ważna jest kwestia współpracy wewnątrz partnerskiej służącej sprawnej organizacji procesu realizacji projektów oraz **dywersyfikacji źródeł** finansowania przedsięwzięć.

Zasadniczym źródłem finansowania projektów będą środki, w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021-2027 w Polsce. Warunkuje ona ścieżkę wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) w latach 2021-2027.

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego została przydzielona alokacja 12 049 339, 27 EUR. (

Tabela 32. Alokacja dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego w FEPZ.

ZIT	EFRR		EFS+
Partnerstwo Powiatu Gryfickiego	CP2	CP5	CP4
	3 505 612, 93 euro	6 214 187, 41 euro	2 329 538, 93 euro
RAZEM	12 049 339, 27 euro		

Źródło: opracowanie własne na podstawie FEPZ.

Partnerstwo Powiatu Gryfickiego będzie mogło skorzystać ze środków EFRR, EFS+, FS oraz EFMRA, które będą dostępne w ramach programów:

- ▶ Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (FEPZ);
- ▶ Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS);
- ▶ Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG);
- ▶ Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC);
- ▶ Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS);
- ▶ następca Programu Operacyjnego Ryby;
- ▶ Programy INTERREG (głównie Południowy Bałtyk; Region Morza Bałtyckiego; Europa Środkowa oraz Interreg EUROPA; URBACT IV).

Zróżnicowane źródła finansowania strategii obejmą również Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności w ramach Europejskiego Planu Odbudowy, Wspólną Politykę Rybołówstwa, Wspólną Politykę Rolną.

Plan strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 będzie w ramach tzw. II filara wspierać wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)).

Wśród potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania Strategii należy także wyróżnić Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany przez rząd na podstawie ogłoszonego w maju 2020 r. Europejskiego Planu Odbudowy oraz wiodące krajowe linie finansowania, w tym m.in.: Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Program Inwestycji Strategicznych i Rządowy Program Odbudowy Zabytków.

Oprócz ww. źródeł i instrumentów jako źródła finansowania Strategii należy brać pod uwagę także całe spektrum programów rządowych i regionalnych, a także środki prywatne, którymi dysponują instytucje finansowe (np. w formie kredytów) i inni inwestorzy instytucjonalni (zainteresowani np. udziałem w przedsięwzięciach typu partnerstwa publiczno-prywatnego).

Na podstawie danych zawartych w Tabeli 52⁶ stwierdza się, że całkowity **prognozowany potencjał finansowy Partnerstwa w latach 2023-2030 kształtuje się na poziomie 339 mln zł.** Należy jednak pamiętać, że blisko 201,1 mln zł dotyczy zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Zatem ewentualna decyzja o finansowaniu projektu źródłami zwrotnymi (przychody z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji) będzie skutkowałą zmniejszeniem poziomu środków własnych,

---

⁶ Do analiz przyjęto dane pochodzące z bazy Ministerstwa Finansów dla WPF według stanu na dzień 30.06.2022 r. ze względu na to, że na moment opracowania analizy była to najbardziej aktualna baza MF zawierająca WPF wszystkich JST. Tym samym spełnione zostało kryterium kompletności danych.

które w przyszłości zostaną zaangażowane na spłatę długu wraz z kosztami jego obsługi. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi 138,5 mln zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 65,6 mln zł.

Z danych jednostkowych wynika, że największe możliwości finansowe w analizowanym okresie będzie posiadała Gmina Trzebiatów oraz Gmina Rewal.

Zaznaczyć należy, że pozostali Partnerzy również posiadają zdolność do finansowania rozwoju, choć w mniejszym stopniu. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że jest to wstępna ocena potencjału finansowego Partnerstwa.

Wpływ na sytuację finansową poszczególnych Partnerów będą miały m.in. zmiany budżetu i wieloletnich prognoz finansowych określających zdolność JST do finansowania zadań publicznych. Ponadto istotne jest ryzyko związane z obecną i przyszłą sytuacją społeczno-gospodarczą (np. ryzyko rynkowe, inflacji, stóp procentowych), które może zarówno negatywnie, jak i pozytywnie wpływać na możliwości finansowe Partnerstwa.

Tym samym należy wziąć pod uwagę także ryzyko prawne związane ze zmianami w zakresie systemu finansowego JST. Skutki zmian systemowych będą wpływać na potencjał finansowy Partnerstwa w krótkim i średnim okresie. Z tego względu zaleca się monitorowanie sytuacji finansowej i ryzyka mającego na nią wpływ zarówno na poziomie całego Partnerstwa oraz poszczególnych Partnerów.

Tabela 33. Potencjał finansowy Partnerstwa Powiatu Gryfickiego w latach 2023-2030.

KodGUS	Nazwa JST	Dane	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
3205000	gryficki	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 930 206,36	3 625 773,27	3 601 305,49	841 730,30	1 172 898,57	1 392 591,51	1 756 076,48	2 773 846,86	21 094 428,84
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	0,00	2 004 540,59	2 629 546,40	4 212 378,40	4 675 509,40	4 871 241,40	5 536 999,40	5 235 695,47	29 165 911,06
		Wynik operacyjny netto	-5 298 179,51	1 007 282,05	2 629 546,40	4 212 378,40	4 675 509,40	4 871 241,40	5 536 999,40	5 235 695,47	22 870 473,01
3205012	BROJCE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	508 067,72	523 113,37	437 671,48	364 984,90	408 431,80	434 768,61	362 519,74	289 006,04	3 328 563,66
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	104 232,22	314 884,05	688 772,00	169 085,20	348 898,00	516 085,00	509 556,00	502 981,00	3 154 493,47
		Wynik operacyjny netto	-1 549 665,00	454 884,05	868 772,00	259 085,20	348 898,00	516 085,00	509 556,00	502 981,00	1 910 596,25
3205023	GRYFICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	10 876 163,38	10 283 897,32	8 478 422,06	5 973 982,28	6 601 855,00	6 328 572,41	5 473 700,00	1 439 160,00	55 455 752,45
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 258 841,47	0,00	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00	0,00	0,00	4 258 841,47
		Wynik operacyjny netto	-8 239 487,10	1 716 270,00	1 850 000,00	6 350 000,00	3 000 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	6 176 782,90
3205032	KARNICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 772 719,24	1 017 698,37	1 029 666,97	104 027,73	308 297,23	1 009 363,82	889 393,74	613 166,98	6 744 334,08
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 452 525,00	1 452 525,00
		Wynik operacyjny netto	-2 270 748,12	-207 908,53	-169 501,00	7 866,00	101 952,00	994 932,00	1 058 789,00	1 134 105,00	649 486,35
3205043	PŁOTY	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 428 705,58	1 234 203,29	984 484,99	446 199,40	264 887,99	218 055,79	265 257,60	836 443,15	5 678 237,79
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	20 380 404,76	0,00	2 170 734,00	1 604 194,00	1 943 066,00	2 221 488,00	2 411 350,00	2 627 409,00	33 358 645,76
		Wynik operacyjny netto	-2 921 919,66	-192 257,00	342 509,00	882 983,00	1 214 643,00	1 485 781,00	1 668 286,00	1 876 914,00	4 356 939,34
3205072	REWAL	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	18 716 627,47	24 599 535,00	16 455 340,94	8 848 337,29					68 619 840,70
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	11 096 233,69	1 905 499,00	7 181 740,00	7 833 924,00					28 017 396,69
		Wynik operacyjny netto	-4 706 407,47	1 905 499,00	7 181 740,00	7 833 924,00					12 214 755,53
3205083	TRZEBIATÓW	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	10 962 103,72	9 781 903,68	9 699 460,48	2 159 762,97	2 026 203,74	1 726 005,66	1 074 143,92	2 826 512,41	40 256 096,58
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	32 941 221,68	0,00	235 577,85	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	0,00	39 176 799,53
		Wynik operacyjny netto	-12 952 168,12	1 912 033,86	3 836 236,60	4 561 686,06	4 744 153,51	4 933 919,65	5 131 276,45	5 336 527,49	17 503 665,50
		Razem: Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	50 194 593,47	51 066 124,30	40 686 352,41	18 739 024,87	10 782 574,33	11 109 357,80	9 821 091,48	8 778 135,44	201 177 254,10
		Razem: Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	67 780 933,82	4 224 923,64	12 906 370,25	13 819 581,60	8 967 473,40	10 608 814,40	10 457 905,40	9 818 610,47	138 584 612,98
		Razem: Wynik operacyjny netto	-37 938 574,98	6 595 803,43	16 539 303,00	24 107 922,66	14 085 155,91	13 301 959,05	14 404 906,85	14 586 222,96	65 682 698,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektów WPF na 2022 r., Ministerstwo Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletnia-prognoza-finansowa4>.

:

9. Wykazy i spisy

9.1. Spis rycin

Ryc. 1. Ludność Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.....	12
Ryc. 2. Łączny efekt migracji i przyrostu naturalnego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.	14
Ryc. 3. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa.....	15
Ryc. 4. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych.....	17
Ryc. 5. Skala bezrobocia w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego w latach 2011-2021 – wskaźniki.	20
Ryc. 6. Dostępność czasowa Gryfic i wybranych miast w otoczeniu partnerstwa.....	24
Ryc. 7. Wyniki analizy TOWS/SWOT w układzie wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwoju.	50
Ryc. 8. Sieć miast w otoczeniu partnerstwa wg liczby ludności.....	75
Ryc. 9. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – struktura sieci osadniczej.	77
Ryc. 10. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych.....	80
Ryc. 11. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – zabytki i krajobraz kulturowy.	82
Ryc. 12. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – transport i komunikacja.	85
Ryc. 13. Partnerstwo Powiatu Gryfickiego – infrastruktura techniczna i OZE.....	87
Ryc. 14. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Powiatu Gryfickiego do 2041 r.	92
Ryc. 15. Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie gryfickim.	98
Ryc. 16. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.....	100
Ryc. 17. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.....	101
Ryc. 18. OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym.....	103
Ryc. 19. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego: OSI I, II, III.....	116
Ryc. 20. Proces zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych na poszczególnych etapach powstawania strategii terytorialnej ZIT.	164

Ryc. 21. Warsztat z zasobów i produktów Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, Trzebiatów: 18 sierpnia 2022 r.	167
Ryc. 22. Analiza SWOT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego, Karnice: 5 października 2022 r. ...	168
Ryc. 23. Warsztat strategiczny: misja i wizja, Gryfice: 8 grudnia 2022 r.	169
Ryc. 24. Warsztat strategiczny: cele i kierunki działań, Brojce: 25 stycznia 2023 r.	169
Ryc. 25. Fragment formularza „Identyfikacja pomysłów na projekty w ramach strategii ZIT Partnerstwa Powiatu Gryfickiego”	170

9.2. Spis tabel

Tabela 1. Zasób kadrowy gmin wchodzących w skład Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.	30
Tabela 2. Zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru partnerstwa.	40
Tabela 4. Produkty Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.	40
Tabela 5. Szczegółowe wyniki analizy TOWS/SWOT dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.	50
Tabela 6. Korelacje ważne między mocnymi stronami i szansami.	52
Tabela 7. Korelacje ważne między słabymi stronami i szansami.	53
Tabela 8. Korelacje ważne między mocnymi stronami i zagrożeniami.	54
Tabela 9. Korelacje ważne między słabymi stronami i zagrożeniami.	55
Tabela 10. Cele strategiczne Partnerstwa Powiatu Gryfickiego.	59
Tabela 11. Cele szczegółowe, kierunki działań i projekty dla 1. celu strategicznego.	62
Tabela 12. Cele szczegółowe, kierunki działań i projekty dla 2. celu strategicznego.	64
Tabela 13. Cele szczegółowe i kierunki działań dla 3. celu strategicznego.	66
Tabela 14. Cel szczegółowy, kierunki działań i projekty dla 4. celu strategicznego.	67
Tabela 15. Tabela integracji celów strategicznych strategii.	69
Tabela 16. Rezultaty strategiczne I celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.	71
Tabela 17. Rezultaty strategiczne II celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.	72
Tabela 18. Rezultaty strategiczne III celu strategicznego i ich wskaźniki z uwzględnieniem Monitora Danych Lokalnych jako źródła danych.	73

Tabela 19. Rezultaty strategiczne IV celu strategicznego i ich wskaźniki.	74
Tabela 20. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Powiatu Gryfickiego do 2041 r.	92
Tabela 21. Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.	105
Tabela 22. Obszar Strefy Przybrzeżnej – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.	108
Tabela 23. Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.	119
Tabela 24. Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.	127
Tabela 25. Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych.	137
Tabela 26. Wiązka projektów nr 1: „Plan zwiększenia dostępności i jakości usług publicznych” – opis powiązań między projektami.	148
Tabela 27. Wiązka projektów nr 2: „Plan podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszaru partnerstwa” – opis powiązań między projektami.	149
Tabela 28. Wiązka projektów nr 3: „Plan wzrostu społeczno-gospodarczego” – opis powiązań między projektami.	150
Tabela 29. Wiązka projektów nr 4: „Plan zielonej transformacji” – opis powiązań między projektami.	151
Tabela 30. Wiązka projektów nr 5: „Plan ochrony zasobów lokalnych” – opis powiązań między projektami.	152
Tabela 31. Wiązka projektów nr 6: „Plan współpracy samorządowej” – opis powiązań między projektami.	153
Tabela 32. Wiązka projektów nr 7: „Plan integracji przestrzennej obszaru” – opis powiązań między projektami.	154
Tabela 33. Potencjał finansowy Partnerstwa Powiatu Gryfickiego w latach 2023-2030.	176

